

Stanje očeva u Hrvatskoj

STATUS **M**

Središnji državni ured
za demografiju i mlade

equimundo

MenCare

SADRŽAJ

Zahvale	2
Uvodna riječ	3
Sažetak	5
Uvod: Prema ravnopravnosti u skrbi: lokalni uvidi u globalnom kontekstu	10
Tko je sudjelovao u ispitivanju	13
Glavni rezultati ispitivanja	18
1. Muškarci imaju pozitivan stav o skrbi, posebice kada se radi o brizi za djecu...	18
2. ...Većinom odbacuju tradicionalne rodne norme...	23
3. ...I snažno zagovaraju egalitarnu podjelu skrbničkih poslova...	29
4. ...Ali i dalje neravnopravno sudjeluju u praksama skrbi u kućanstvu i obitelji	36
5. Muškarci koji skrbe o sebi istovremeno provode više vremena skrbeći o drugima	39
6. Muškarci su angažirani i u poslove skrbi izvan kućanstva i obitelji	41
7. Muškarci većinom zagovaraju ravnopravno korištenje roditeljskog dopusta, ali ga koriste značajno manje od žena	42
8. Muškarci su slabije od žena upoznati s pravom na korištenje očinskog dopusta, ali ga snažnije podržavaju, posebice očevi	51
9. Muškarci (i žene) smatraju se nedovoljno informiranima o pravima iz sustava roditeljskih potpora i kritični/e su prema procedurama veznim uz ostvarivanje svojih prava	56
10. Muškarci, kao i žene, spremni su sudjelovati u zagovaranju boljih politika	60
Zaključak i preporuke	67

ZAHVALE

Na izradi ovog izvještaja radili su Josip Šipić, Andrea Grus i Anamarija Sočo.

Istraživanje i izvještaj dio su globalnog istraživačko-zagovaračkog poduhvata *Stanje očeva u svijetu*, koji koordinira Equimundo: Centar za maskulinitete i društvenu pravdu, u okviru globalne kampanje za promociju aktivnog očinstva MenCare. Status M zahvaljuje Equimundu i autorima globalnog izvještaja čiji su dijelovi korišteni u ovom izvještaju.

Status M također zahvaljuje Središnjem državnom uredu za demografiju i mlade na pruženoj potpori za provedbu istraživanja u Hrvatskoj.

UVODNA RIJEČ

Kada govorimo o skrbi i brizi, dotičemo samu srž ljudskosti. Briga je više od obveze; ona je izraz naše najdublje povezanosti i međusobne ovisnosti. Poput nevidljive niti koja povezuje generacije, briga oblikuje naša najranija iskustva i prati nas kroz cijeli život. Pa ipak, poslovi brige i skrbi nevidljivi su i duboko podcijenjeni u našem društvu. Naš odnos prema brizi proizlazi iz ukorijenjenih hijerarhija moći koje umanjuju i slabije vrednuju doprinos žena i djevojčica, čiji se (neplaćeni) rad u skrbi iskorištava generacijama.

U Hrvatskoj, kao i svugdje u svijetu, nalazimo se na prekretnici u razumijevanju i vrednovanju ove temeljne ljudske aktivnosti. Suočavamo se s izazovom kako neplaćene poslove brige i skrbi pravedno podijeliti među svima, bez obzira na rod, te kako u tom kontekstu promijeniti percepciju o ulozi muškaraca. Kao društvo, stojimo na pragu promjene. Briga koju pružamo oblikuje nas kao ljude, a muškarci u Hrvatskoj sve više prepoznaju i prihvaćaju svoju ulogu u toj temeljnoj ljudskoj aktivnosti. Danas se u domovima diljem zemlje odvija tiha revolucija. Muškarci preuzimaju veću ulogu u poslovima brige i skrbi, odbacujući uvriježene društvene norme i rodne stereotipe koje su ih odvajale od punog sudjelovanja u obiteljskom životu. Ovaj izvještaj osvjetljava te promjene i služi kao putokaz za društvene intervencije koje će ih dodatno potaknuti i osnažiti.

Naše istraživanje pokazuje da muškarci imaju veoma pozitivan stav prema brizi. Čak 85% ispitanika kaže da je briga o vlastitoj djeci jedna od stvari u životu u kojoj najviše uživaju. nisu samo spremni podijeliti odgovornosti brige, već i traže načine kako da se aktivnije uključe u živote svoje djece i obitelji. Istraživanje nam također pokazuje da gotovo 90% muškaraca misli da bi muškarci i žene trebali biti podjednako angažirani u poslovima skrbi u obitelji. Ove pozitivne statistike odražavaju rastuću svijest o inherentnoj vrijednosti brige i skrbi i nužnosti njezine ravnopravne raspodjele.

Ipak, još uvijek postoji jaz između aspiracija i stvarnosti. Mnogi muškarci osjećaju da društveni pritisci ograničavaju njihovu sposobnost da budu onakvi očevi i skrbnici kakvi žele biti. Naše istraživanje pokazuje da, iako očevi žele biti više uključeni, ne postoji dovoljno razvijen i snažan sustav podrške koji bi ih u tome podržao. Ovo nije samo pitanje osobnog izbora; to je pitanje društvene i rodne pravde. Kada očevi ne mogu ispuniti svoju ulogu u obitelji, cijelo društvo trpi. Suočeni s ovim izazovom, moramo se zapitati kakvo društvo želimo graditi. Je li to društvo koje jednako vrednuje doprinose svih svojih članova i članica, ili ono koje perpetuira zastarjele norme koje ograničavaju potencijal pojedinaca i obitelji?

Promjena počinje s prepoznavanjem da briga nije samo žensko pitanje, već ljudsko pravo i odgovornost. Kroz ovaj izvještaj, želimo potaknuti razgovor o tome da muškarci mogu i trebaju biti ravnopravni partneri u brizi, kako u privatnoj tako i u javnoj sferi. Svjesni smo da put do potpune ravnopravnosti u domeni brige i skrbi nije lak. Podaci koje predstavljamo pružaju uvid u to koliko smo napredovali i što još moramo napraviti. Ohrabruje nas spremnost muškaraca da se zauzmu za promjene koje će omogućiti svima da iskuse radost i zadovoljstvo koje dolazi s aktivnim sudjelovanjem u brizi za najmilije i za zajednice.

Ovaj istraživački izvještaj je i snažan apel za djelovanje. Pozivamo sve segmente društva da se pridruže u kreiranju okruženja koje podržava i cijeni brigu kao temeljnu ljudsku aktivnost. Relevantne institucije moraju preispitati i redefinirati javne politike koje oblikuju odgojno-obrazovno i radno okruženje i obiteljski život.

To uključuje i razbijanje stereotipa koji ograničavaju muškarce u njihovoj ulozi skrbnika. U Hrvatskoj, gdje se rodna ravnopravnost sve više prepoznaje kao ključan preduvjet društvenog napretka, moramo se usuditi redefinirati muškost. Moramo izgraditi društvo u kojem svi dječaci i muškarci imaju priliku razviti svoje pune kapacitete za nježnost, empatiju i solidarnost; društvo u kojem je normalno da dječaci i muškarci brinu o sebi i drugima. Samo tako ćemo živjeti u okruženju koje je istinski inkluzivno, pravedno i brižno. Naša djeca, naše obitelji i naša budućnost ne zaslužuju ništa manje.

Pozivamo sve muškarce i očeve da se pridruže ovom pokretu, da svojim glasom i djelovanjem doprinesu stvaranju društva koje cijeni brigu kao temeljnu vrijednost. Zajedno možemo izgraditi Hrvatsku koja je bogatija u ljubavi, podršci, međusobnom poštovanju i brizi - društvo koje je istinski inkluzivno i pravedno za sve svoje članove i članice.

Anamarija Sočo
Status M

SAŽETAK

Istraživanje Stanje očeva u Hrvatskoj, provedeno tijekom 2023. godine, pruža uvid u stavove i prakse muškaraca i žena vezane za roditeljstvo i poslove brige i skrbi u suvremenom hrvatskom društvu. Na temelju odgovora osamsto ispitanika, ovo istraživanje nudi ključne uvide u to kako muškarci, posebno očevi, percipiraju i prakticiraju svoje uloge u skrbi u obitelji i zajednici, naglašavajući složene dinamike rodnih uloga, izazove s kojima se suočavaju, te potencijale za promjene ka većoj rodnoj ravnopravnosti. Fokus istraživanja bio je također usmjeren na sustav roditeljskih potpora, posebice s obzirom na uvođenje novog prava na očev dopust u

2022. godini. Uvođenje očevog dopusta predstavlja značajan korak prema promicanju rodne ravnopravnosti u skrbi o djeci, stoga je bilo ključno razumjeti koliko su roditelji informirani o ovom pravu i njegovom korištenju. Istraživanje otkriva koliko su ispitanici upoznati sa sustavom roditeljskih i roditeljskih potpora i kako percipiraju njegovu dostupnost i prilagodljivost svojim potrebama i potrebama njihovih obitelji. Glavni nalazi ovog istraživanja osvjetljavaju promjene u rodnoj dinamici unutar hrvatskog društva, izazove s kojima se očevi susreću, te potencijalne prilike za daljnje unapređenje ravnopravnosti spolova u obitelji i šire.

KLJUČNI NALAZI

1. MUŠKARCI IMAJU POZITIVAN STAV O SKRBI, POSEBICE KADA SE RADI O BRIZI ZA DJECU...

Muškarci u Hrvatskoj uvelike vide svoju ulogu u skrbničkim poslovima i pozitivno se odnose prema skrbi, posebice kada je riječ o djeci. Pojam skrbi najčešće vežu uz djecu te im skrb o vlastitoj djeci predstavlja jednu od najugodnijih stvari u životu. Iako se skrb, posebice ona o djeci, smatra iscrpljujućim iskustvom, većina hrvatskih očeva brigu o djeci ne smatra više iscrpljujućim nego ugodnim iskustvom, što može sugerirati da imaju razvijene mreže podrške. Nadalje, više

od četiri petine očeva smatra brigu o vlastitoj djeci jednom od najvažnijih stvari koje čine u životu. Konačno, većina muškaraca spremna je razmotriti rad na nepuno radno vrijeme i posljedično smanjivanje prihoda kako bi skrbili o djetetu, dok je nešto manje očeva smatra brigu o vlastitoj djeci vrijednom žrtvovanja nekih karijernih prilika.

2. ...VEĆINOM ODBACUJU TRADICIONALNE RODNE NORME...

Muškarci većinom odbacuju tradicionalne rodne norme vezano uz odnose moći u

kućanstvu i iskazivanje emocija te njihovu transmisiju na mlađe generacije. U usporedbi s drugih 16 zemalja u kojima se provelo ispitivanje, Hrvatska se nalazi među onima u kojima su zabilježeni najveći stupnjevi neslaganja s tradicionalnim rodnim normama, kako muškaraca, tako i žena. Zabilježene razlike među spolovima slične kao i u drugim zemljama jer su žene svuda iskazivale veće postotke neslaganja s rodnim normama. Također, isto kao i u drugim zemljama, rodno stereotipnu normu vezanu uz iskazivanje emocija i muškarci i žene odbacuju u najmanjoj mjeri od drugih normi, što upućuje na zaključak da je stereotip koji povezuje muškarce s neiskazivanjem emocija i dalje jako ukorijenjen, kako u hrvatskom društvu, tako i u drugim zemljama svijeta.

3. ...I SNAŽNO ZAGOVARAJU EGALITARNU PODJELU SKRBNIČKIH POSLOVA...

U Hrvatskoj, velika većina ispitanika, 90,4%, zagovara egalitarnu raspodjelu brige o djeci i starijim članovima obitelji. Nisu uočene značajne razlike u stavovima među muškarcima i ženama, ali su se primijetile manje razlike u odgovorima među različitim dobnim skupinama, s najmlađim muškarcima i najstarijim ženama koji su nešto manje skloni egalitarnom modelu. 92% očeva kaže da se osjećaju odgovornima za poslove skrbi u jednakoj mjeri kao i njihove partnerice. Također, većina muškaraca odbacuje tvrdnju da je fizička briga o djeci, kao što su mijenjanje pelena, kupanje i hranjenje, isključivo majčina

odgovornost. Žene se u još većoj mjeri odbacuju ovu tvrdnju, kao i očevi u odnosu na muškarce bez djece, sugerirajući da iskustvo roditeljstva kod muškaraca igra ulogu u odbacivanju tradicionalnih rodnih normi.

4. ...ALI I DALJE NERAVNOPRAVNO SUDJELUJU U POSLOVIMA SKRBI U KUĆANSTVU I OBITELJI

Iako muškarci u Hrvatskoj snažno zastupaju egalitarne stavove o podjeli poslova brige, u praksi se te stavovi ne odražavaju u potpunosti. Očevi češće nego majke smatraju da su uključeni u skrbničke poslove na ravnopravan način, dok majke češće misle da podjela nije ravnopravna. Kada je riječ o vremenu utrošenom na brigu o djeci, očevi u Hrvatskoj provode manje vremena od majki na fizičku skrb, dok je razlika u emocionalnoj skrbi minimalna. Slično, majke troše više vremena na čišćenje i pripremu hrane, dok su očevi više angažirani u kućnoj logistici. U Hrvatskoj je zabilježena veća angažiranost muškaraca u skrbi o starijima i osobama s invaliditetom, što je suprotno globalnim trendovima. Također, rezultati su potvrdili izravnu povezanost između rodnog jaza u plaćama i rodnog jaza u obavljanju neplaćenih poslova skrbi u kućanstvu koji idu nauštrb žena s djecom.

5. MUŠKARCI KOJI BRINU O SEBI ISTOVREMENO PROVODE VIŠE VREMENA BRINEĆI O DRUGIMA

Muškarci koji aktivno brinu o vlastitoj emocionalnoj dobrobiti imaju veću

vjerojatnost da će biti angažirani u različitim oblicima skrbi, uključujući brigu o članovima obitelji s invaliditetom, emocionalne i fizičke potrebe starijih roditelja, planiranje kućne logistike, te brigu o emocionalnim i fizičkim potrebama svoje djece i partnera. Rezultati jasno upućuju na važnost osobnog blagostanja muškaraca ne samo za njih same, već i za opseg i kvalitetu njihove uloge u skrbi o obitelji i kućanstvu. Stoga rad na izmjeni štetnih rodnih normi koje ograničavaju muškarce u brizi o vlastitom zdravlju može imati dalekosežne pozitivne učinke. Ne samo da potiče muškarce da postanu proaktivniji u očuvanju vlastite dobrobiti, već također potiče kulturu brige i podrške u kojoj muškarci aktivno doprinose dobrobiti svojih obitelji i zajednica.

6. MUŠKARCI SU ANGAŽIRANI I U POSLOVE SKRBI IZVAN KUĆANSTVA I OBITELJI

Muškarci u Hrvatskoj uključeni su i u brigu usmjerenu prema zajednici i okolišu. Uglavnom se fokusiraju na pitanja poput korupcije, ekonomije i zdravstvene skrbi, a značajan postotak muškaraca redovito poduzima aktivnosti u cilju skrbi o okolišu, kao što su recikliranje i ograničavanje upotrebe plastike. Što se tiče skrbi za zajednicu, u Hrvatskoj je angažman u volonterskim aktivnostima značajno manji u usporedbi s drugim zemljama. Slično tome, pomoć susjedima je također manje uobičajena u Hrvatskoj u odnosu na svjetski prosjek. Nešto veći postotak muškaraca angažiran je oko pitanja važnih za zajednicu ili političkih pitanja, ali ipak manje u

usporedbi s globalnim prosjekom. Iako su muškarci u Hrvatskoj angažirani u poslovima brige izvan kućanstva i obitelji, njihov angažman je manji nego u drugim zemljama. Da muškarci češće sudjeluju u većoj mjeri od žena ukazuje na postojanje duboko usađenih rodnih normi koje promoviraju 'javnu' ulogu muškaraca u društvu, u suprotnosti s tradicionalnom percepcijom žena kao usmjerene prema 'kućnim' obvezama.

7. MUŠKARCI VEĆINOM ZAGOVARAJU RAVNOPRAVNO KORIŠTENJE RODITELJSKOG DOPUSTA, ALI GA KORISTE ZNAČAJNO MANJE OD ŽENA

Više od četvrtine ispitanika i ispitanica nije upoznato s činjenicom da majke i očevi mogu ravnopravno koristiti roditeljski dopust, odnosno smatraju da je roditeljski dopust primarno namijenjen majkama. Većina ispitanika i ispitanica smatra da bi korištenje roditeljskog dopusta trebalo biti ravnopravno, ali oko 40% vjeruje da bi majka trebala koristiti većinu ili cijeli dopust. Iako većina očeva podržava egalitarno korištenje roditeljskog dopusta, vrlo mali postotak njih ga stvarno koristi. Razloge za to treba tražiti u rodnim stereotipima o brizi za djecu kao primarnoj dužnosti majke, kao i u činjenici da su naknade za korištenje roditeljskog dopusta i dalje limitirane. Većina majki koristi cijeli ili veći dio dopusta, a istovremeno iskustvo korištenja dopusta od strane oba roditelja rjeđe je u Hrvatskoj u odnosu na druge zemlje. Ova iskustva ukazuju na to da, unatoč želji za

uključenijom ulogom u roditeljstvu, muškarce sprječavaju društvena očekivanja i rodni stereotipi.

8. MUŠKARCI SU SLABIJE OD ŽENA UPOZNATI S PRAVOM NA KORIŠTENJE OČINSKOG DOPUSTA, ALI GA SNAŽNIJE PODRŽAVAJU, POSEBICE OČEVI

Iako su muškarci manje informirani o postojanju očinskog dopusta u odnosu na žene, pokazuju veću podršku za njegovo uvođenje. Skoro 90% ispitanika je upoznato s uvođenjem očinskog dopusta, s razlikama u informiranosti među spolovima, dobnim skupinama i roditeljskim statusom. Najinformiranije su majke, dok su muškarci bez djece najmanje informirani. Tri četvrtine ispitanika podržava uvođenje očinskog dopusta, s većom podrškom među muškarcima (78,5%) u usporedbi sa ženama (68,4%). Analiza stavova prema roditeljskom statusu pokazuje kako najveću podršku očevom dopustu daju upravo očevi (80,6%), a najmanju majke (68%). Ovi nalazi ukazuju na moguću skepsu među ženama prema sposobnostima muškaraca za samostalnu brigu o djeci, kao i na zabrinutost da bi novouvedeno pravo očeva na dopust moglo ugroziti prava majki u okviru postojećeg sustava roditeljskih i roditeljskih potpora.

9. MUŠKARCI (I ŽENE) SMATRAJU SE NEDOVOLJNO INFORMIRANIMA O PRAVIMA IZ SUSTAVA RODILJNIH I RODITELJSKIH POTPORA I KRITIČNI/E SU PREMA PROCEDURAMA VEZNIM UZ OSTVARIVANJE SVOJIH PRAVA

Većina muškaraca i žena smatra se nedovoljno informiranima o pravima iz sustava roditeljskih i roditeljskih potpora, pri čemu su žene neznatno informiranije od muškaraca. Roditeljstvo utječe na razinu informiranosti, s većim brojem roditelja koji smatraju da su informirani u usporedbi s osobama bez djece, iako i dalje skoro polovica roditelja smatra sebe nedovoljno informiranima. Većina ispitanika smatra da procedure vezane uz korištenje roditeljskih i roditeljskih potpora nisu jednostavne, razumljive ni prilagođene korisnicima. Rezultati sugeriraju da sustav roditeljskih i roditeljskih potpora nije dovoljno transparentan i prilagođen potrebama roditelja. Potrebno je poduzeti korake u smislu poboljšanja informiranja građana o njihovim pravima te prilagodbe sustava kako bi se osiguralo puno ostvarivanje prava roditelja.

10. MUŠKARCI, KAO I ŽENE, SPREMNI SU SUDJELOVATI U ZAGOVARANJU BOLJIH POLITIKA

Muškarci, suprotno očekivanjima, iskazuju značajan interes za zagovaranje poboljšanja politika u području skrbi, najčešće kroz neformalne oblike angažmana. Relativno mali broj ispitanika je voljan formalno se angažirati kroz slanje peticija vladi ili glasanje za političare koji zagovaraju takve politike. Međutim, nešto veći postotak muškaraca i žena pisao je lokalnim političarima ili razgovarao s njima kako bi unaprijedili politike skrbi, pri čemu su muškarci bili aktivniji od žena. Također,

muškarci su pokazali veću angažiranost od žena u sudjelovanju u događajima ili radu u organizacijama civilnog društva usmjerenim na poboljšanje politika skrbi. Rezultati sugeriraju da postoji značajan potencijal za

uključivanje muškaraca u zagovaračke kampanje usmjerene na poboljšanje politika skrbi i promicanje rodne ravnopravnosti u ovom području.

PREPORUKE

- Afirmirati brigu kao važnu za muškarce
- Promicati egalitarnu podjelu poslova skrbi i brige
- Transformirati rodne stereotipe koji ograničavaju muškarce u njihovoj ulozi skrbnika
- Podržati očeve u brizi za djecu
- Promicati kulture brige na radnim mjestima
- Unaprijediti sustav roditeljskih i roditeljskih potpora
- Informirati roditelje o pravima u okviru sustava roditeljskih i roditeljskih potpora
- Uključiti muškarce kao zagovarače boljih politika skrbi
- Početi s dječacima

UVOD

PREMA RAVNOPRAVNOSTI U SKRBI: LOKALNI UVIDI U GLOBALNOM KONTEKSTU

Ovaj istraživački izvještaj otkriva da brojni muškarci i žene u Hrvatskoj prepoznaju brigu kao središnju točku njihovih života i zahtijevaju strukturalne promjene koje će poduprijeti njezinu ravnopravnu raspodjelu. Njegovo polazište je uvjerenje da će podrška muškarcima da se aktivno uključe u poslove brige i skrbi donijeti dobrobiti za sve nas – za žene, za osobe rodnih manjina, za djecu i za same muškarce. Napori u promicanju uključivanja muškaraca u poslove brige ne smiju ići nauštrb podrške ženama koje obavljaju veliku većinu brige i skrbi u Hrvatskoj, već trebaju biti komplementarni, pozicionirajući muškarce kao saveznike u borbi za ravnopravnost.

Istraživanje i izvještaj dio su globalnog istraživačko-zagovaračkog poduhvata *Stanje očeva u svijetu*, koji koordinira Equimundo: Centar za maskulinitete i društvenu pravdu, u okviru globalne kampanje za promociju aktivnog očinstva MenCare. Diljem svijeta, oko 12 000 ljudi sudjelovalo je u istraživanju, a Hrvatska je jedna od 17 zemalja koja se priključila inicijativi. Organizacija Status M je, uz podršku Središnjeg državnoj ureda za demografiju i mlade, koordinirala i provela istraživačke aktivnosti na nacionalnoj razini. Podaci prikupljeni u Hrvatskoj doprinijeli su

globalnoj slici brige i skrbi u obiteljima i zajednicama diljem svijeta.

Gledano na globalnoj razini, neupitno je da većinu kućanskih poslova i drugog neplaćenog rada brige obavljaju žene i djevojke, iako muškarci u nekim sredinama, posebno u zemljama sa srednje visokim i visokim dohotkom, čine više nego u prošlosti. Na globalnom jugu žene rade 3 do 7 puta više dok na globalnom sjeveru 1,2 do 2 puta više. Zašto muškarci ne preuzimaju svoj dio odgovornosti? Prepreke ravnopravnoj raspodjeli poslova brige kreću se od manjkavih javnih politika koje je ne podržavaju, do obiteljskih odluka o plaćenom radu, siromaštva, društvenih normi i privilegija nekih muškaraca. Udio neplaćenog rada koji muškarci obavljaju u odnosu na njihovo cjelokupno radno vrijeme globalno iznosi samo 19%, dok za žene taj udio doseže čak 55%.

Ipak, istraživanje nam otkriva da muškarci, kako u Hrvatskoj, tako i diljem svijeta, žele biti uključeni u poslove skrbi i obavljaju ih više nego ikada prije. Druge studije su pokazale da se u posljednjih pedesetak godina udvostručilo vrijeme koje muškarci provode brinući za obitelj ili radeći kućanske poslove. Osim toga, rezultati ovog

nacionalnog istraživanja potvrđuju da su muškarci u Hrvatskoj spremni zagovarati politike koje će unaprijediti položaj žena i obitelji.

Potrebno je imati na umu da muškarci imaju višestruke odgovornosti u poslovima brige i skrbi. Mnogi se brinu za starije roditelje, profesionalno rade u sektoru skrbi i brige, skrbe o bolesnim ili nemoćnim članovima obitelji, brinu o svojoj biološkoj i/ili usvojenoj djeci, bilo da žive s njima ili ne, a mnogi dječaci u našim obiteljima obavljaju kućanske poslove i brinu se za braću i sestre, rođake i druge članove obitelji. Uloge onih koji brinu i srbe su raznolike. Kad govorimo o očinstvu i drugim poslovima brige koje obavljaju muškarci, potrebno je osvijestiti i druge aspekte različitosti – uključujući različite oblike obitelji (nuklearne, proširene, miješane, heteroseksualne, homoseksualne...) i različite okolnosti njihovih života (socio-ekonomski status, etničko porijeklo...). Prilagođavanje sustava podrške kako bi se obuhvatile sve raznolikosti i specifičnosti ključno je za postizanje ravnopravne podjele poslova skrbi i brige. Uzimajući u obzir različite uloge i odgovornosti muškaraca u skrbi i brizi, kao i izazove s kojima se i dalje suočavaju žene, nužno je kreirati inkluzivne politike i prakse koje promiču ravnopravnost.

Ipak, do ravnopravnosti je još dalek put. Žene, u prosjeku, i dalje obavljaju više poslova skrbi i brige, a cijenu plaćaju nižim plaćama i mirovinama, ograničenim napredovanjem u karijeri i smanjenom

kvalitetom života (nedostatak slobodnog vremena, negativan utjecaj na zdravlje...). Iako smo svjesni da muškarci obavljaju više skrbi nego prije, ne smijemo zaboraviti da rodne razlike još uvijek postoje. Rodna ravnopravnost je još desetljećima daleko, a prepreke – strukturalne, ekonomske, individualne, temeljene na normama – ostaju.

Kriza skrbi pogoršala se posljednjih nekoliko godina pandemije COVID 19. Istraživanja diljem svijeta otkrila su da je pandemija imala golemi utjecaj na obiteljske i radne dinamike. Granica između poslovnog i privatnog života postala je nejasna, prisiljavajući mnoge radnice i radnike da istovremeno obavljaju poslovne zadatke i brinu o kućanstvu i obitelji. Zatvaranje škola i vrtića dodatno je povećalo pritisak na roditelje, posebno žene, da preuzmu veću odgovornost za brigu i obrazovanje djece. Ta nova realnost ubrzala je prijelaz na fleksibilne radne modele, kao što su rad od kuće ili hibridni rad. Podaci diljem svijeta potvrđuju da su muškarci preuzeli dodatne poslove brige i skrbi u obitelji, više nego prije, ali rodni jaz i dalje je ostao. Naime, ženama se također značajno povećao teret brige, što znači da smo svi radili više u svojim domovima. Ovaj porast angažmana muškaraca u neplaćenim poslovima brige, iako je korak naprijed, nije doveo do ravnopravnosti. U tom kontekstu, pandemija je postala katalizator za dublje razmatranje kako društvene i ekonomske strukture mogu bolje podržati sve radnike i obitelji, naglašavajući potrebu za promjenama koje

omogućuju veću pravičnost u raspodjeli obiteljskih i radnih zadataka. Dok živimo u svijetu koji se suočava s nizom kriza, možemo se nadati da smo iz iskustva pandemije nešto naučili, posebno o važnosti fleksibilnosti, otpornosti i ravnopravnosti u oblikovanju pravednijeg društva.

Ovo istraživanje daje vrijedan uvid u trendove i izazove s kojima se suočavaju očevi i muškarci u skrbi. Nalazi reflektiraju širi globalni pokret prema većoj rodnoj ravnopravnosti u poslovima brige, istovremeno ukazujući na specifične lokalne izazove i mogućnosti. Prepoznavanje i

razumijevanje ovih globalnih tendencija ključno je za formuliranje efektivnih politika i inicijativa koje podržavaju aktivno očinstvo i ravnopravnu raspodjelu brige i skrbi u svim društvima.

Izvještaj pridonosi rastućem korpusu istraživanja koji ukazuju na važnost uključivanja muškaraca u skrb i podrške njihovim naporima da postanu aktivniji u obiteljima i zajednicama. Kao dio globalne inicijative, nalazi iz Hrvatske doprinose širem razumijevanju kako društva mogu napredovati prema većoj rodnoj ravnopravnosti.

TKO JE SUDJELOVAO U ISPITIVANJU?

Rezultati izloženi u ovome izvještaju nastali su na temelju anketnog ispitivanja provedenog početkom 2023. godine u 17 odabranih zemalja diljem svijeta (Kanada, SAD, Meksiko, Čile, Argentina, Irska, Švedska, Portugal, Španjolska, Hrvatska, Ruanda, Južna Afrika, Turska, Libanon, Indija, Kina i Australija). U ukupnom svjetskom uzorku sudjelovalo je 12,511 ispitanika/ca.

Svi su ispitanici/e dobili/e sličan upitnik, koji je u određenim dijelovima bio prilagođen nacionalnom kontekstu. Upitnik je nastao u suradnji Equimunda s partnerskim organizacijama u svim odabranim državama te je ispunjavan u online formatu. Uzorak ispitanika/ca nije nacionalno reprezentativan, već je kreiran kako bi obuhvatio majke i očeve kao i osobe koje skrbe za svoje starije i/ili nemoćne članove obitelji.

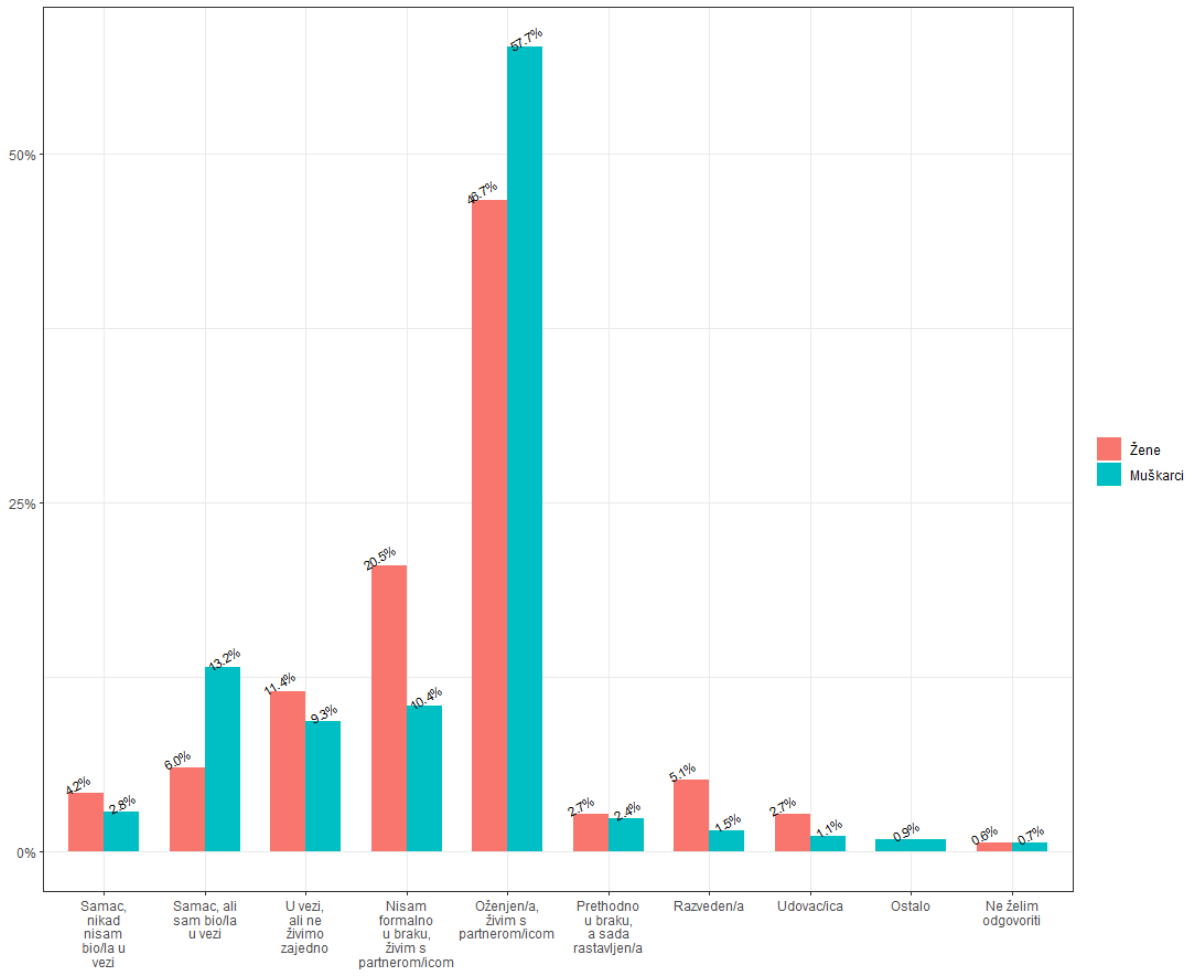
U Hrvatskoj je u samom istraživanju sudjelovalo 800 osoba, od čega 41,5% žena (332), 57,6% (461) muškaraca i 0,8% (7) osoba koje se nisu izjasnile po pitanju roda ili su se identificirale kao transrodne osobe ili ne-binarne osobe. S obzirom na to da je potonjih premalo, odnosno manje od 1%, nisu bili/e uključeni u daljnje analize, te su podaci analizirani samo za osobe koje su se identificirale kao muškarci ili žene.

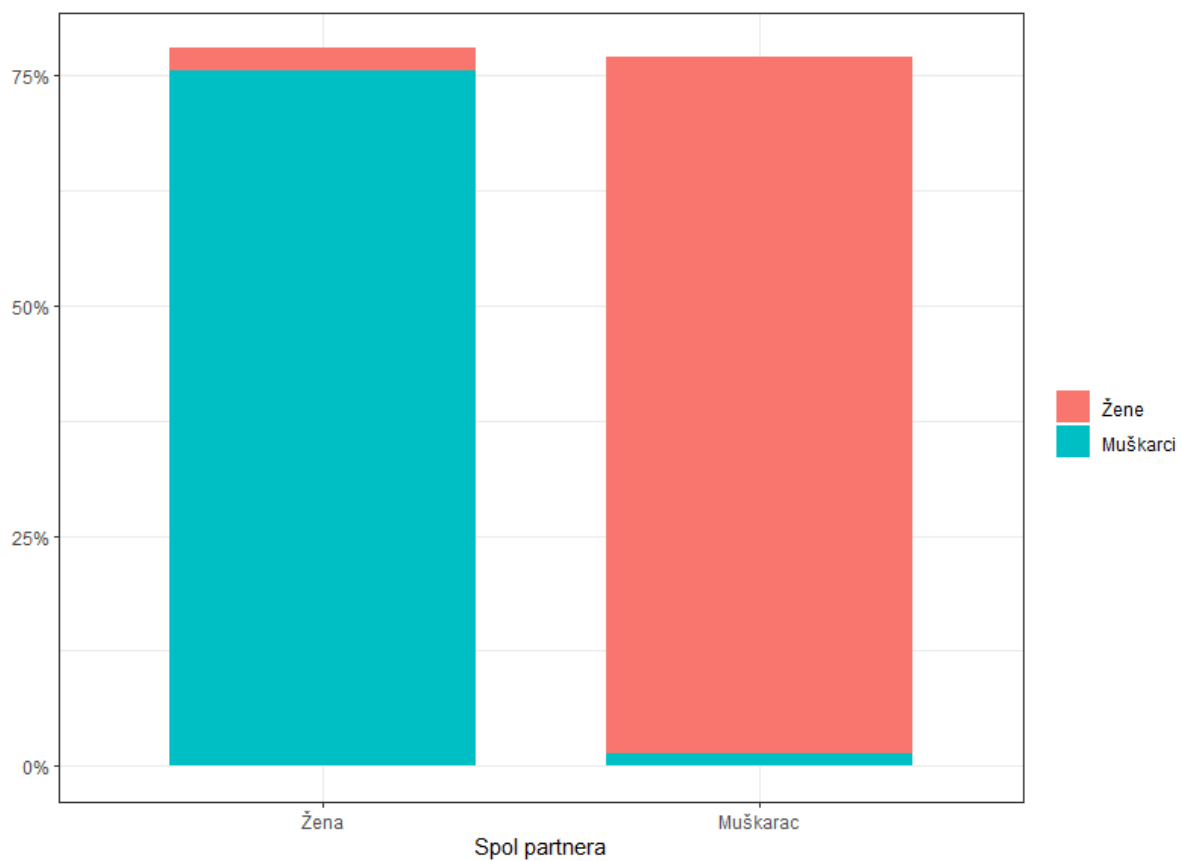
Svi ispitanici/e imali su između 25 i 65 godina te su podijeljeni u 4 dobne skupine: 25-34, 35-44, 45-54 i 55-65 godina starosti. Prosječna dob sudionika je 40.4 godina. Od 793 osobe čiji su odgovori obuhvaćeni analizom, najviše ih je pripadalo najmlađoj dobnoj skupini (33,7%), skupini 35-44 godina starosti pripadalo ih je 33,3%, skupini 45-54 godina pripadalo je 21,1%, dok je najmanji broj bio u najstarijoj dobnoj skupini 55-65 godina starosti (11,1%)

Dob	Spol	
	Žene (N=332)	Muškarci (N=461)
25-34	36,7%	31,5%
35-44	30,7%	35,1%
45-54	22,0%	21,9%
55-65	10,5%	11,5%

Većina ispitanika/ca je u braku i živi s partnerom/icom suprotnoga spola, odnosno u heteroseksualnoj vezi: 599 u

heteroseksualnim vezama (75%); 14 u homoseksualnim (1,75%), te 5 osoba u vezi s trans-osobom (<1%).

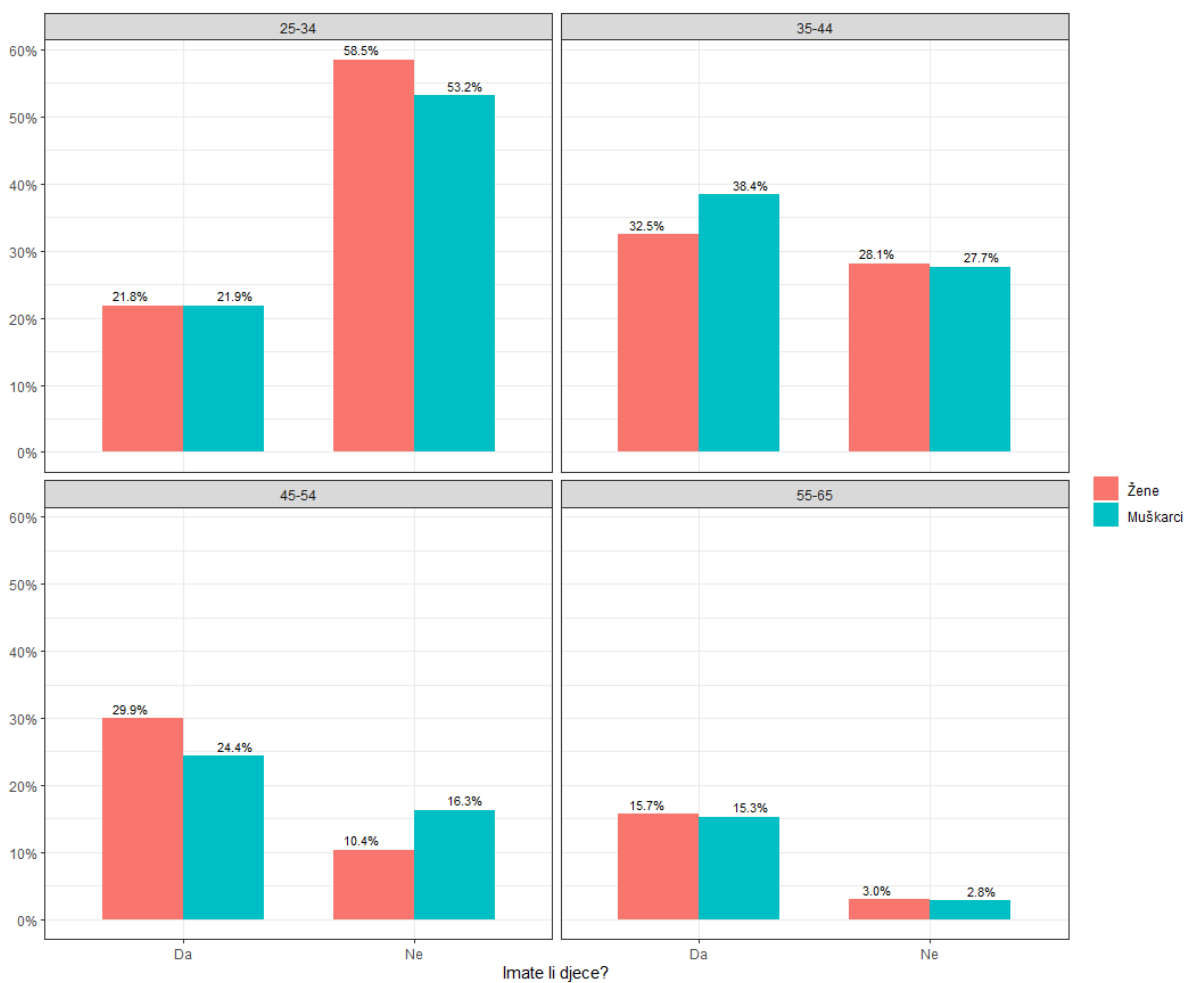
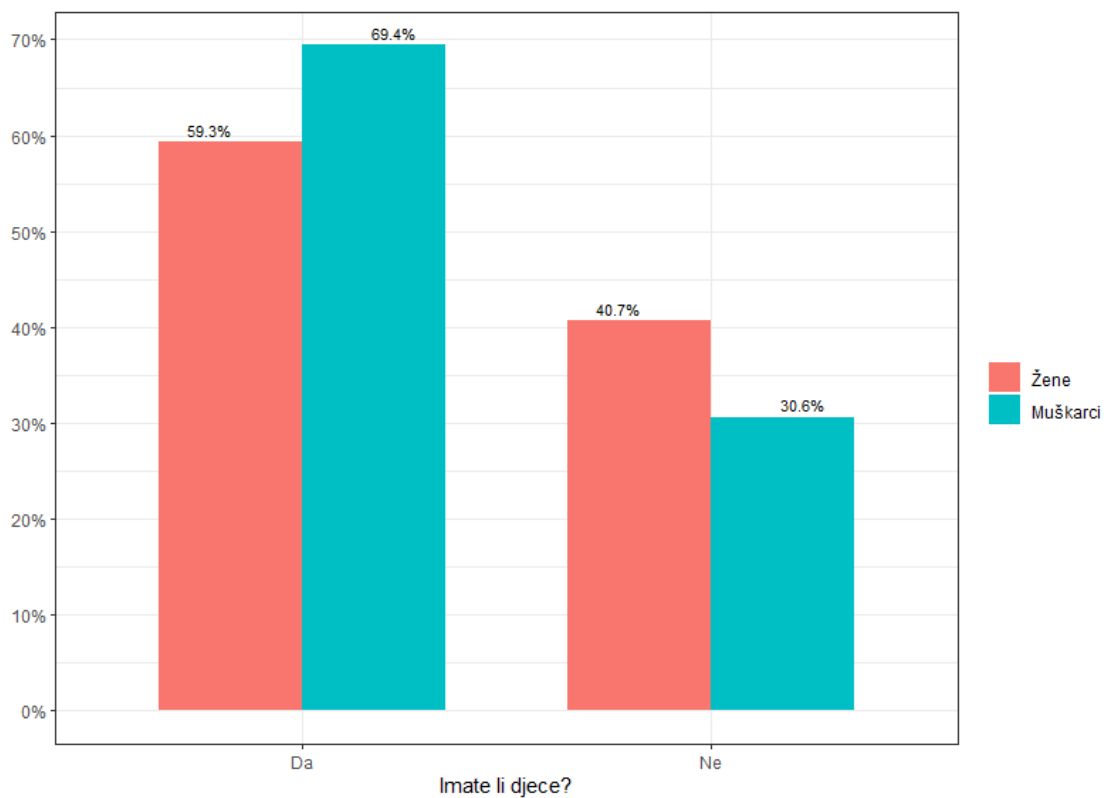

Od ukupnog broja ispitanih, njih 517 (65%) ima djecu (biološku ili posvojenu). Oko 69% muškaraca i 59% žena ima djecu. Najviše je

roditelja u dobnoj skupini 35-44, dok se najveći postotak osoba bez djece nalazi u najmlađoj dobnoj skupini.

Najviše sudionika/ca živi s između 1 i 2 djece, podjednako muškarci i žene. Djeca muškaraca su nešto mlađa, što odražava činjenicu da muškarci kasnije od žena postaju očevi.

Konačno, najveći udio roditelja živi s vlastitom djecom i drugim roditeljem (69,4%), u nešto većem postotku muškarci nego žene, dok ih 10,4% živi s vlastitom djecom, ali bez drugog roditelja, i to u značajno većem postotku žene nego muškarci.

Trenutno...	Žene (N=197)	Muškarci (N=320)
Živim s vlastitom djecom i drugim roditeljem	64,5%	72,5%
Živim s vlastitom djecom, ali bez drugog roditelja	19,3%	5,0%
Su-roditelj sam, ali ne živim sa svojom djecom	7,6%	14,7%
Živim s djecom mog partnera/ice	11,7%	12,8%

GLAVNI REZULTATI ISPITIVANJA

1. MUŠKARCI IMAJU POZITIVAN STAV O SKRBI, POSEBICE KADA SE RADI O BRIZI ZA DJECU...

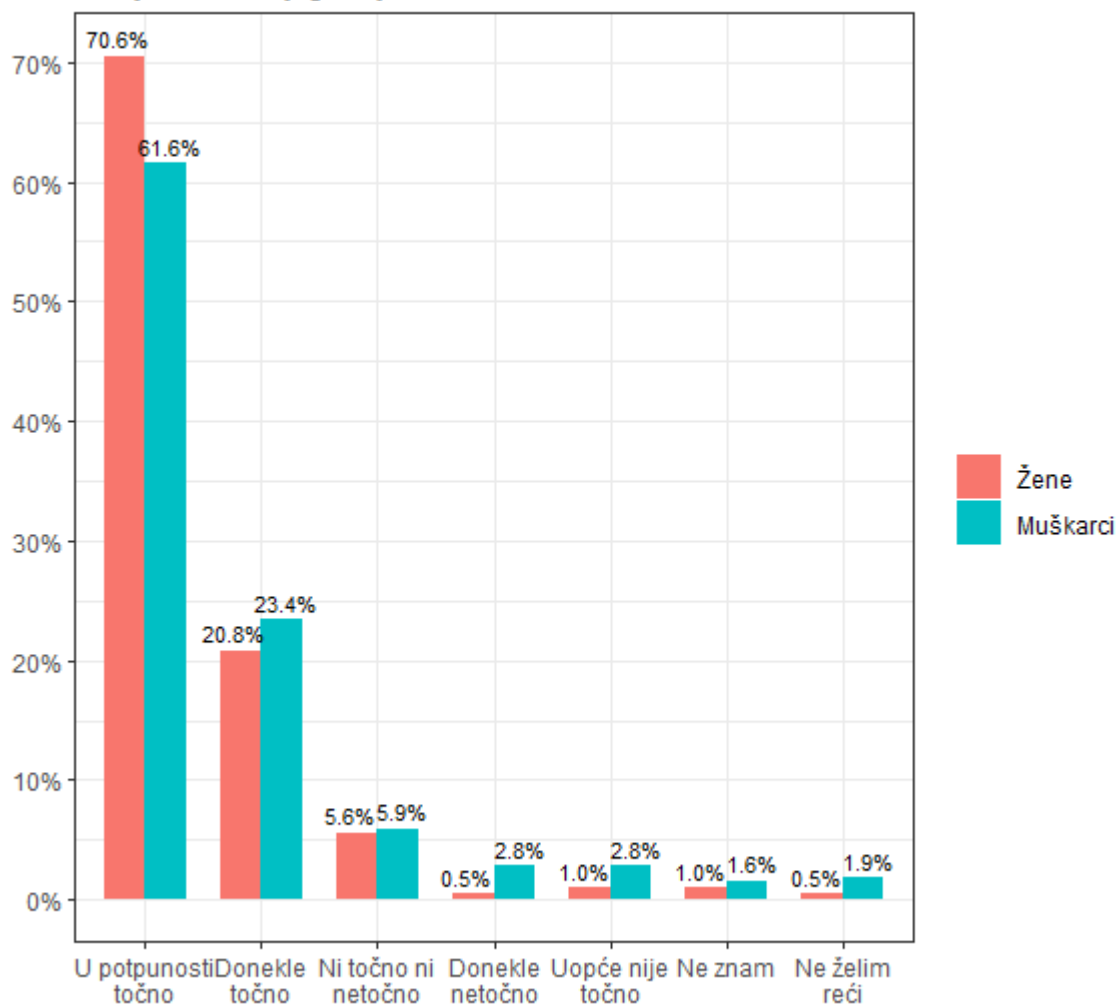
Na početku upitnika ispitanicima/ama je postavljeno pitanje o tome što njima znači skrb, odnosno koje tri riječi ili fraze poistovjećuju s pojmom skrbi. I muškarci i žene su najviše vezali pojam skrbi uz nešto pozitivno, a najčešće uz *djecu, zdravlje, brigu (o drugome), ljubav, pomoć i obitelj*. Iako se skrbnički poslovi najčešće povezuju s opterećenjem, takvu poveznicu ispitanici i ispitanice nisu utvrdili u značajnijoj mjeri. U usporedbi s drugim zemljama, hrvatski/e ispitanici/e povezivali su slične pojmove s pojmom skrbi, uz tu razliku što su im *djeca i zdravlje* bile najzastupljenije asocijacije, dok su u svjetskom uzorku dva najčešće

spominjana pojma bila *ljubav i pomoć*. Kao i u drugim zemljama, nema značajnijih razlika između muškaraca i žena pri asocijacijama vezanim uz pojam skrbi. Stoga se može reći da se uz pojam skrbi vežu pozitivne konotacije, iako se u praksi radi o poslovima koji su najčešće nevidljivi, neprepoznati, podcijenjeni i potplaćeni.

Također, očevi i majke u podjednakoj mjeri iskazuju da im skrb o vlastitoj djeci predstavlja velik izvor užitka. Naime, 87,4% roditelja složilo se s tvrdnjom da im je briga o vlastitoj djeci jedna od stvari u životu u kojoj najviše uživaju. Svoje slaganje s ovom tvrdnjom izrazilo je 85% muškaraca i 91,4% žena, pri čemu je velika većina njih iskazala izrazito slaganje.

Briga o mojoj djeci...

...Je jedna od najugodnijih stvari u mom životu

Pozitivan odnos prema skrbi vidljiv je i iz odgovora većine roditelja u kojima su odbacili tvrdnju da ih briga o vlastitom djetetu više iscrpljuje nego što im predstavlja užitak. Tako 59,7% očeva i 62% majki u Hrvatskoj izražava svoje neslaganje s navedenom tvrdnjom, od čega najveći dio njih iskazuje potpuno neslaganje.

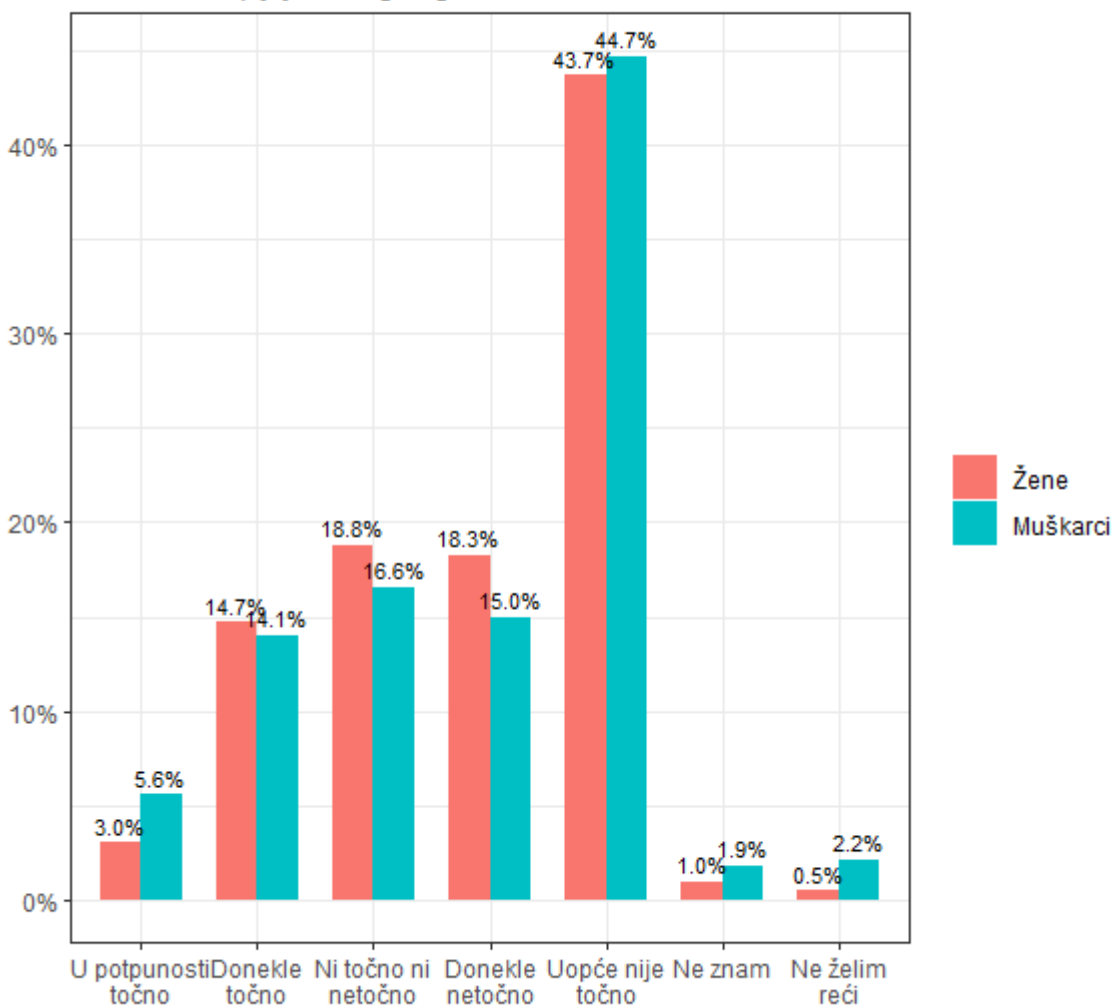
Pritom treba istaknuti da hrvatski roditelji u značajno manjoj mjeri od roditelja u drugim zemljama tvrde da ih briga o vlastitom djetetu više iscrpljuje nego što im

predstavlja ugodu. Takvu je tvrdnju iznijelo 29% očeva i 32% majki u svih 17 ispitivanih zemalja u odnosu na 19,7% očeva i 17,7% majki u Hrvatskoj. Ovakvi se rezultati mogu povezati s činjenicom da je samo 19% hrvatskih roditelja, najmanje od svih zemalja obuhvaćenih ispitivanjem, navelo kako ima slabu ili nikakvu podršku u skrbi za djecu. Naime, globalna je studija utvrdila kako su majke i očevi koji tvrde da imaju slabu ili nikakvu podršku u skrbi za djecu skloniji izjavi da ih briga za djecu više iscrpljuje nego što im predstavlja ugodu. Također, u

Hrvatskoj su, za razliku od većine drugih zemalja, i muškarci i žene koji/e trpe najvišu razinu ekonomskih poteškoća skloniji tvrditi kako ih skrbnički poslovi više iscrpljuju nego predstavljaju ugodu (State of World's Fathers 2023). Ovi podaci pokazuju kako su roditeljima za pozitivan odnos prema skrbi i istovremeno održavanje kvalitete života, uz

dostatna financijska sredstva, potrebni višestruki izvori podrške u obavljanju skrbničkih poslova – od ravnopravne podrške partnera/ice, uključenosti drugih članova obitelji u skrbničke poslove, sve do strukturnih rješenja poput kvalitetne, pristupačne i priuštive skrbi za djecu u vidu primjerice, jaslica ili vrtića.

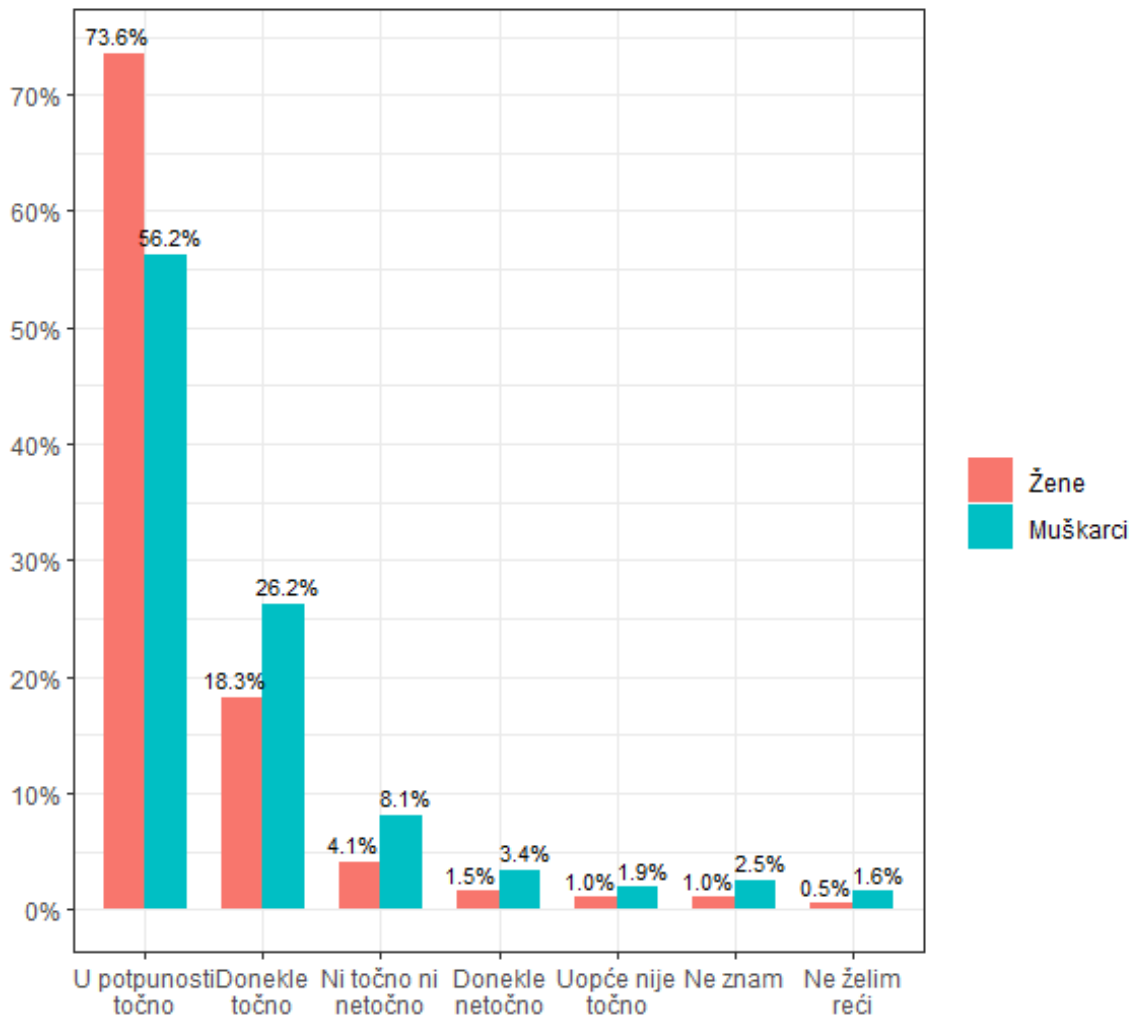
Briga o mojoj djeci...
...Je više iscrpljujuća nego ugodna

Da im je skrb o vlastitoj djeci jedna od najvažnijih stvari koje su učinili ili čine u životu smatra 86% hrvatskih roditelja, od čega 82,5% očeva i 92% majki. Žene su, očekivano, statistički značajno sklonije ovoj tvrdnji ($\chi^2 (6, N = 517) = 17.38, p < .01,$

$V=0.18$), posebice su značajno sklonije izrazito se složiti s njom, što može biti odraz rodni normi kojima se djecu i brigu o njima ženama postavlja kao najvažniju stvar kojoj trebaju težiti u životu.

Briga o mojoj djeci...
...Je jedna od najvažnijih stvari koje činim/sam činio/la

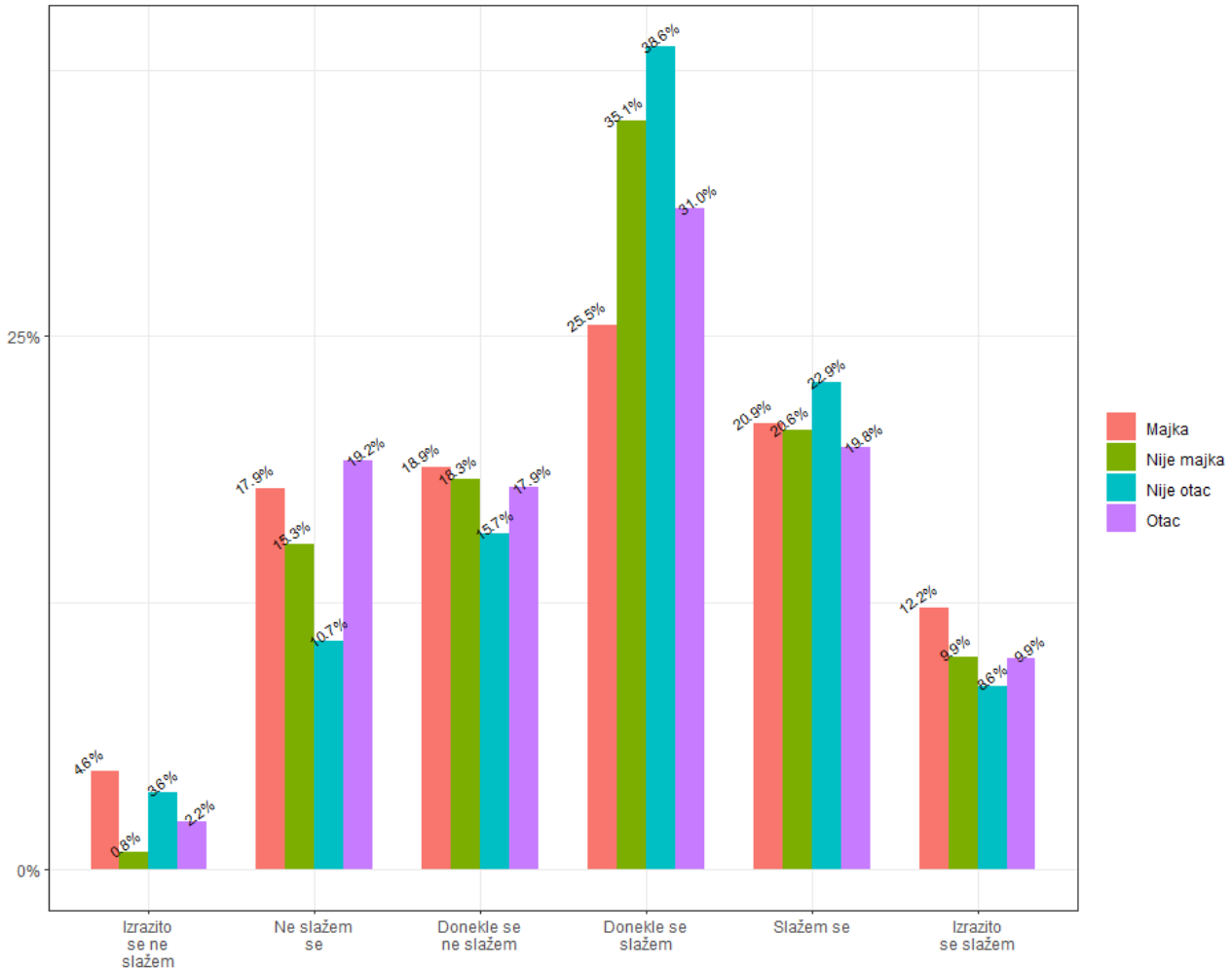

Ispitanici/e većinom izražavaju spremnost razmotriti rad na nepuno radno vrijeme kako bi skrbili/e o djetetu. U ovom odgovoru nema statistički značajnih razlika u stavovima s obzirom na spol i roditeljski

status, no vrijedi primijetiti da su najveću sklonost uzimanju u obzir rada na skraćeno vrijeme i posljedičnog smanjivanja prihoda zbog skrbi o djetetu iskazali muškarci bez djece (70,1%). Roditelji su nešto manje od

osoba bez djece skloni ovoj tvrdnji, i to majke u nešto manjem postotku nego očevi.

Da imam dijete, razmislila/o bih o tome da radim skraćeno radno vrijeme kako bih se brinula/o o svom djetetu.

Nasuprot tome, roditelji u ovom ispitivanju podijeljeni su oko stava o žrtvovanju karijernih mogućnosti zbog skrbi o djeci. Otprilike polovica roditelja u Hrvatskoj suglasno je s tvrdnjom da je skrb o vlastitoj djeci vrijedna odustajanja od nekih karijernih prilika, pri čemu 52,8% žena podržava ovu tvrdnju u odnosu na 42,8% muškaraca. Po ovom se pitanju razlikuju hrvatski očevi od očeva u značajnom broju drugih zemalja u

kojima se provelo anketno ispitivanje. Naime, u najvećem broju zemalja više od polovice i očeva i majki smatra skrb o djeci vrijednom žrtvovanja nekih karijernih prilika, a u nekima, poput Portugala i Švedske, i više od 75%. Slabije slaganje s ovom tvrdnjom iskazali su još samo očevi u Kini.

Muškarci u Hrvatskoj, dakle, uvelike vide svoju ulogu u skrbničkim poslovima i

pozitivno se odnose prema skrbi, posebice kada je riječ o djeci. Pojam skrbi najčešće vežu uz djecu te im skrb o vlastitoj djeci predstavlja jednu od najugodnijih stvari u životu. Iako se skrb, posebice ona o djeci, smatra iscrpljujućim iskustvom, većina hrvatskih očeva brigu o djeci ne smatra više iscrpljujućim nego ugodnim iskustvom, što može sugerirati da imaju razvijene mreže

2. ...VEĆINOM ODBACUJU TRADICIONALNE RODNE NORME...

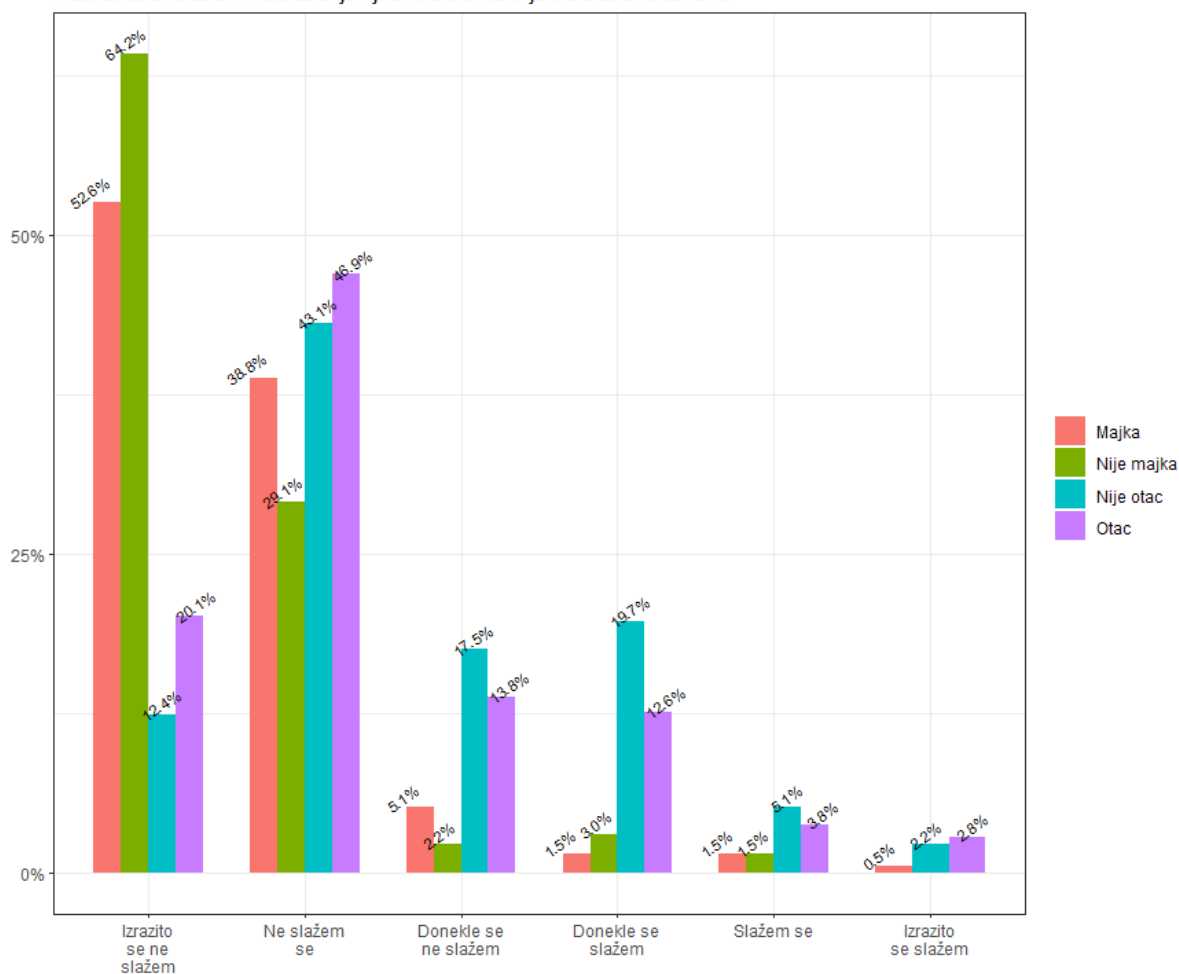
Organizacija skrbničkih poslova u kućanstvu značajno je oblikovana rodnim normama, odnosno uvjerenjima o tome da su žene primarno ili isključivo odgovorne za skrb. Iako se vidi društvena promjena prema tradicionalnim rodnim normama u smislu njihova odbacivanja, ona je, kako mnoga istraživanja navode, i dalje spora. Stoga smo ovdje htjeli utvrditi koliko ispitanici/e prihvaćaju tradicionalne rodne norme vezane uz skrb i organizaciju života u kućanstvu, posebice uolikoj mjeri ih prihvaćaju ili odbacuju muškarci jer se najčešće pokazuje da su im oni skloniji. Navedeno se testiralo na nekoliko tematskih područja – odnosi moći u kućanstvu, iskazivanje emocija, transmisija rodnih normi na mlađe generacije te raspodjela skrbničkih poslova u kućanstvu.

podrške. Nadalje, više od četiri petine očeva smatra brigu o vlastitoj djeci jednom od najvažnijih stvari koje čine u životu. Konačno, većina muškaraca spremna je razmotriti rad na nepuno radno vrijeme i posljedično smanjivanje prihoda kako bi skrbili o djetetu, dok je nešto manje očeva smatra brigu o vlastitoj djeci vrijednom žrtvovanja nekih karijernih prilika.

Rezultati pokazuju da muškarci u značajnoj mjeri odbacuju rodne norme vezane uz odnose moći u kućanstvu, što se vidi iz odgovora na tvrdnju da bi muškarac trebao imati zadnju riječ kod donošenja odluka u kućanstvu. Naime, 78% muškaraca izrazilo je neslaganje s navedenom tvrdnjom, no u odgovorima se uočava razlika po spolu utoliko što 96% žena iskazuje neslaganje s ovom tvrdnjom. Navedeni rezultati skoro su identični rezultatima istraživanja *IMAGES – International Men and Gender Equality Survey* provedenima 2011. u Hrvatskoj (CESI, 2011) kada je neslaganje s istom tvrdnjom iskazalo 79,7% muškaraca i 99% žena. Nadalje, žene značajno više od muškaraca izražavaju snažno neslaganje s ovim stavom ($\chi^2(15, N=785) = 172.61, p < .001, V=0,27$). Pritom najveće neslaganje s patrijarhalnim odnosima moći u kućanstvu iskazuju majke, dok su im najskloniji muškarci bez djece.

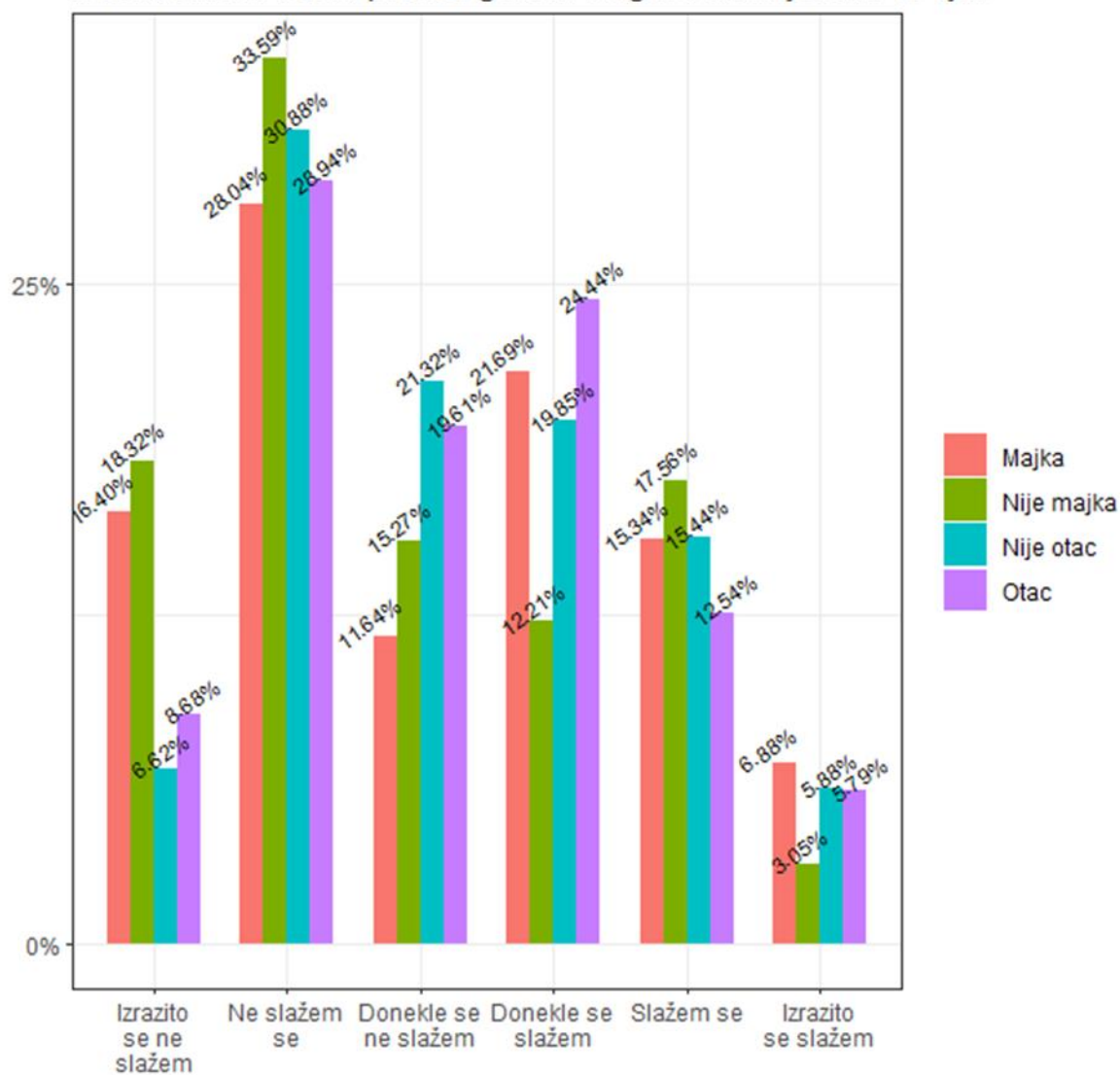
Muškarac bi trebao imati zadnju riječ kod donošenja odluka u kućanstvu

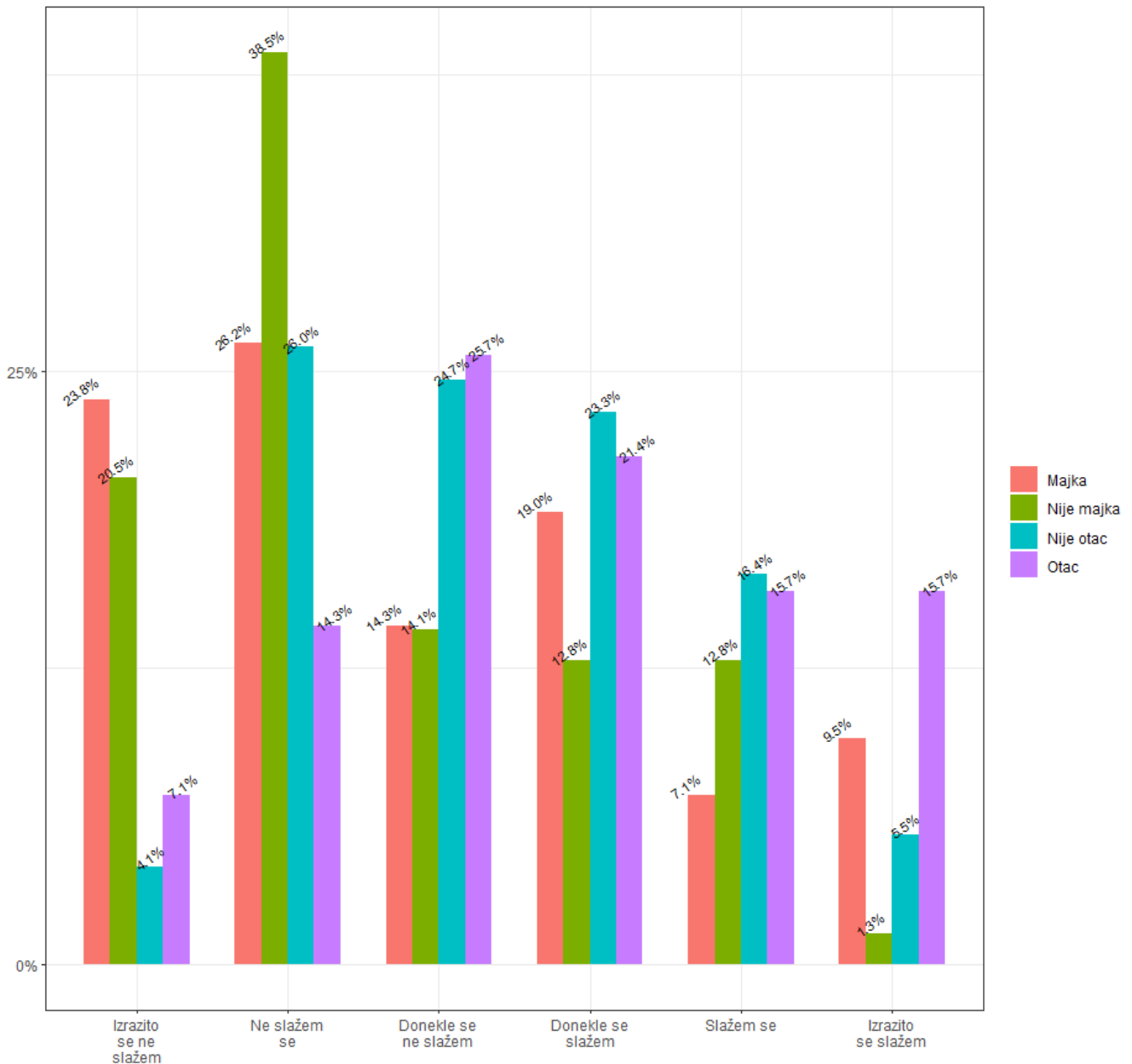
Tvrđnjom kako muškarci ne bi trebali prebrzo govoriti drugima da im je stalo do njih željelo se testirati stavove prema rodnom normama vezanim uz emocije. Naime, nesklonost iskazivanju emocija jedan je od uvriježenijih i tvrdokornijih stereotipa vezanih uz muškarce. Rezultati pokazuju kako većina muškaraca (58%) odbacuje ovu rodnu normu. Nešto veći postotak žena (61%) ne slaže se s ovom tvrdnjom. Međutim, muškarci su ipak statistički skloniji blagom slaganju s ovom tvrdnjom od žena $\chi^2(15, N = 767) = 31,39, p < .05, V=0,12$, što upućuje na to da rodni stereotipi o društveno prihvatljivom ponašanju vezano uz emocije i dalje utječu na značajan dio

muškaraca. Gledano prema spolu i roditeljskom statusu, nisu utvrđene značajnije razlike među ispitanicima/ama. Najnesklonije ovoj rodnoj normi su žene bez djece, dok muškarci bez djece i očevi gotovo podjednako odbijaju tvrdnju. Ovdje se ističe podatak da praktički nema razlike u stavovima po ovom pitanju između majki i očeva; dapače, očevi u neznatno većem postotku iskazuju neslaganje s tvrdnjom. U tom kontekstu zanimljivo je primijetiti da se mladi očevi u najmlađoj dobnoj skupini većinom (52,8%) slažu s ovim stavom, što znači da su ujedno i najkonzervativniji po ovom pitanju.

Muškarci ne bi trebali prebrzo govoriti drugima da im je stalo do njih.

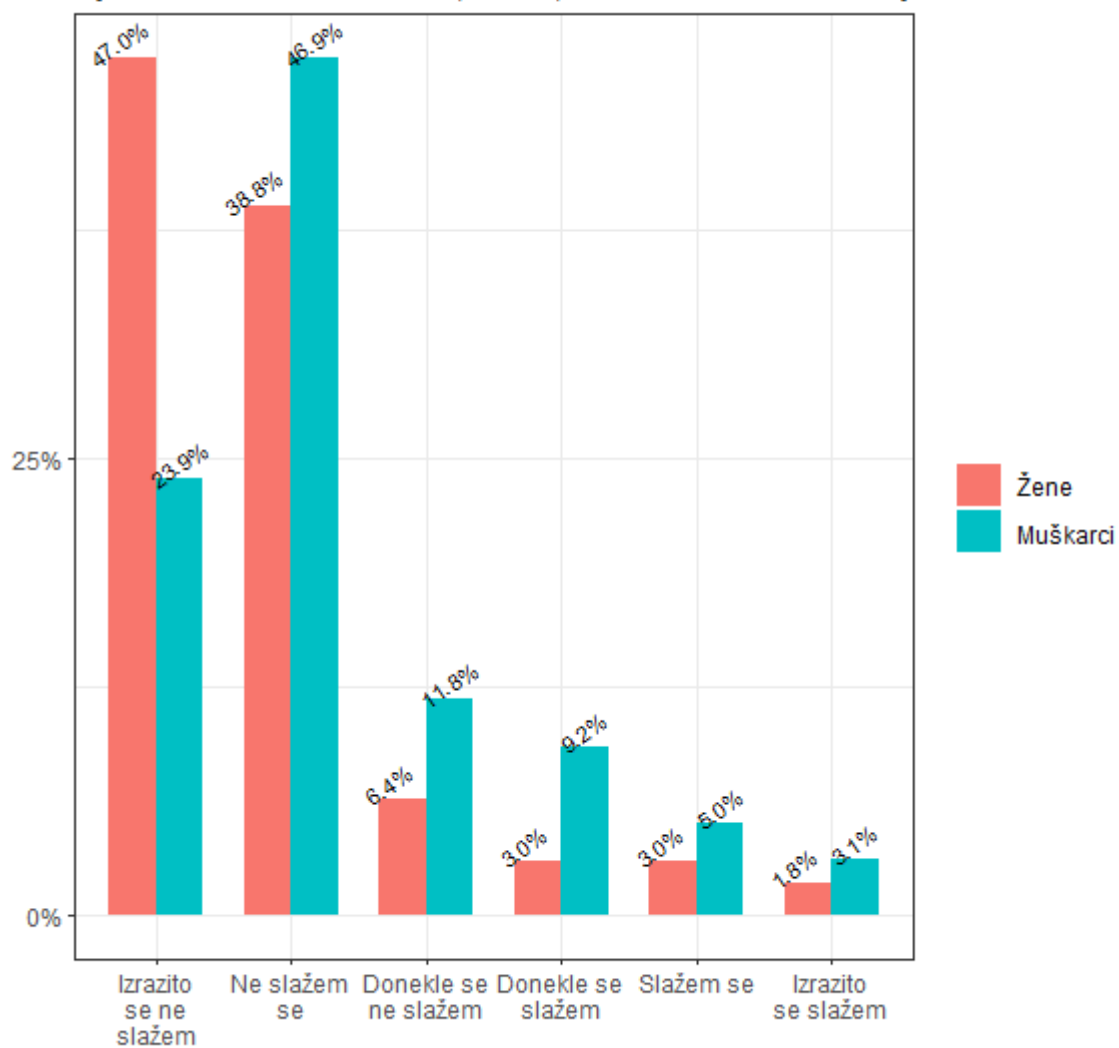
Muškarci ne bi trebali prebrzo govoriti drugima da im je stalo do njih. (25-34)

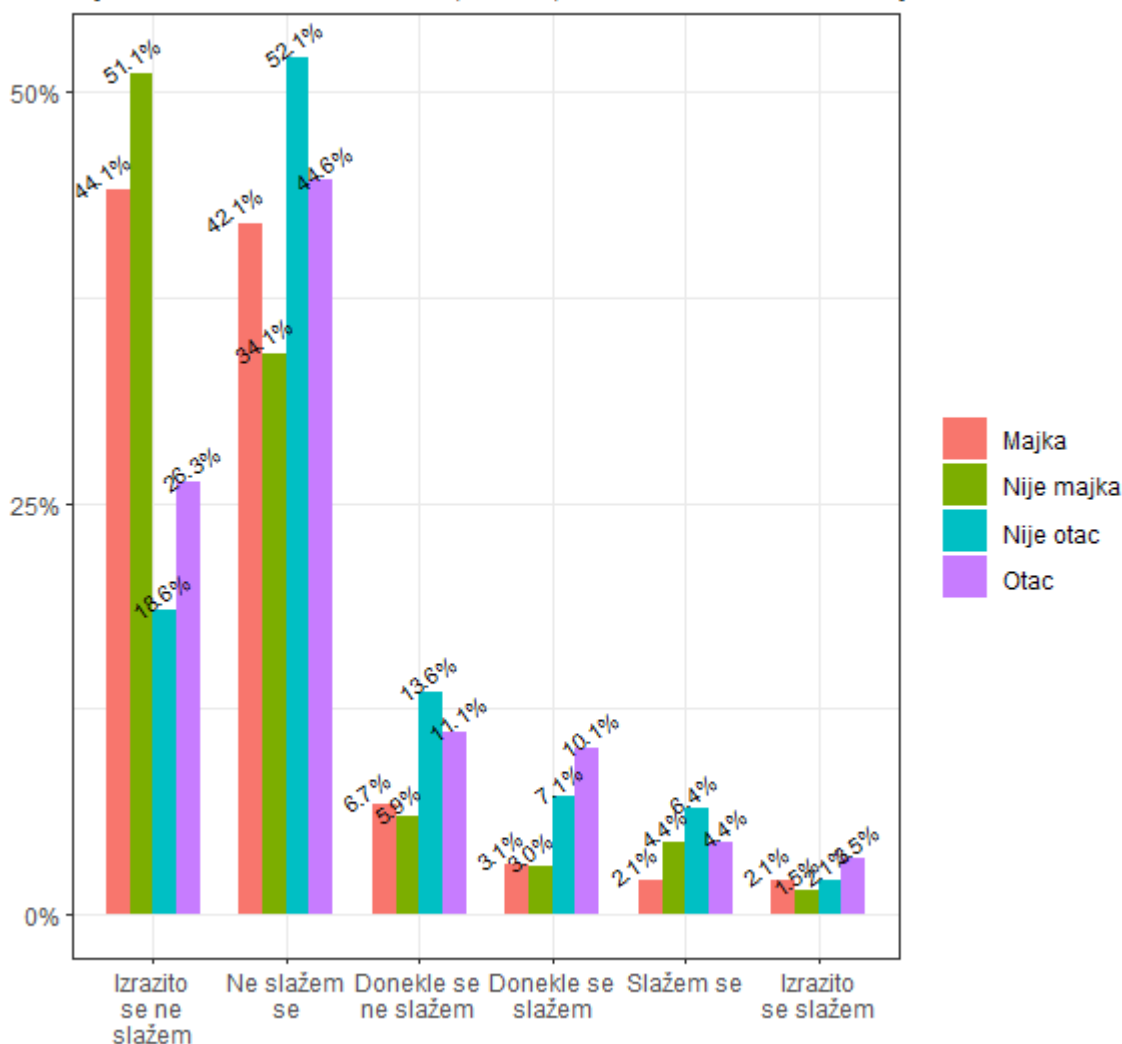
Muškarci također ne podržavaju generacijsku transmisiju tradicionalnih rodni normi vezanih uz poslove u kućanstvu i skrbi u obitelji. Tako 83% muškaraca i 92% žena iskazuje neslaganje s tvrdnjom da mladiće ne bi trebalo učiti šivanju, kuhanju, čišćenju ili skrbljenju o braći i sestrama. U ovome pitanju također su utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na spol ($X^2(5, N = 786) = 63.43, p < .01, V=0.16$) jer se žene izraženije od

muškaraca ne slažu s ispitanom tvrdnjom, ponajviše žene bez djece. Iako statistički značajnije razlike s obzirom na roditeljski status ispitanika/ca nisu utvrđene, nešto veće razlike u neslaganju s ovom tvrdnjom iskazuju se kod majki i očeva nego kod žena i muškaraca bez djece. Tako najveće slaganje s ovom tvrdnjom iskazuju očevi te skoro svaki peti otac smatra da dječake ne bi trebalo učiti kućanskim i skrbničkim poslovima.

Dječake ne treba učiti šivati, kuhati, čistiti ili se brinuti za svoju braću i sestre.

Dječake ne treba učiti šivati, kuhati, čistiti ili se brinuti za svoju braću i sestre.

Muškarci, dakle, većinom odbacuju tradicionalne rodne norme vezano uz odnose moći u kućanstvu i iskazivanje emocija te njihovu transmisiju na mlađe generacije. U usporedbi s drugih 16 zemalja u kojima se provelo ispitivanje, Hrvatska se nalazi među onima u kojima su zabilježeni najveći stupnjevi neslaganja, kako muškaraca, tako i žena, dok su zabilježene razlike među spolovima slične kao i u drugim zemljama jer su žene svuda iskazivale veće

postotke neslaganja s navedenim tvrdnjama. Također, isto kao i u drugim zemljama, rodno stereotipnu normu vezanu uz iskazivanje emocija i muškarci i žene odbacuju u najmanjoj mjeri od drugih normi, što upućuje na zaključak da je stereotip koji povezuje muškarce s neiskazivanjem emocija i dalje jako ukorijenjen, kako u hrvatskom društvu, tako i u drugim zemljama svijeta.

3. ...I SNAŽNO ZAGOVARAJU EGALITARNU PODJELU SKRBNIČKIH POSLOVA...

Različita su istraživanja dokazala da ravnopravno uključivanje muškaraca u poslove skrbi u obitelji ima višestruke individualne, društvene i ekonomske koristi. Osim što koristi samim muškarcima i očevima kroz jačanje njihove veze s članovima obitelji, ono ima pozitivne učinke na dobrobit djece i kvalitetu njihovog razvoja te donosi koristi ženama u smislu poboljšavanja njihovog položaja na tržištu rada kroz povećavanje izgleda za zapošljavanje i smanjivanje rodnog jaza u plaćama. Naime, zemlje koje imaju ravnopravniju podjelu neplaćenog skrbničkog rada između muškaraca i žena iskazuju veće stope zaposlenosti žena i manji rodni jaz u plaćama (EIGE, 2022). Na taj način, ravnopravnije uključivanje muškaraca u skrbničke poslove u obitelji doprinosi ostvarivanju ravnopravnosti spolova kao jednom od društvenih prioriteta, ali i boljim ekonomskim rezultatima svake zemlje. Stoga je važno da podjednaka raspodjela skrbničkih obaveza između muškaraca i žena u obitelji i kućanstvu postane društvena norma, nasuprot stereotipnoj percepciji da su poslovi skrbi ponajprije dužnost žena.

Ispitivanje stavova o raspodjeli skrbničkih poslova u obitelji pokazalo je da ispitanici/e u Hrvatskoj snažno zagovaraju egalitarnu raspodjelu skrbi o djeci, starijim i nemoćnim članovima obitelji između muškaraca i žena. Naime, 90,4% njih smatra da bi muškarci i

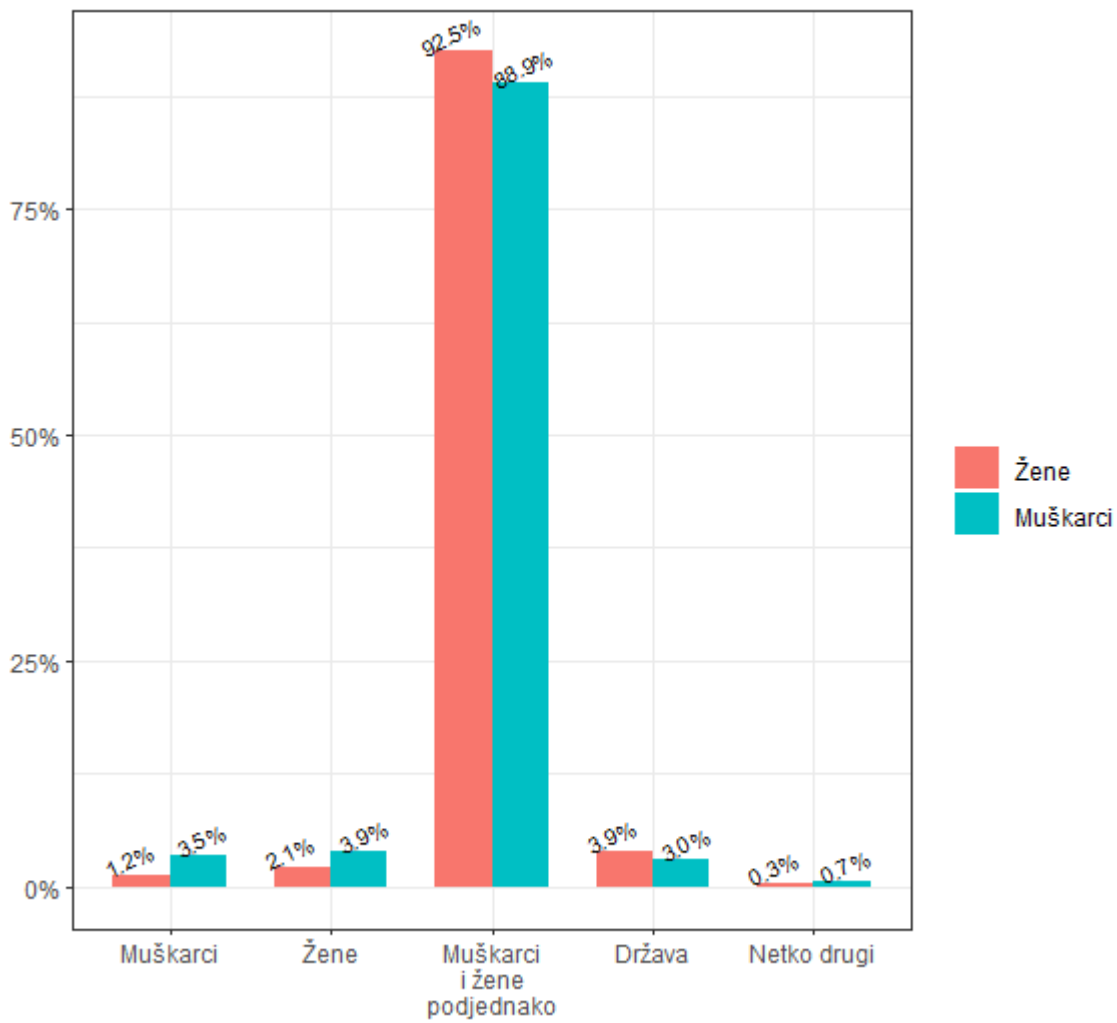
žene podjednako trebali preuzeti skrbničke poslove u obitelji (skrb o djeci, starijim i nemoćnim članovima obitelji). Većih razlika u odgovorima između muškaraca i žena nema.

Kada se pogleda distribucija odgovora prema spolu i dobi, nešto veće razlike u odgovorima od prosjeka za muškarce i žene primjećuju se kod najmlađih i najstarijih ispitanika/ca. Tako se muškarci u najmlađoj dobnoj skupini (25-34) iskazuju najmanji postotak podrške (82,8%) egalitarnom modelu skrbi o članovima obitelji, dok mlade žene svoju podršku iskazuju s 91,8%. S druge strane, muškarci u najstarijoj dobnoj skupini daju najveću podršku egalitarnoj raspodjeli skrbničkih poslova u obitelji s 96,2% i tu podršku iskazuju u većem postotku nego žene iz iste dobne skupine, koje iskazuju najmanji postotak podrške egalitarnom modelu među ženama (85,7%). Međutim, navedene razlike ne upućuju na zaključak da su najmlađi ispitanici i najstarije ispitanice nešto konzervativniji jer 7,6% najmlađih muškaraca u uzorku (najviše od svih iz drugih dobni skupina) smatra da bi upravo muškarci trebali biti primarno zaduženi za poslove skrbi u obitelji, dok 8,6% najstarijih žena u uzorku (najviše od svih iz drugih dobni skupina) smatra da bi skrbničku ulogu primarno trebala preuzeti država.

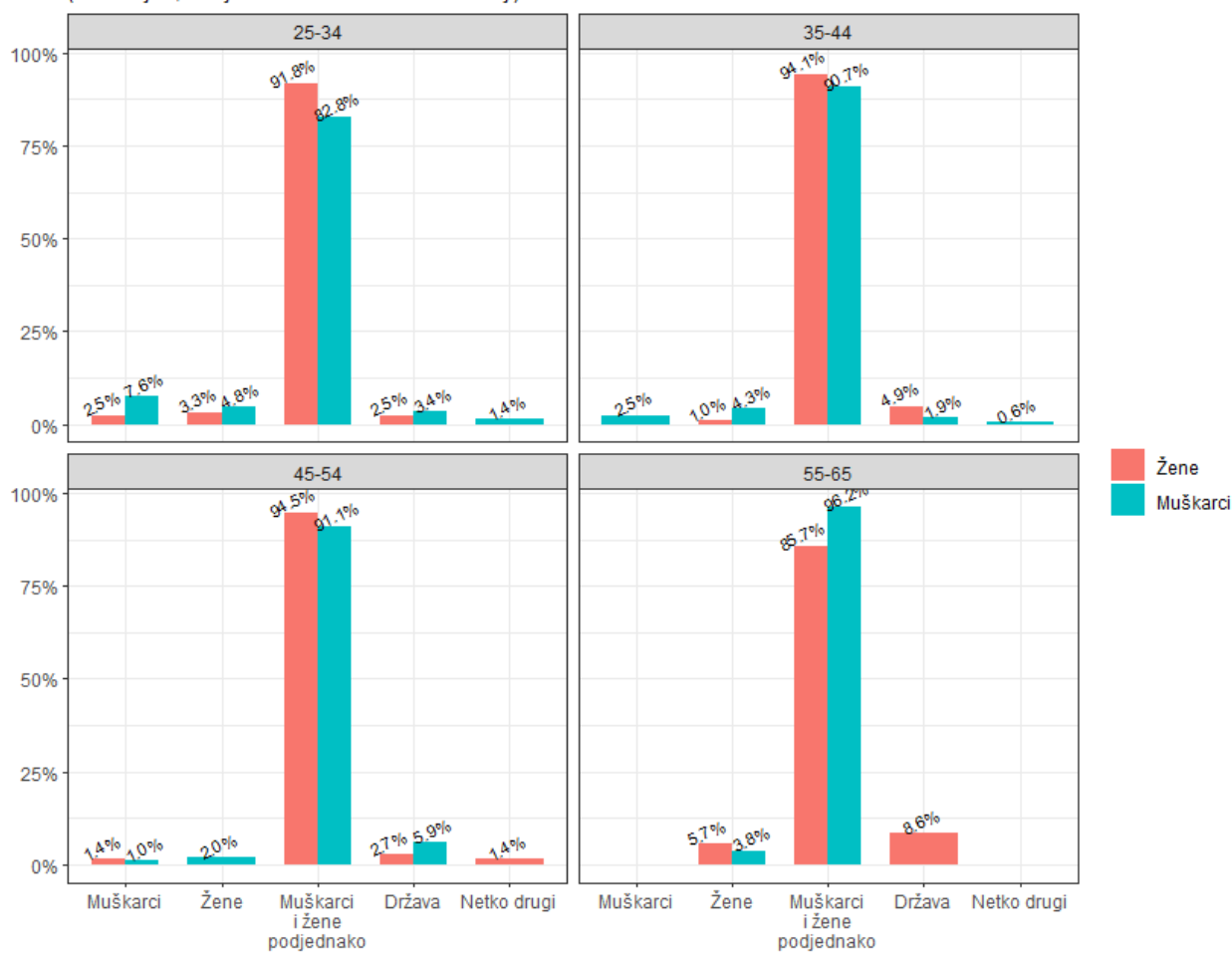
Neke izraženije razlike u odnosu na roditeljski status ispitanika/ca nisu utvrđene, što znači da majke i očevi kao i muškarci i žene bez djece gotovo podjednako

zagovaraju da bi muškarci i žene trebali ravnopravno dijeliti skrbničke poslove u obitelji.

Tko bi trebao biti primarno zadužen za poslove skrbi u obitelji (skrb o djeci, starijim i nemoćnim članovima obitelji)?

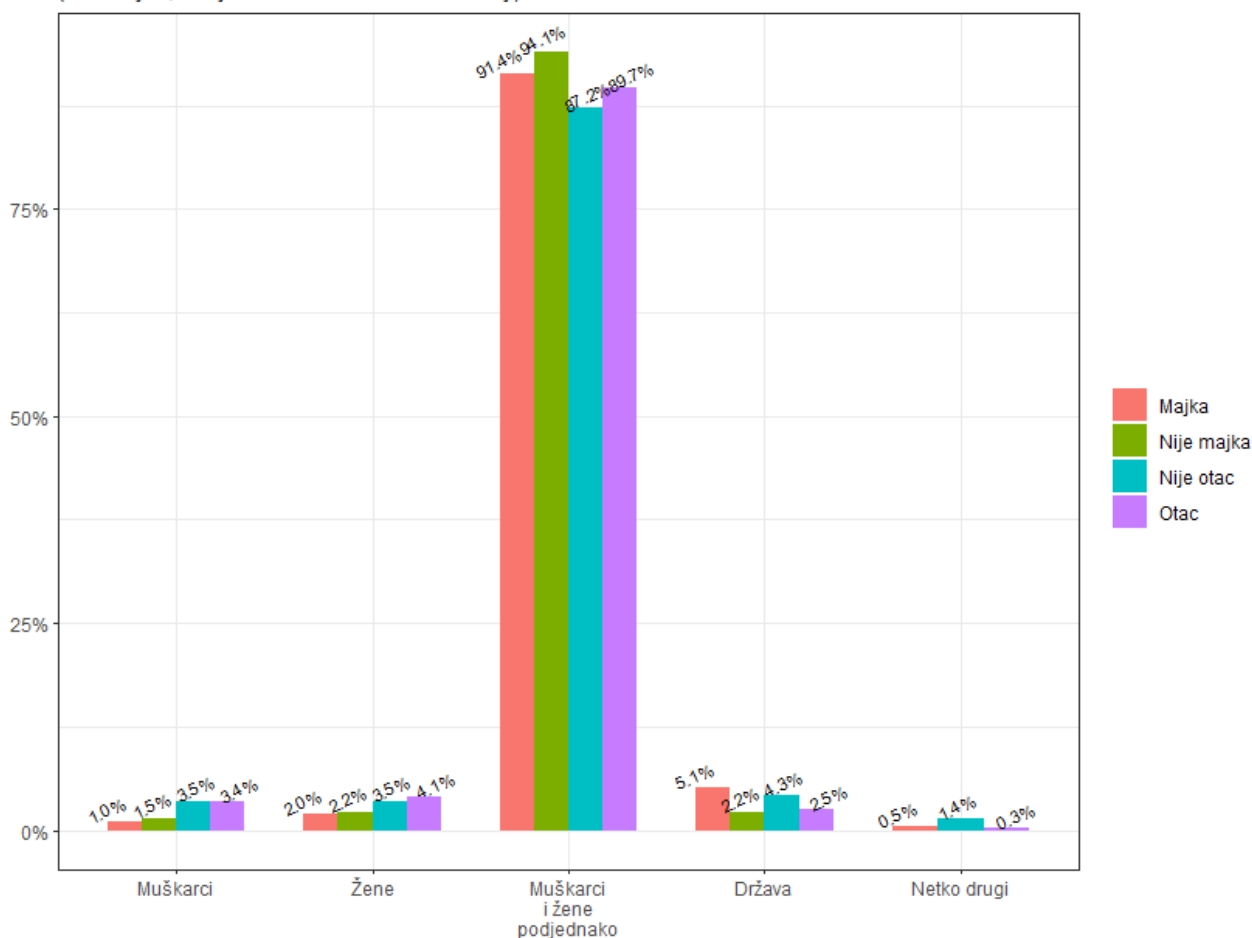

Tko bi trebao biti primarno zadužen za poslove skrbi u obitelji (skrb o djeci, starijim i nemoćnim članovima obitelji)?

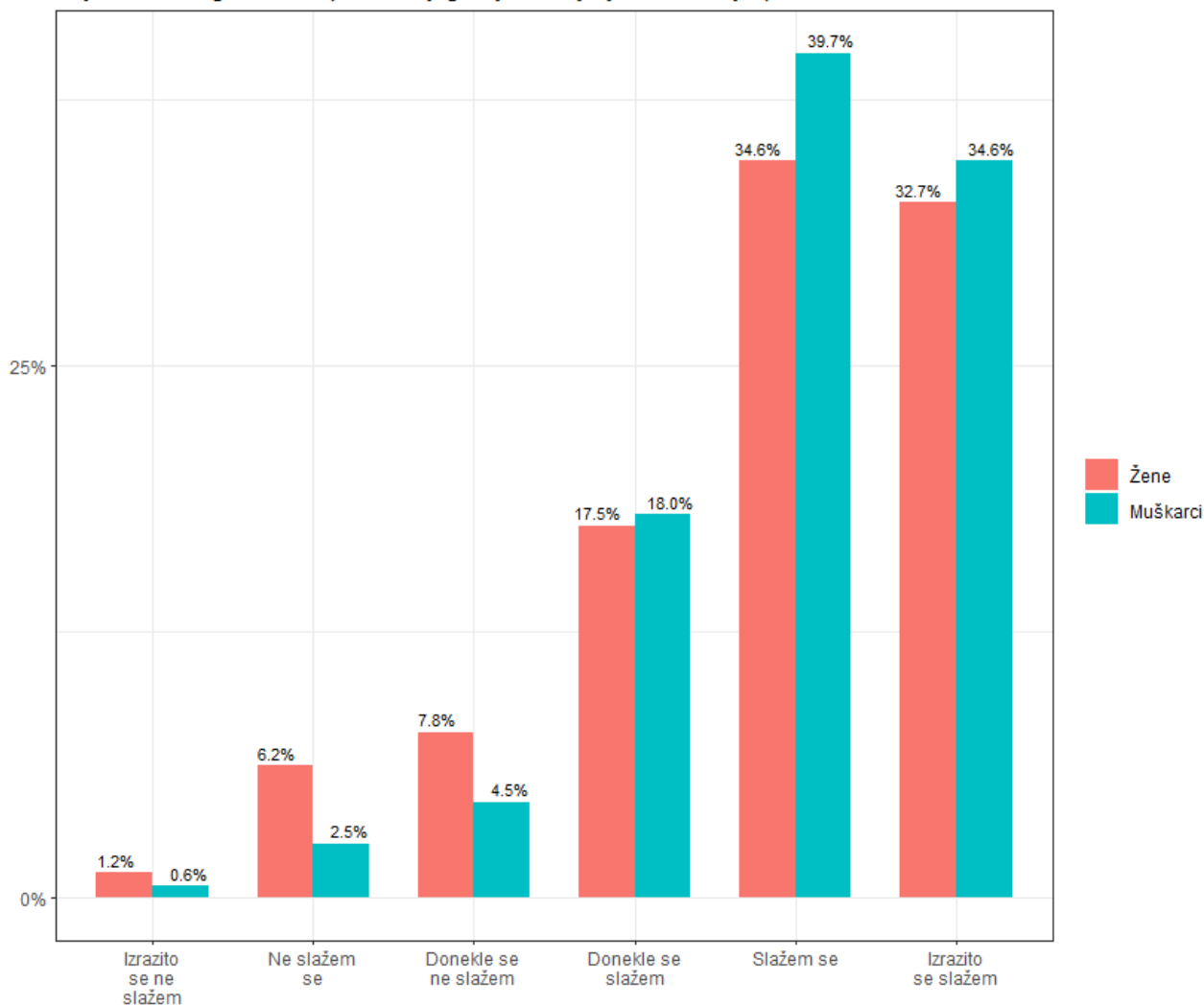
Tko bi trebao biti primarno zadužen za poslove skrbi u obitelji (skrb o djeci, starijim i nemoćnim članovima obitelji)?

Analiza odgovora roditelja o tome koliko se slažu s tvrdnjom da se osjećaju odgovornima za poslove skrbi u jednakoj mjeri kao i njihov partner/ica dodatno potvrđuje izrazitu prihvaćenost egalitarnog modela podjele skrbičkih poslova među hrvatskim ispitanicima/ama. Naime, 92% očeva u Hrvatskoj slaže se s navedenom

tvrdnjom, što je otprilike u prosjeku odgovora koje su dali očevi iz drugih zemalja zastupljenih u istraživanju. Slično kao i u drugim zemljama, majke se manje slažu s ovom tvrdnjom (85% majki u Hrvatskoj slaže se s njom), no ova razlika nije statistički značajna.

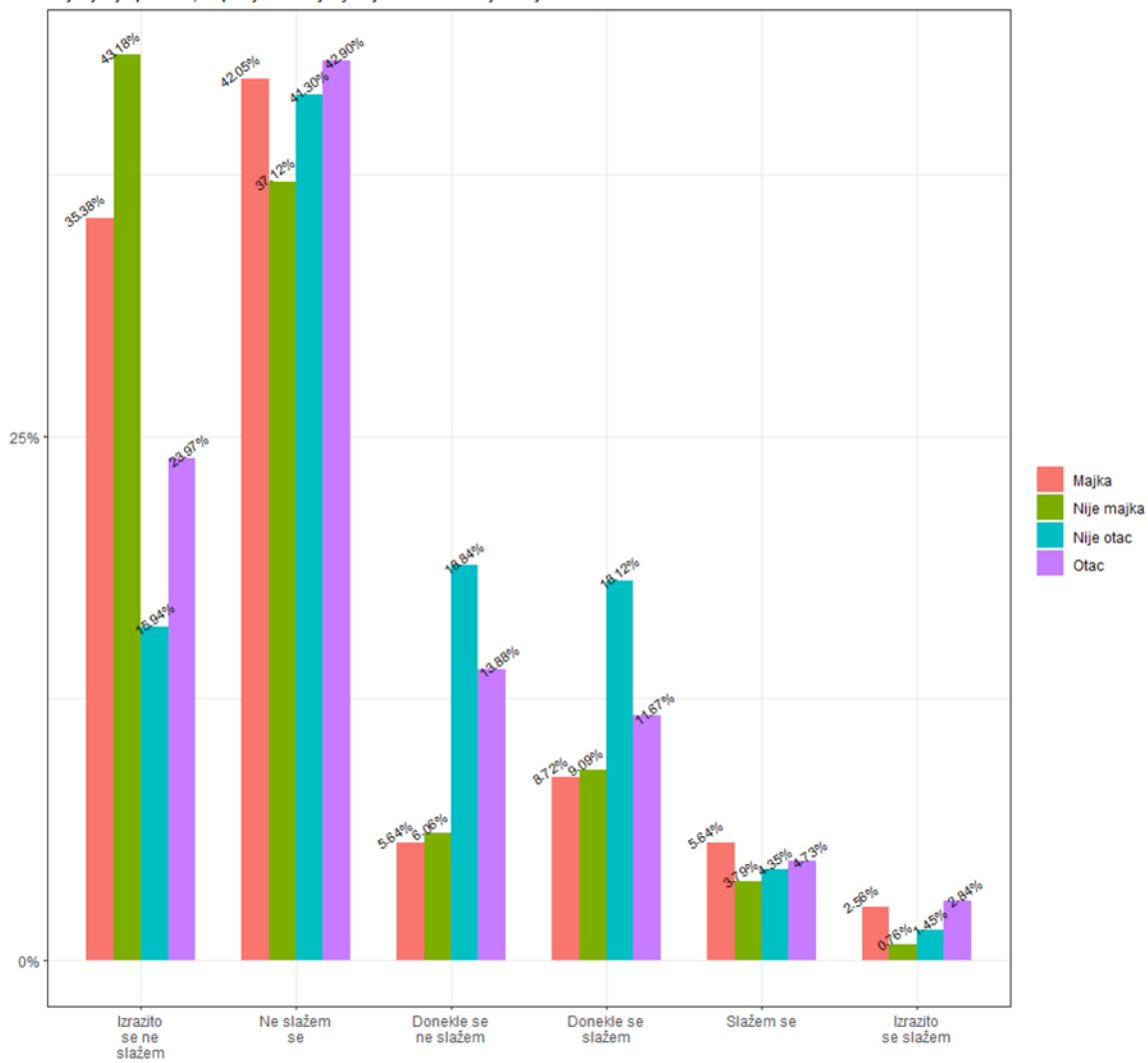
Osjećam se odgovorno za poslove njege u jednakoj mjeri kao i moj/a partner/ica.

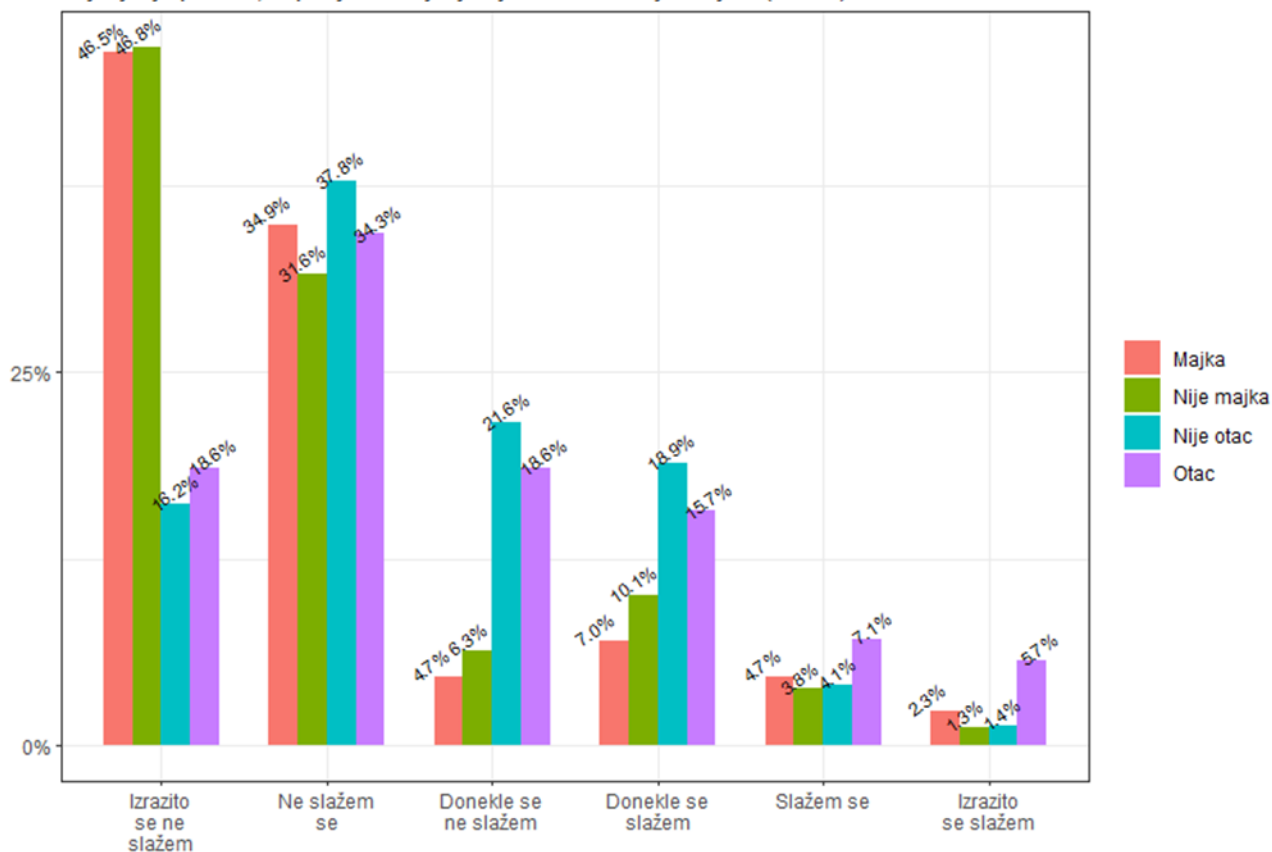
Konačno, u skladu s uočenim neslaganjem s tradicionalnim rodnim normama i ulogama te zagovaranjem ravnopravne podjele skrbičkih poslova, više od tri četvrtine muškaraca (79%) ne slaže se s tvrdnjom da su mijenjanje pelena, kupanje i hranjenje djece odgovornost majke. Ipak, postoje statistički značajne razlike u stupnju (ne)slaganja s tvrdnjom vezano uz spol i roditeljski status $\chi^2(5, N = 782) = 51,32, p <$

.001, $V=0,15$. Naime, žene se izraženije od muškaraca ne slažu s ovom tvrdnjom, isto kao i očevi nasuprot muškarcima bez djece. Tako se čini da iskustvo roditeljstva kod muškaraca igra ulogu u odbacivanju tradicionalne rodne norme o tome da je fizička skrb o djetetu primarno obaveza majke. Isto tako, zanimljivo je primijetiti da su najmlađi očevi nešto skloniji ovoj tvrdnji od očeva iz drugih dobnih skupina.

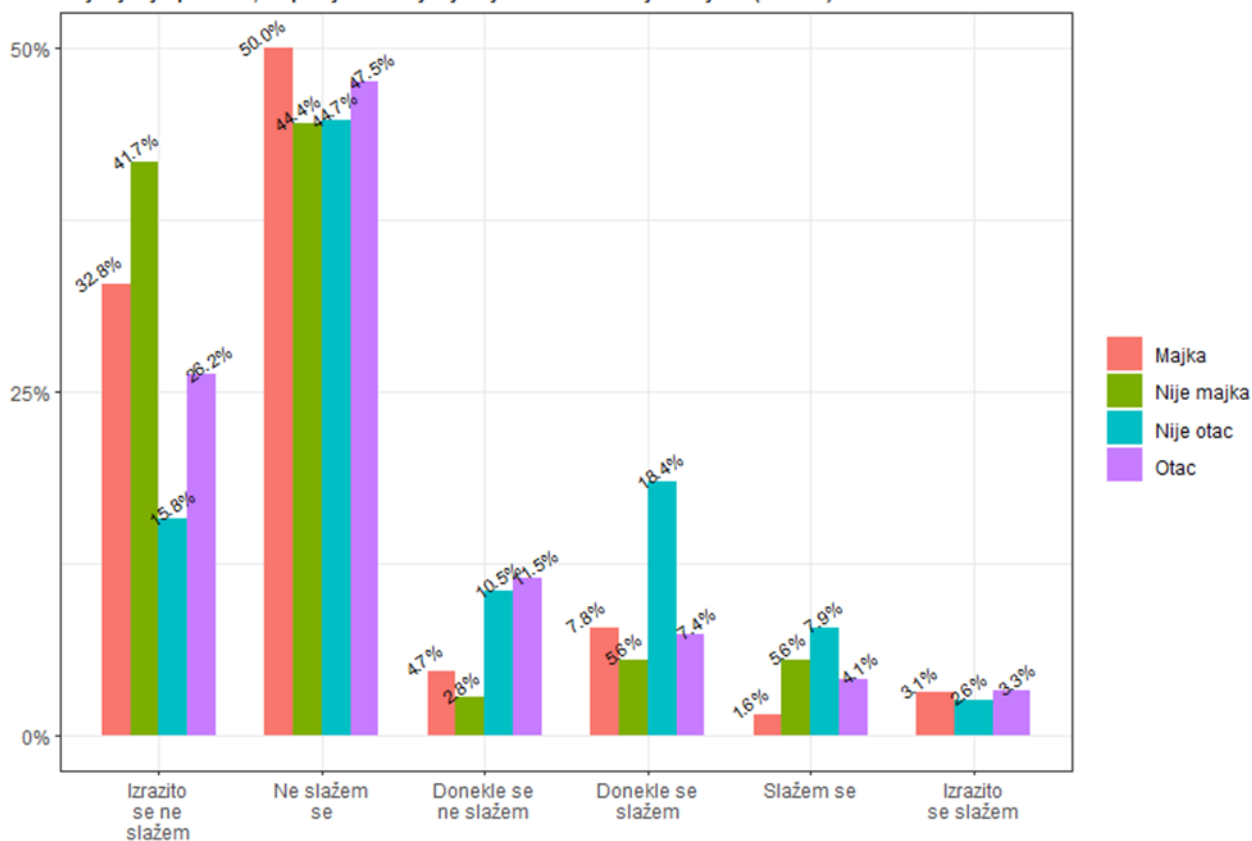
Mijenjanje pelena, kupanje i hranjenje djece obaveza je majke.

Mijenjanje pelena, kupanje i hranjenje djece obaveza je majke. (25-34)

Mijenjanje pelena, kupanje i hranjenje djece obaveza je majke. (35-44)

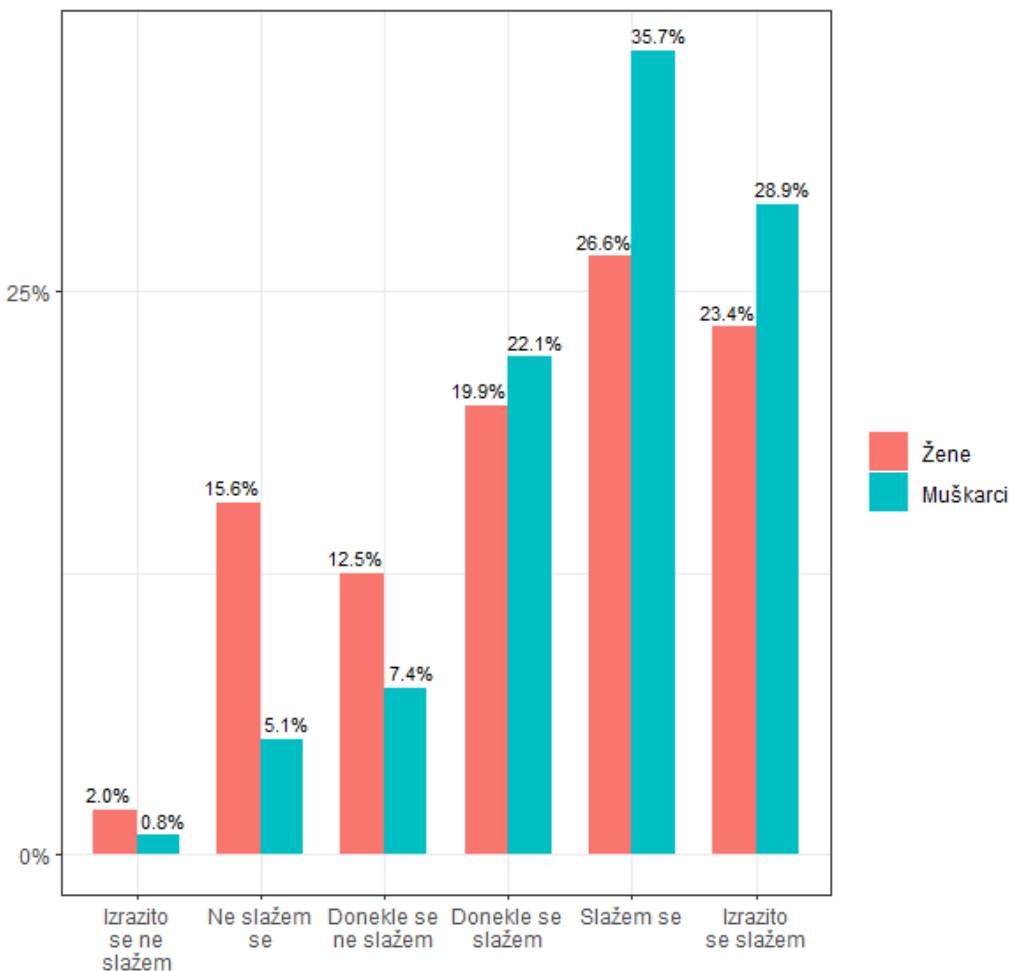

4. ...ALI I DALJE NERAVNOPRAVNO SUDJELUJU U PRAKSAMA SKRBI U KUĆANSTVU I OBITELJI

Iskazani snažni egalitarni stavovi ipak se ne materijaliziraju u svakodnevnom životu, što je vidljivo u odgovorima ispitanika/ca

vezanima uz svakodnevne prakse skrbi (o djeci). Tako se očevi statistički značajno više od majki slažu s time da ravnopravno sudjeluju u skrbničkim poslovima, dok majke više od očeva smatraju da ta podjela nije ravnopravna ($\chi^2 (5, N = 609) = 28,62, p < .001, V=0,22$).

Partner/ica i ja ravnopravno dijelimo naše obveze oko njege

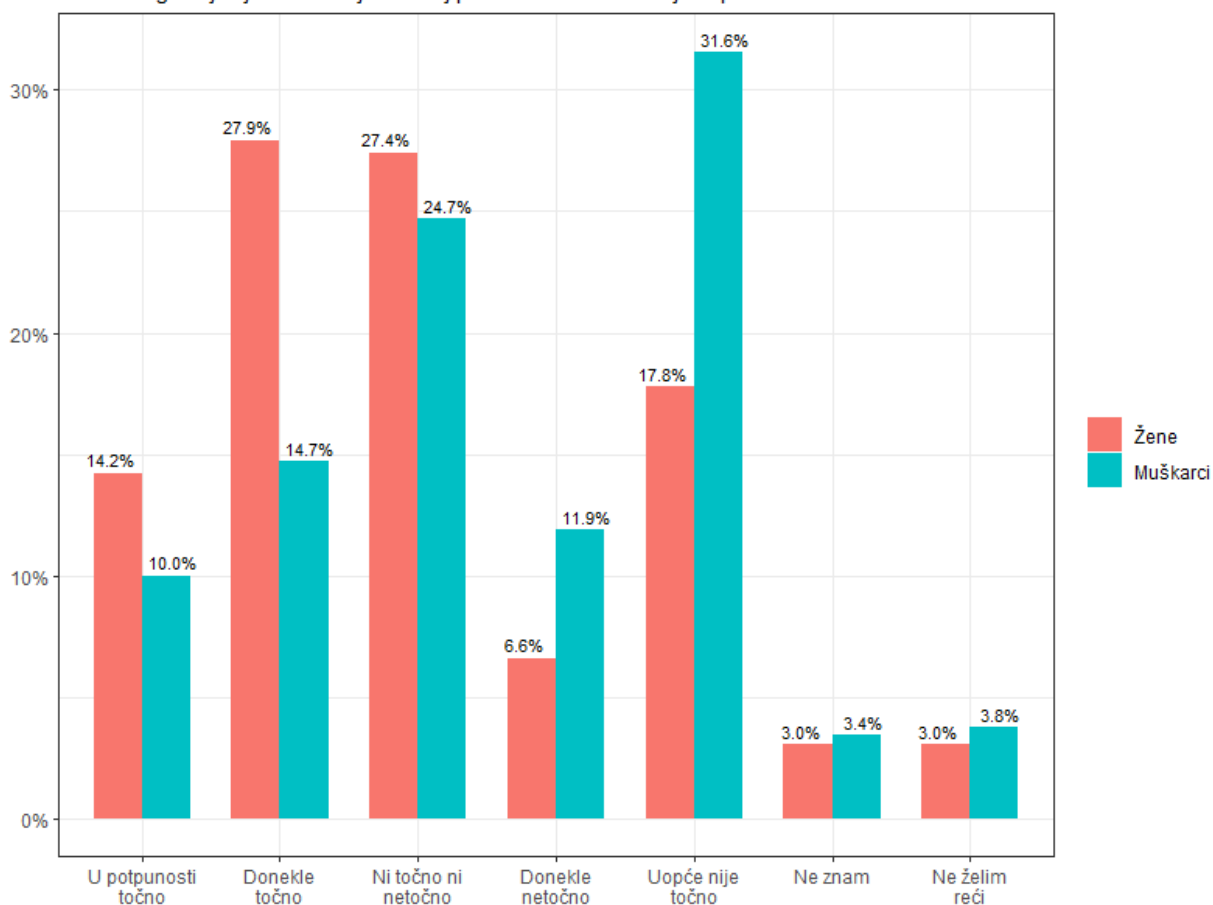

Također, uočava se i statistički značajna razlika između očeva i majki u stavovima o tome da bi im skrb o djeci predstavljala veći užitek i bila lakša kada bi partner odradio

svoju ulogu te podaci upućuju na to da bi žene više od muškaraca htjele da im partner ima veći angažman u brizi o djeci ($\chi^2 (6, N = 517) = 25.53, p < .01, V=0.22$).

Briga o mojoj djeci...

...Bi bila ugodnija i jednostavnija da moj partner/ica odradi svoj dio posla

Navedeno potvrđuju i podaci o vremenu koje očevi i majke dnevno troše na različite skrbničke poslove, posebice na brigu o djeci i brigu o kućanstvu. Ispitivanje o angažmanu očeva i majki u skrbi o djeci u bilo je odijeljeno u 2 kategorije: fizičku i emocionalnu skrb o djeci. Roditelji u Hrvatskoj naveli su kako u prosjeku dnevno utroše oko 3 sata na fizičku skrb o djeci, od čega očevi 2,8 sati, a majke 3,6 sati. Prosječni angažman roditelja u emocionalnoj skrbi o djeci nešto je manji od 3 sata dnevno te su manje i razlike između muškaraca i žena po tom pitanju - očevi tako troše 2,6 sati, a majke 2,7. Kada se ovi podaci povežu s onima iz drugih zemalja obuhvaćenih

ispitivanjem, vide se jednake rodne razlike u skrbi o djeci. Također, vidljivo je da očevi u Hrvatskoj na skrb za djecu dnevno utroše jednako vremena kao i prosječan otac iz cjelokupnog svjetskog uzorka, dok majke u Hrvatskoj ipak troše manje vremena od prosjeka majki u uzorku. Naime, prosjek svih zemalja za majke iznosi 3.4 sata za emocionalnu skrb i 3.7 sati za fizičku skrb o djetetu dnevno, dok kod očeva to iznosi 2.7 sati za emocionalnu i 2.8 sati za fizičku.

Što se tiče brige o kućanstvu, ispitivao se vremenski angažman majki i očeva u 3 kategorije: čišćenje, pripremu hrane i odgovornost za kućnu logistiku. Najveća

razlika između očeva i majki u Hrvatskoj vidljiva je u vremenu utrošenom u čišćenje jer majke izjavljuju kako na tu vrstu skrbi o kućanstvu troše u prosjeku 2,9 sati dnevno, dok očevi tvrde da su u čišćenju angažirani 1,9 sati dnevno. Kod pripreme hrane taj je jaz znatno manji jer majke prijavljuju kako na ovu aktivnost utroše 2,1 sat, 1,9 sati. Rodne razlike postoje i u vremenskom angažmanu za poslove kućne logistike, no ovdje očevi prijavljuju veći utrošak vremena od žena (1,6 sati u odnosu na 1,3 sata). Isti trendovi utvrđeni su i u drugim zemljama u kojima je provedeno ispitivanje.

Izneseni podaci u skladu su s ostalim istraživanjima koja pokazuju da žene u većoj mjeri obavljaju poslove skrbi vezne uz kućanstvo i djecu te na njih troše više vremena od muškaraca. Posebno su uočljive razlike vezano uz čišćenje kućanstva i fizičku skrb o djeci, što ukazuje na tvrdokornost rodni normi i stereotipa vezanih uz tipove kućanskih i obiteljskih poslova koje se smatra adekvatnijima za žene. Utjecaj prevladavajućih stereotipa o muškosti, pak, potvrđuju podaci o tome da su muškarci u većoj mjeri zaduženi za poslove vezane uz logistiku kućanstva. Ipak, ohrabruje činjenica, kako ističu autori svjetske studije o stanju očeva u 2023., da su uočene rodne razlike u skrbničkim poslovima najmanje od svih dosadašnjih studija, što znači da se muškarci vremenom sve više uključuju u ovaj vid neplaćenog rada.

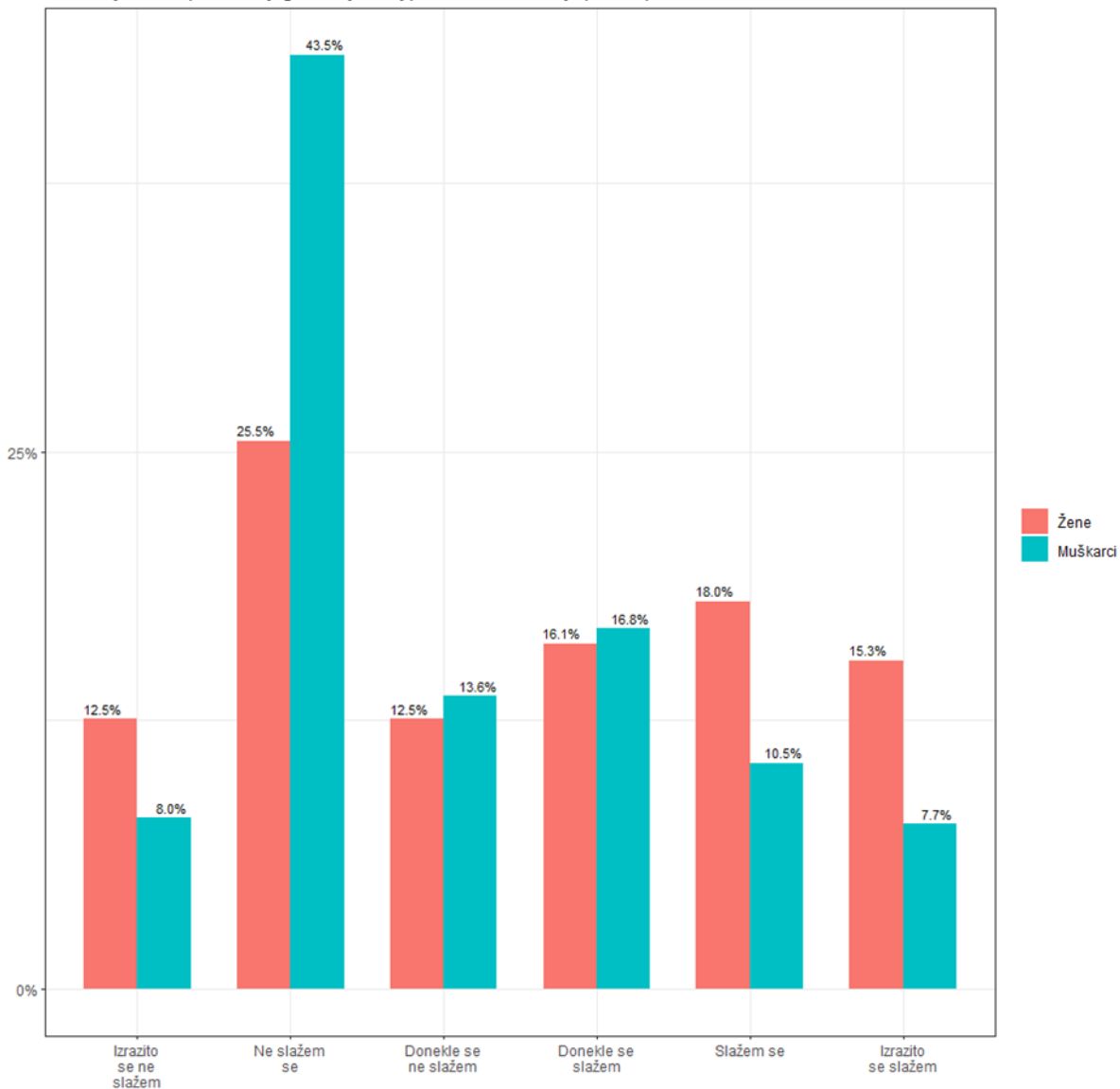
Osim angažmana u poslovima skrbi o djeci i kućanstvu, ispitali smo i angažman očeva i majki u brizi o starijima te u brizi o osobama s invaliditetom. Kod emocionalne brige o starijima, majke u Hrvatskoj su izjavljivale kako su angažirane 1,9 sati dnevno, a očevi 2,0 sati. Što se tiče fizičke brige, angažman majki iznosi 1,6 sati, a očeva 2,1 sat. Konačno, u brizi o osobama s invaliditetom majke prijavljuju da sudjeluju 1,8 sati dnevno, a očevi 2,7 sati. Veća angažiranost muškaraca od žena u skrbi o starijima i osobama s invaliditetom svakako je neočekivana i odudara od rezultata u svjetskome uzorku koji kažu da žene u prosjeku nešto više vremena od muškaraca provode u ovim tipovima skrbi.

Treba napomenuti da osim rodni stereotipa, i drugi čimbenici imaju utjecaj na neravnopravnu raspodjelu brige o kućanstvu i djeci između muškaraca i žena. Neki od tih faktora su i ekonomski, pa se obično smatra da razlike u plaćama između muškaraca i žena tjeraju majke na veći angažman u obavljanju neplaćenih skrbničkih poslova u kući. Stoga smo ispitali povezanost rodni razlika u plaćama i skrbničkih poslova u kućanstvu na način da se isključivo roditelje pitalo o tome obavljaju li više skrbničkih poslova u kućanstvu zbog toga što im partner/ica ima bolje plaćen posao. Neslaganje s ovom tvrdnjom iskazalo je 65.1% muškaraca, dok se s njom složilo 49,4% žena. Statistički značajne razlike utvrđene su u odgovorima muškaraca i žena $X^2(5, N = 607) = 30,627, p < .05, V=0,22$) te

su se u ovom slučaju potvrdile rodne razlike u smislu da majke obavljaju više neplaćenih skrbničkih poslova u kućanstvu jer očevi imaju bolje plaćene poslove. Rezultati su, dakle, još jednom utvrdili direktnu

povezanost između rodnog jaza u plaćama i rodnog jaza u obavljanju neplaćenih poslova skrbi u kućanstvu koji idu nauštrb žena s djecom.

Ja obavljam više poslova njege zato jer moj partner/ica ima bolje plaćen posao

5. MUŠKARCI KOJI SKRBE O SEBI ISTOVREMENO PROVODE VIŠE VREMENA SKRBEĆI O DRUGIMA

U ovoj smo anketi odlučili testirati povezanost skrbi o sebi i skrbi o drugima,

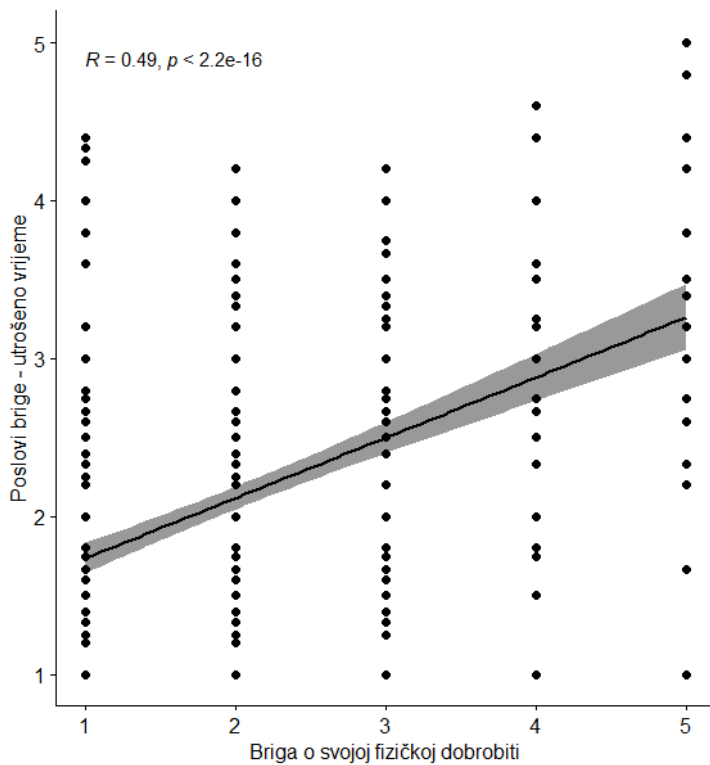
uzevši u obzir prethodna istraživanja provedena u drugim zemljama koja su utvrdila kako muškarci koji ulažu vrijeme u brigu o sebi provode više vremena skrbeći za druge (Gupta i Hook, 2021). Prikazani rezultati potvrđuju kako isto vrijedi i kod

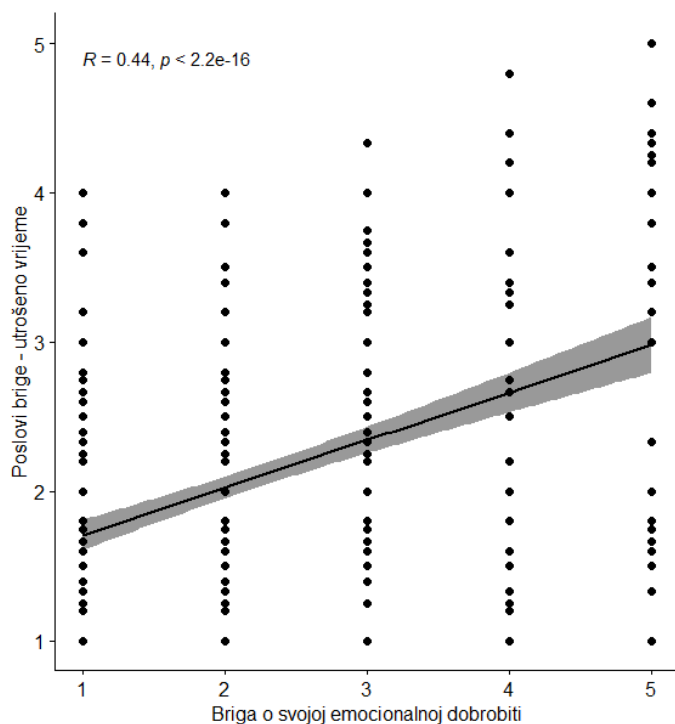

ispitanika u Hrvatskoj, odnosno da su muškarci koji više skrbe o vlastitoj fizičkoj i emocionalnoj dobrobiti skloniji više vremena provoditi u poslovima skrbi o drugima (djeci, partnerici/u, održavanju kućanstva). Izravna i značajna korelacija između emocionalne skrbi muškaraca o sebi i drugima utvrđena je i u drugim zemljama u uzorku, gdje, u prosjeku, kod muškaraca koji tvrde da brinu o vlastitoj emocionalnoj dobrobiti postoji 2 puta veća vjerojatnost da

će skrbiti o članu obitelji s invaliditetom, 3 puta veća vjerojatnost da će skrbiti za emocionalne i fizičke potrebe svojih starijih roditelja, 4 puta veća vjerojatnost da će utrošiti više vremena planirajući logistiku za kućanstvo, 6 puta veća vjerojatnost da će skrbiti za emocionalne i fizičke potrebe svog djeteta i 8 puta veća vjerojatnost da će provesti vrijeme skrbeći o svojoj/m partnerici/u.

Povezanost skrbi o vlastitoj dobrobiti i skrbi o drugima kod muškaraca

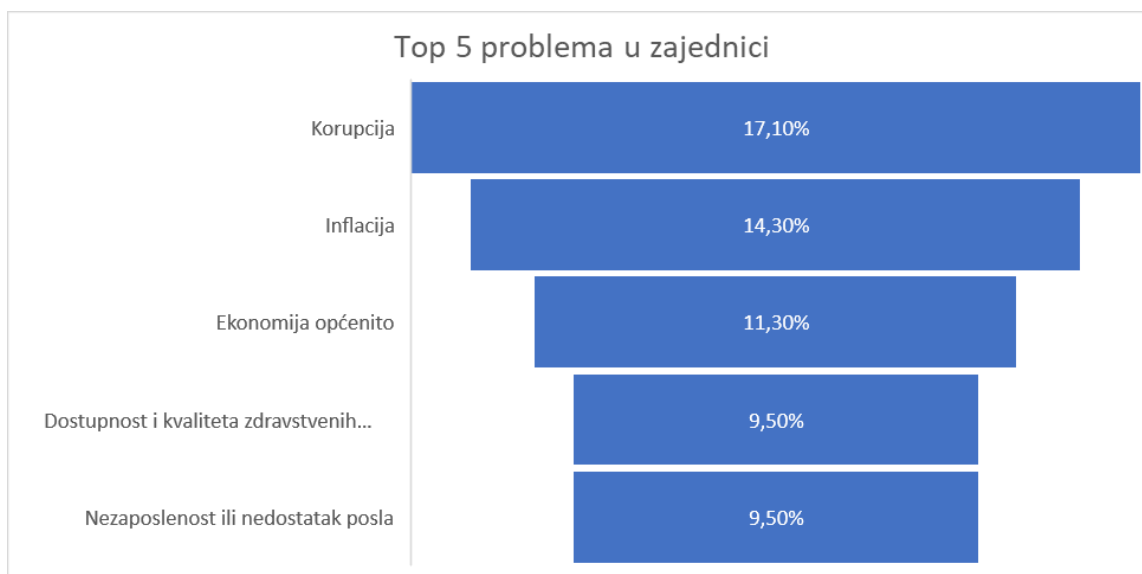

6. MUŠKARCI SU ANGAŽIRANI I U POSLOVE SKRBI IZVAN KUĆANSTVA I OBITELJI

Osim angažiranosti u poslove skrbi vezane uz kućanstvo i članove obitelji, zanimalo nas je i u kolikoj su mjeri muškarci uključeni u skrb o susjedima, zajednici i okolišu. Tako malen broj muškaraca (ispod 5% ispitanika)

smatra da se pitanja vezana uz skrb o planetu, poput klimatskih promjena i okoliša, nalaze među glavnim društvenim problemima, dok u značajnijem udjelu kao najrelevantnije probleme vide korupciju, inflaciju i druga ekonomska pitanja, dostupnost i kvalitetu zdravstvene skrbi te nezaposlenost ili nedostatak posla.

Napomena: Postoci se odnose na udio muškaraca koji su navedeni problem stavili na prvo mjesto

Unatoč tome, 75% muškaraca i 82% žena poduzima različite radnje na tjednoj razini kojima skrbe o okolišu, poput recikliranja ili ograničavanja upotrebe plastike, slično kao i u drugim zemljama uključenima u ovu studiju. Što se tiče skrbi za zajednicu i njezine članove/ice, ispitanici/e u Hrvatskoj su u njih uključeni/e značajno manje od ispitanika/ca iz drugih zemalja. Tako volonterske poslove u zajednici najmanje na tjednoj razini obavlja 24% muškaraca i 12% žena tjedno, značajno manje od 39% muškaraca i 30% žena kao prosjeka svih zemalja uključenih u ispitivanje. Nešto veći postotak ispitanika/ca

u Hrvatskoj (32% muškaraca i 26% žena) izravno pomaže svojim susjedima u odnosu na svjetski prosjek od 46% muškaraca i 42% žena. Najviše su angažirani oko pitanja važnih za zajednicu ili političkih pitanja kroz sudjelovanje na sastancima u zajednici ili praćenje vijesti o političkim pitanjima (48% muškaraca i 44% žena u odnosu na 64% muškaraca i 58% žena kao prosjek svih zemalja uključenih u istraživanje). Stoga se može zaključiti da su muškarci u Hrvatskoj angažirani i u poslove skrbi izvan kućanstva i obitelji, često i u većoj mjeri od žena, no manje nego u drugim zemljama.

7. MUŠKARCI VEĆINOM ZAGOVARAJU RAVNOPRAVNO KORIŠTENJE RODITELJSKOG DOPUSTA, ALI GA KORISTE ZNAČAJNO MANJE OD ŽENA

U anketi smo se usredotočili i na stavove i prakse ispitanika/ca vezane uz prava na plaćene dopuste iz sustava rodiljnih i

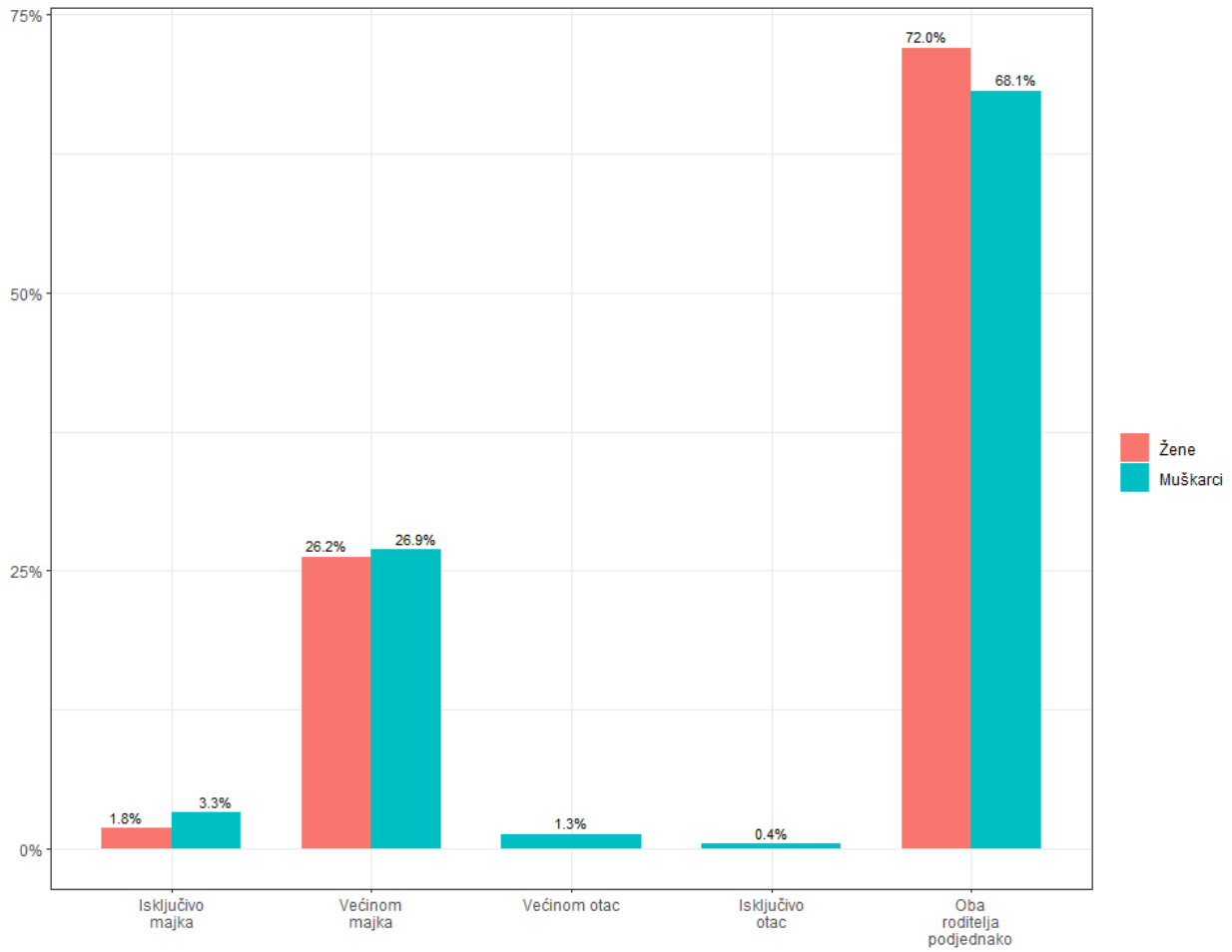
roditeljskih potpora, poznavanje tih prava te mišljenje o procedurama njihova ostvarivanja, imajući na umu da je jedna od ključnih pretpostavki za ostvarivanje uključivog roditeljstva, ravnopravnosti spolova te dobrobiti djece i roditelja upravo pravo roditelja na plaćeni dopust za rođenje djeteta. Naime, kao što smo već naveli u

prethodnim sekcijama, veći angažman muškaraca u skrb o kućanstvu, djeci i obitelji donosi izravne koristi samim muškarcima, njihovim partnericama i djeci u vidu njihovog jačeg emocionalnog povezivanja, kao i poboljšanju položaja žena na tržištu rada kroz veće mogućnosti zapošljavanja i smanjivanja rodno jaza u plaćama, a samim tim i povećanja obiteljskih prihoda.

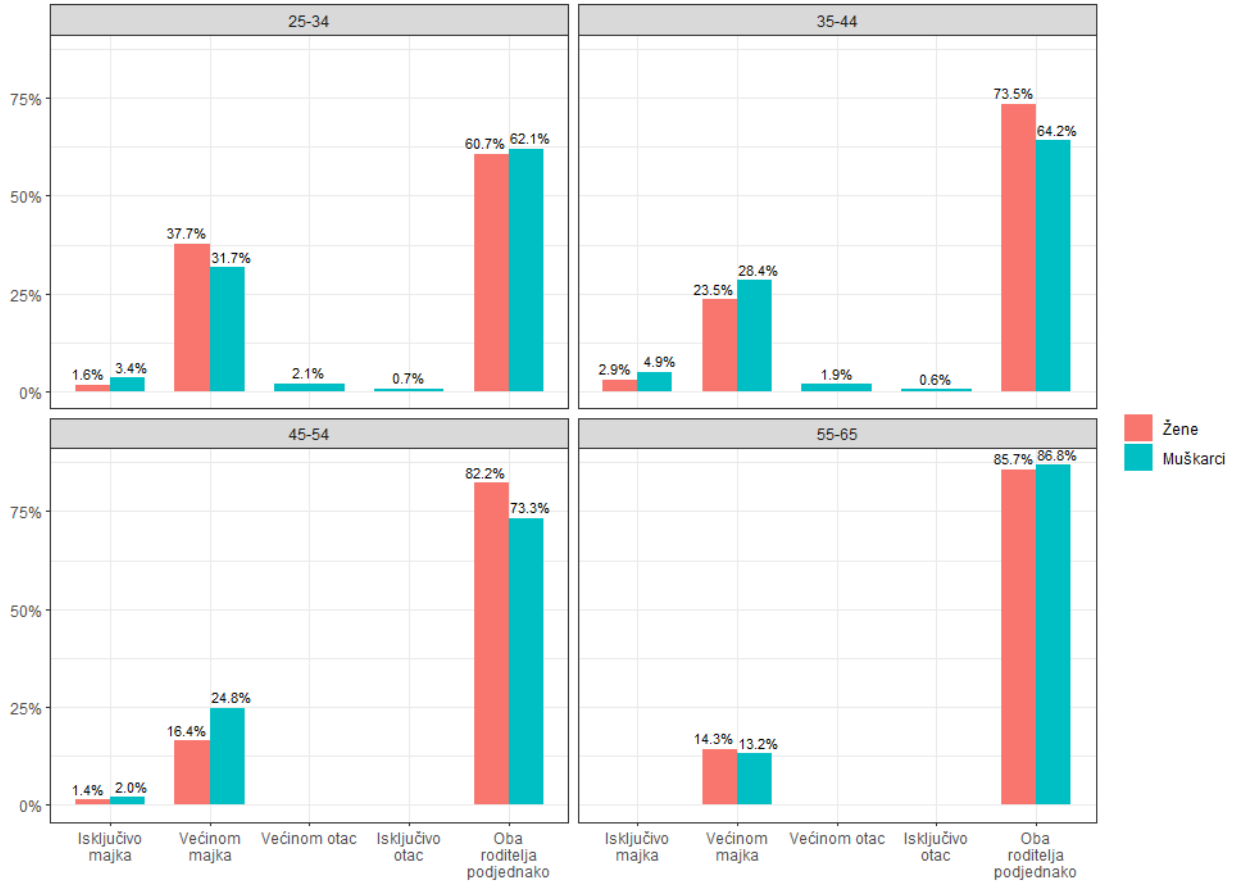
Što se tiče poznavanja prava na korištenje roditeljskog dopusta, više od dvije trećine ispitanika/ca upoznato je s tim da ga očevi i majke mogu ravnopravno koristiti, pri čemu su žene nešto informiranije. Ipak, nešto više od četvrtine ispitanika/ca, i to podjednako muškaraca i žena, smatra da roditeljski

dopust u Hrvatskoj većinom može koristiti majka. Gledano po dobi i roditeljskom statusu, najveću informiranost pokazuju najstariji ispitanici/e i majke, a najmanju najmlađi ispitanici/e i muškarci bez djece. Tako gotovo trećina muškaraca bez djece te nešto više od trećine ispitanika/ca starih između 25 i 34 godine smatra da većinom ili isključivo majka može koristiti roditeljski dopust (u odnosu na niti 15% muškaraca i žena starih između 55 i 65 godina). Navedene razlike su očekivane budući da (izravno ili neizravno) iskustvo roditeljstva zasigurno igra ulogu u poznavanju prava roditelja vezanih uz korištenje roditeljskog dopusta.

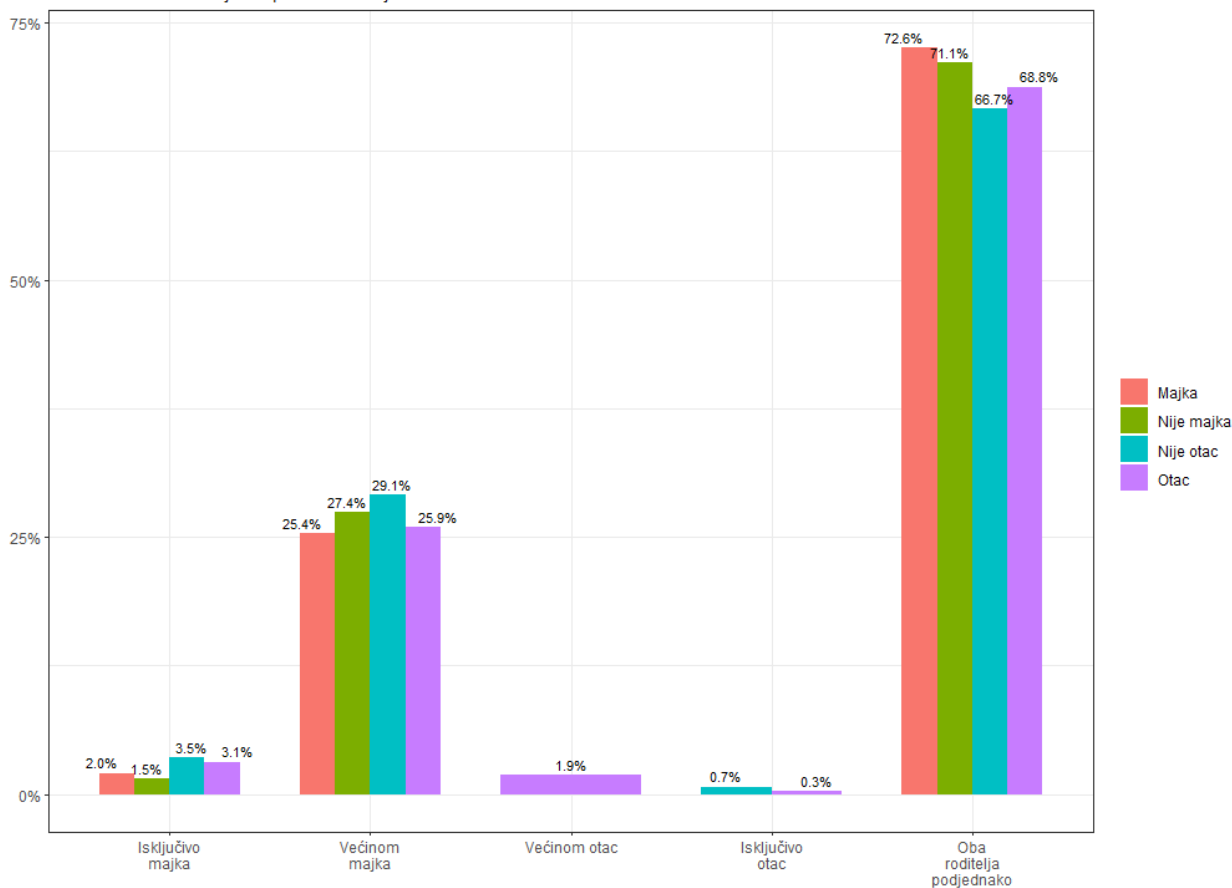
Tko može koristiti roditeljski dopust u Hrvatskoj?

Tko može koristiti roditeljski dopust u Hrvatskoj?

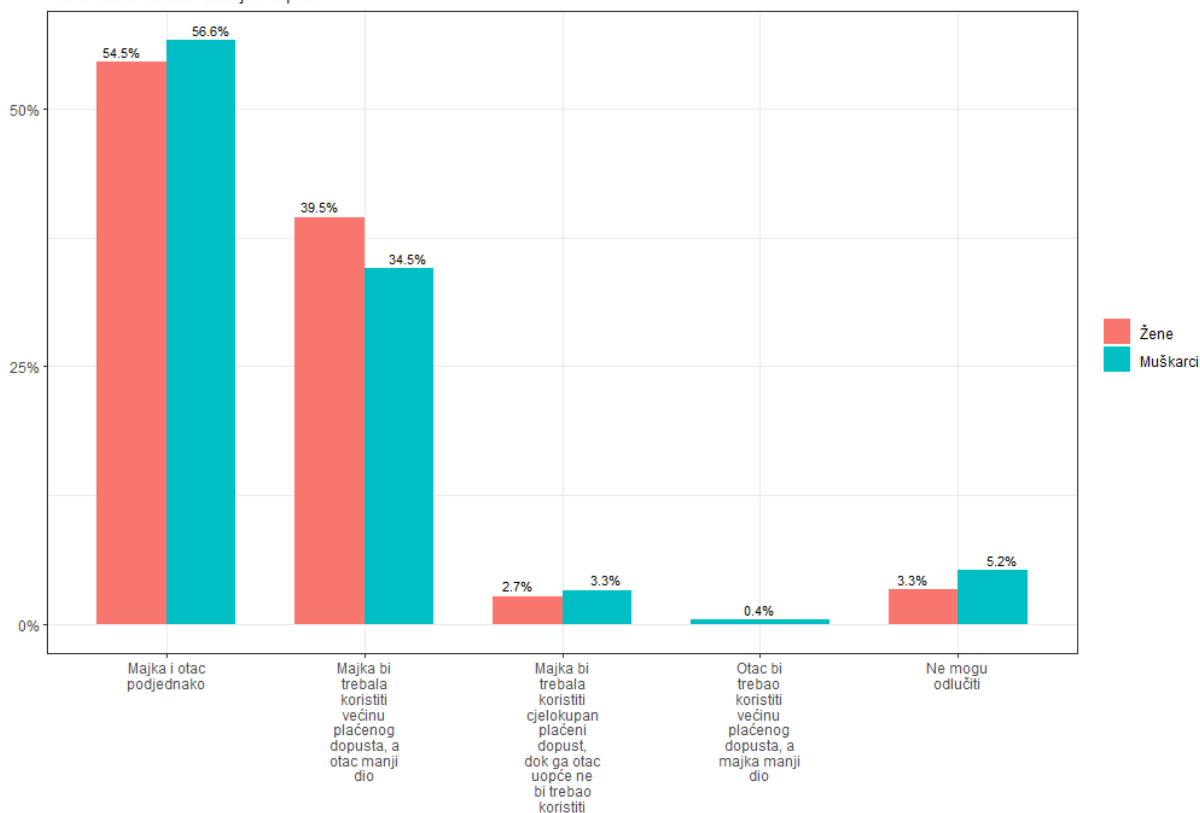
Tko može koristiti roditeljski dopust u Hrvatskoj?

Što se tiče pitanja o tome tko bi trebao koristiti roditeljski dopust, ispitanici/e većinom smatraju da bi ono trebalo biti ravnopravno raspodijeljeno između očeva i majki, i to gotovo podjednako muškarcima i ženama. Međutim, primjetno je da po ovom pitanju ispitanici/e u značajno manjoj mjeri iskazuju egalitarne stavove nego po pitanju raspodjele skrbničkih poslova u obitelji te da otprilike 40% njih smatra da bi majka trebala većinom ili u potpunosti koristiti roditeljski dopust. Također, ističe se i činjenica da skoro nitko ne zauzima stav kako bi otac trebao koristiti većinu, a majka manji dio plaćenog roditeljskog dopusta.

Nadalje, najveće razlike po ovom pitanju uočene su u skupini najstarijih ispitanika/ca (60,4% muškaraca u usporedbi s 40% žena u dobnoj skupini 55-65 godina zagovara egalitarno korištenje roditeljskog dopusta). Iako majke većinom podržavaju ravnopravno korištenje roditeljskog dopusta, one to čine u nešto manjem postotku nego očevi i osobe bez djece, iako ove razlike nisu statistički značajne. Ipak, ističe se podatak da su majke praktički podijeljene u podršci egalitarnom korištenju roditeljskog dopusta (51,3%) i tome da ga majka koristi većinom ili u potpunosti (47,3%).

Tko bi trebao koristiti roditeljski dopust?

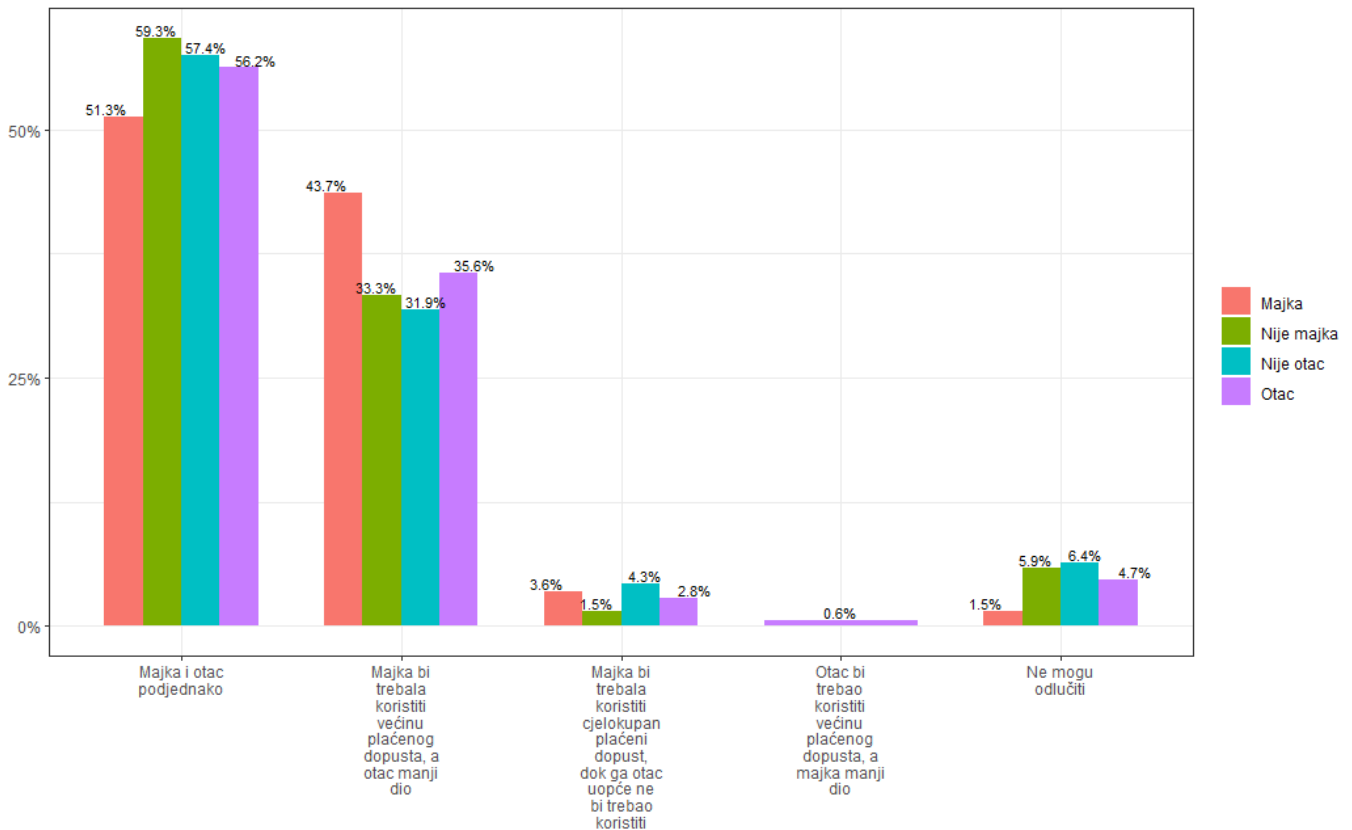

Tko bi trebao koristiti roditeljski dopust?

Tko bi trebao koristiti roditeljski dopust?

Iako muškarci, kako oni s djecom, tako i bez djece, većinski zastupaju egalitarno korištenje plaćenog roditeljskog dopusta te se otprilike 9 od 10 očeva slaže s tim da plaćeni dopust koristi njima, njihovim partnericama i djeci, činjenica je da očevi u Hrvatskoj jako slabo koriste to pravo. Kontinuirano se evidentira iznimno nizak postotak očeva korisnika roditeljskog dopusta, koji u razdoblju 2014.-2022. najčešće nije prelazio 5%, što svrstava Hrvatsku među države članice Europske unije u kojima očevi najmanje koriste roditeljske i roditeljske potpore (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2022; 2023). Na promjenu ovako niskih postotaka korištenja roditeljskog dopusta od strane očeva nisu utjecala ni značajna povećanja naknada u posljednjih nekoliko

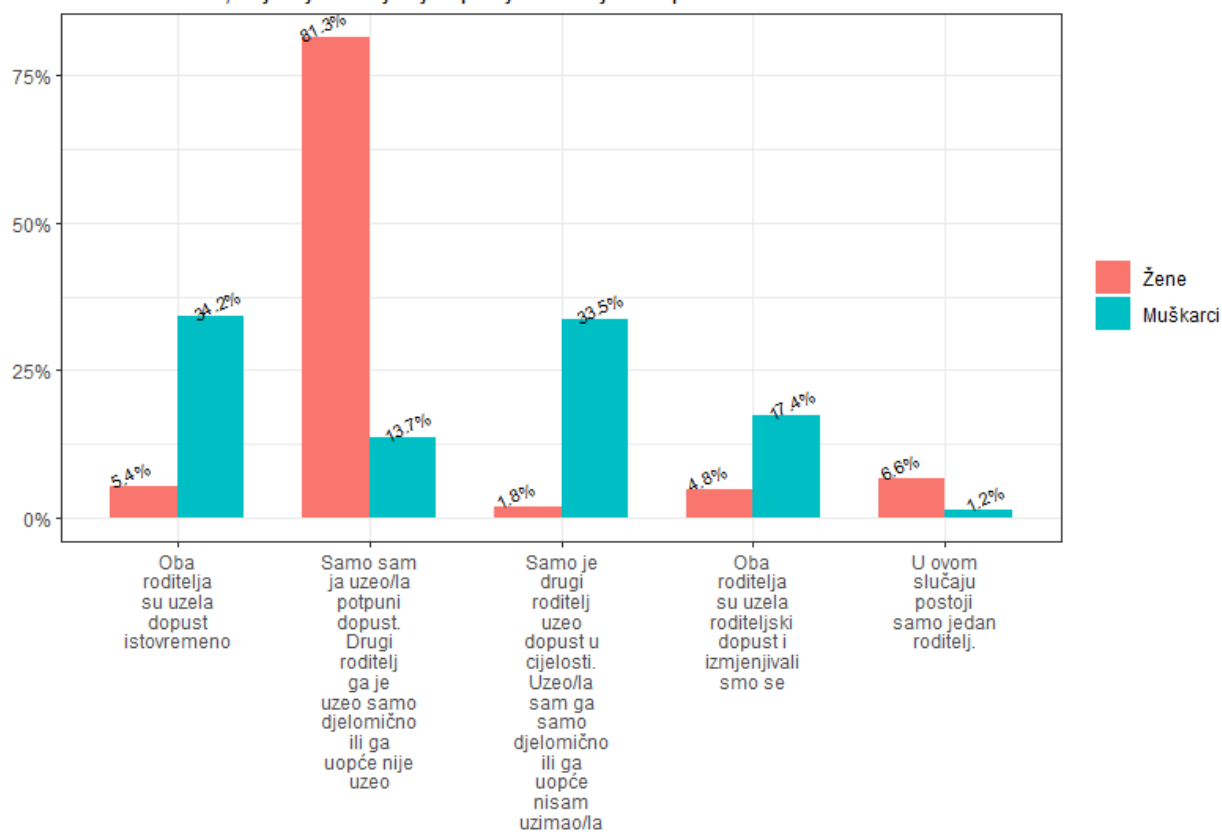
godina. Razloge za navedene pokazatelje zasigurno treba tražiti u tvrdokornosti i raširenosti rodni stereotipa, kako na individualnoj tako na institucionalnoj i društvenoj razini, o tome da je skrb o djeci primarno dužnost majke, bez obzira na identificiranu potporu većine očeva prema egalitarnom modelu korištenja roditeljskog dopusta, kao i u činjenici da su naknade za korištenje roditeljskog dopusta i dalje limitirane, što, zbog razlike u primanjima između muškaraca i žena i potencijalno negativnog utjecaja na obiteljski budžet, odvraća očeve od djelomičnog ili punog korištenja prava na plaćeni roditeljski dopust. U prilog navedenom govore različite analize, pa tako i rezultati recentnog *Istraživanja o očevima na roditeljskom dopustu* koje kao

najizraženije negativne strane korištenja roditeljskog dopusta za očeve navodi financijsku neisplativost i negativne reakcije na radnom mjestu i obitelji.

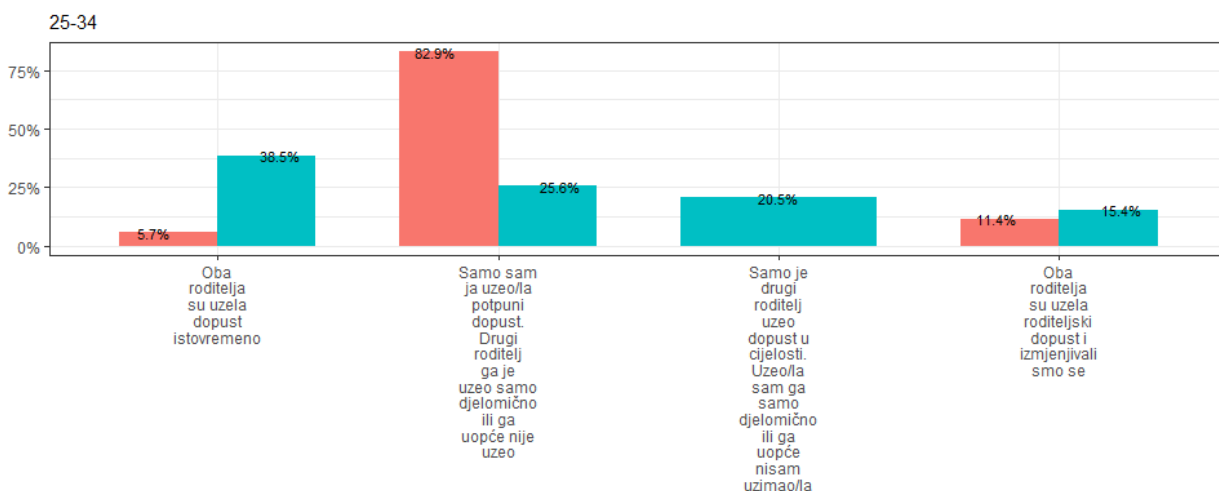
Iznimne razlike u korištenju plaćenog dopusta između očeva i majki potvrđuju se i u ovom istraživanju. Naime, čak 81,3% majki izjavilo je da su u potpunosti ili u najvećem dijelu koristile plaćeni dopust, dok ga drugi roditelj uopće nije koristio ili ga je samo djelomično koristio. Isto iskustvo prijavilo je 13,7% očeva. S druge strane, istovremeno iskustvo korištenja dopusta od strane oba roditelja imalo je 34,2% očeva i samo 5,4% majki. Isti su trendovi zabilježeni u svim dobnim skupinama, iako je u najmlađoj dobnj skupini iskustvo samostalnog korištenja potpunog dopusta iskazalo 25,6% očeva, gotovo dvostruko više od prosjeka i drugih dobnih skupina.

Navedena iskustva slična su kao i u drugim zemljama u kojima je provedeno ovo anketno ispitivanje, no u Hrvatskoj majke u znatno većem postotku nego u drugim zemljama samostalno koriste plaćeni dopust. Naime, u prosjeku 54% majki i 14% muškaraca u svim ispitivanim zemljama samostalno je uzelo potpuni dopust u odnosu na već spomenutih 81,3% majki u Hrvatskoj. Isto tako, u prosjeku je 47% očeva i 24% majki uzelo dopust istovremeno, dok je u Hrvatskoj takvo iskustvo prijavilo 34,2% očeva i 5,4% majki. Navedeni podaci sukladni su prethodnim istraživanjima koja pokazuju da muškarci žele biti uključeni u brigu o djeci, no da ih u tome sprečavaju tradicionalna društvena očekivanja, rodni stereotipi i s njima povezani drugi društveni čimbenici (Promundo, 2018).

U vašem domu, koje izjave najbolje opisuju situaciju s dopustom?

U vašem domu, koje izjave najbolje opisuju situaciju s dopustom?

8. MUŠKARCI SU SLABIJE OD ŽENA UPOZNATI S PRAVOM NA KORIŠTENJE OČINSKOG DOPUSTA, ALI GA SNAŽNIJE PODRŽAVAJU, POSEBICE OČEVI

Nakon dugog niza godina argumentiranog zagovaranja uvođenja očinskog dopusta, on je u Hrvatskoj konačno uveden u kolovozu 2022. godine, prvenstveno kao posljedica transponiranja Direktive 2019/1158 Europskog parlamenta i Vijeća od 20.6.2019. o ravnoteži između poslovnog i privatnog

života roditelja i pružatelja skrbi i o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2010/18/EU. Uvođenje očinskog dopusta kao jednog od načina ranog uključivanja muškaraca (očeva) u skrb o djeci ima višestruke koristi za same očeve, majke i djecu te doprinosi rušenju prevladavajućih rodnih stereotipa, jačanju položaja žena na tržištu rada kao i ostvarivanju načela ravnopravnosti spolova. Očinski dopust, dakle, novina je u hrvatskom sustavu roditeljskih i roditeljskih potpora te je definiran kao individualno pravo oca ili

njemu izjednačene osobe koja skrbi o djetetu, povodom rođenja djeteta radi brige o tom djetetu i njegova podizanja. Vremensko trajanje očinskog dopusta, prema Zakonu o rodiljnim i roditeljskim potporama, propisano je u najnižem trajanju predviđenom Direktivom od 10 radnih dana neprekidnog trajanja nakon rođenja jednog djeteta, odnosno 15 radnih dana u slučaju rođenja blizanaca, troje ili više djece istodobno, te se može koristiti do navršenih 6 mjeseci djeteta, kao neprenosivo pravo oca koji pritom ne koristi neko drugo pravo propisano zakonom. Naknada plaće za vrijeme korištenja ovog prava je delimitirana.

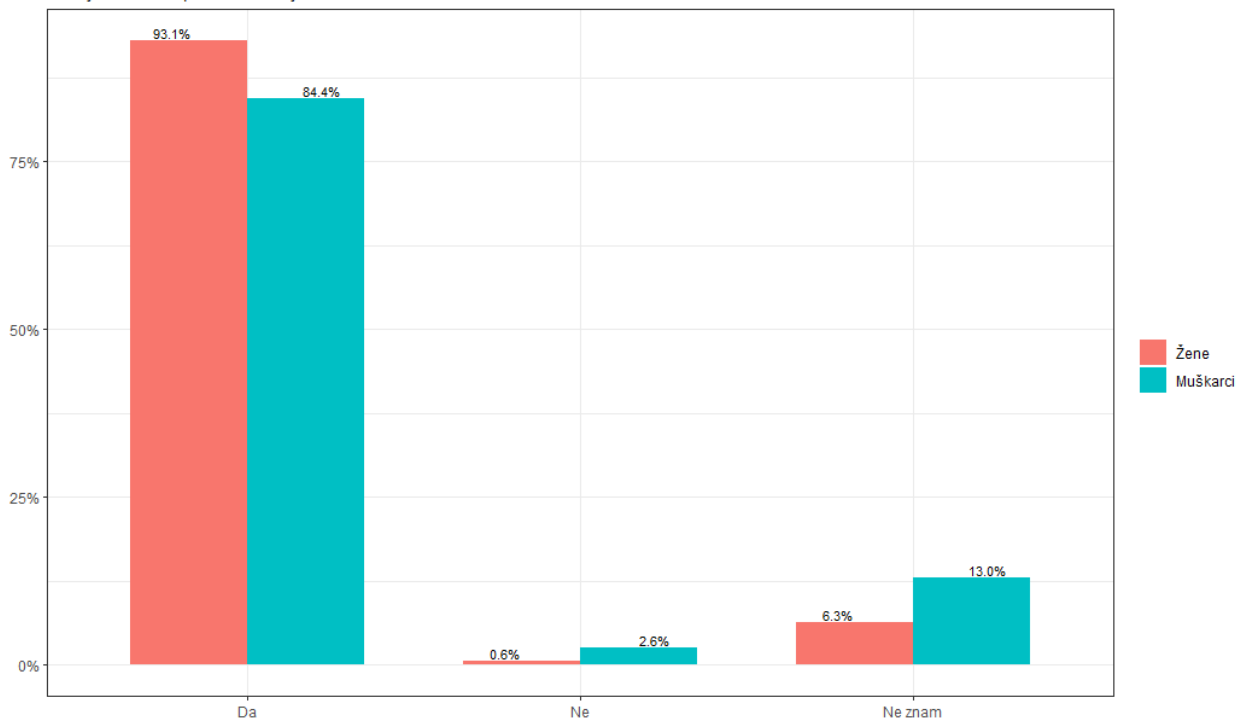
S obzirom na to da je ovo anketno ispitivanje provedeno nedugo nakon što je u Hrvatskoj uvedeno pravo očinskog dopusta, zanimalo nas je koliko su ispitanici/e upoznati s tom činjenicom i kakav im je stav prema uvođenju ovoga prava. Rezultati pokazuju da je uvođenje očinskog dopusta dobro iskomunicirano s građanima jer je skoro 90% ispitanika/ca upoznato s tim. Pritom su

muškarci slabije od žena informirani o postojanju očinskog dopusta i ova je razlika statistički značajna ($\chi^2(2, N = 793) = 14.48, p < .01, V=0.13$).

Dok je kod žena svih generacija informiranost o uvođenju oćevog dopusta iznad 90%, kod muškaraca razina znanja varira s obzirom na dob. Tako se najinformiranijima o očinskom dopustu pokazuju najstariji muškarci u uzorku (55-65 godina starosti), dok su muškarci iz najmlađe dobne skupine (25-34) najmanje informirani.

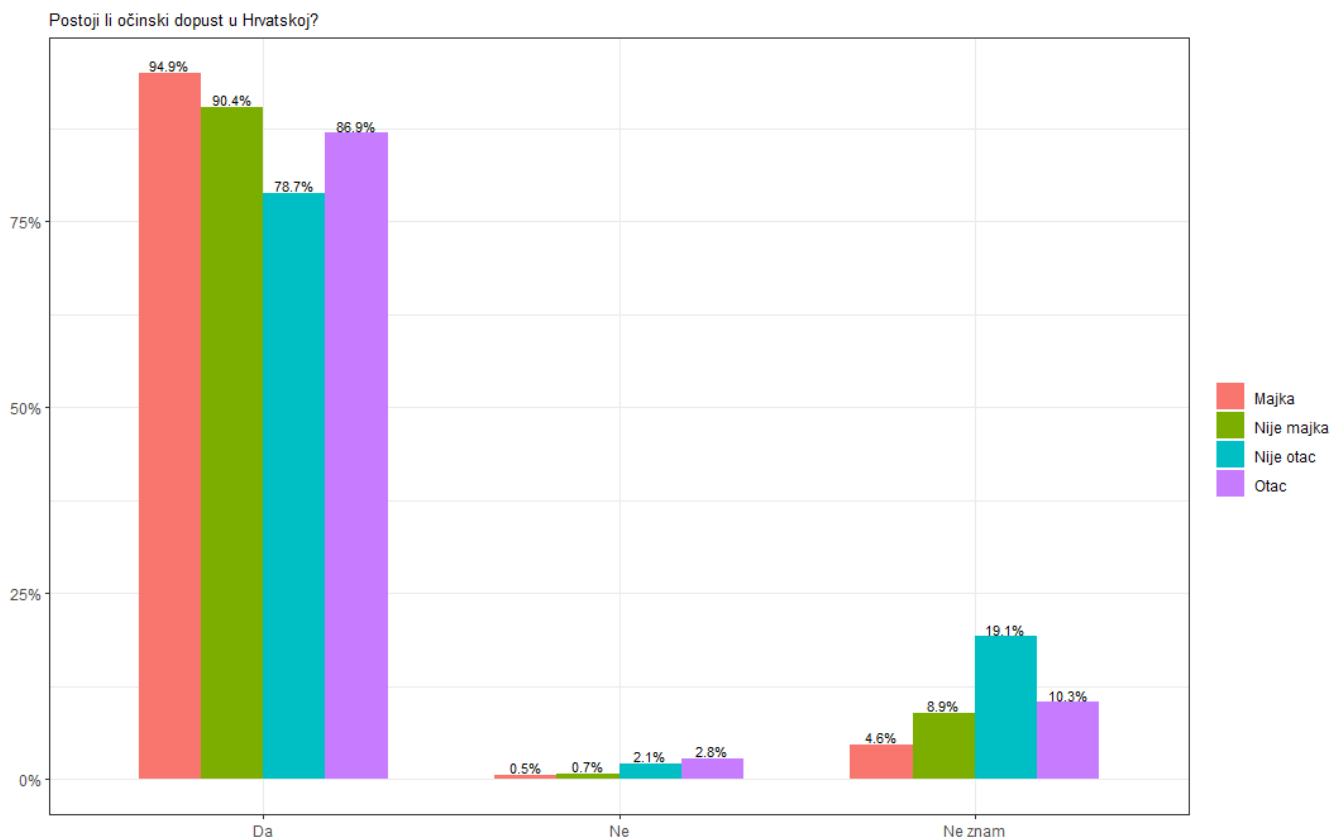
Gledano po roditeljskom statusu, najinformiranije o uvođenju očinskog dopusta su majke, dok su muškarci bez djece o tome najslabije informirani. Stoga bi se moglo zaključiti da se o pitanju oćevog dopusta u Hrvatskoj najslabije upoznatima, oćekivano, pokazuju mladi muškarci bez djece. Također valja primijetiti da su žene bez djece nešto informiranije od oćeva o postojanju očinskog dopusta (90,4% u odnosu na 86,9%).

Postoji li očinski dopust u Hrvatskoj?

Postoji li očinski dopust u Hrvatskoj?

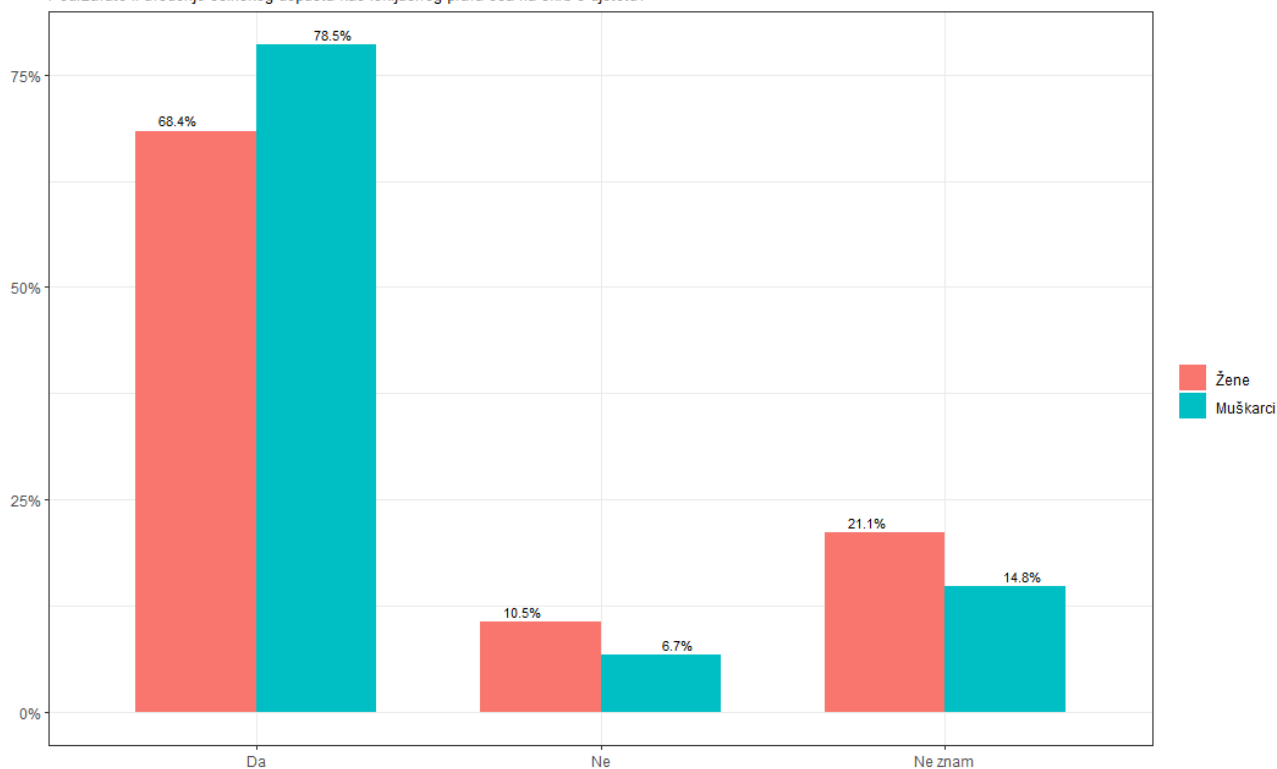

Opravdanost uvođenja očevog dopusta pokazuje i razina podrške koju mu ispitanici/e daju. Naime, skoro tri četvrtine ispitanika/ca podržava uvođenje očinskog dopusta kao isključivog prava oca na skrb o djetetu. Statistički značajne razlike po spolu utvrđene su i u ovom pitanju ($\chi^2(2, N = 793) = 10.57, p < .01, V = 0.12$). Iako su muškarci slabije od žena upoznati s uvođenjem očevog dopusta, oni mu daju veću podršku nego žene (78,5% u odnosu na 68,4%). Skoro jedna trećina žena ili ne podržava uvođenje očevog dopusta ili se ne može odlučiti o tome bi li ga podržale.

Najmanju podršku očevom dopustu daju najstariji/e ispitanici/e. Gledano prema spolu i dobi, vidljiv je generacijski jaz kod žena budući da samo 51,4% njih u dobi 55-65 podržava očev dopust u odnosu na 73% žena starih između 25 i 34 godine. Isto se uočava i kod muškaraca, gdje ispitanici iz najstarije dobne skupine iskazuju 66% podrške očevom dopustu. Analiza rezultata prema roditeljskom statusu i spolu pokazuje kako najveću podršku očevom dopustu daju upravo očevi (80,6%), a najmanju majke (68%).

Podržavate li uvođenje očinskog dopusta kao isključivog prava oca na skrb o djetetu?

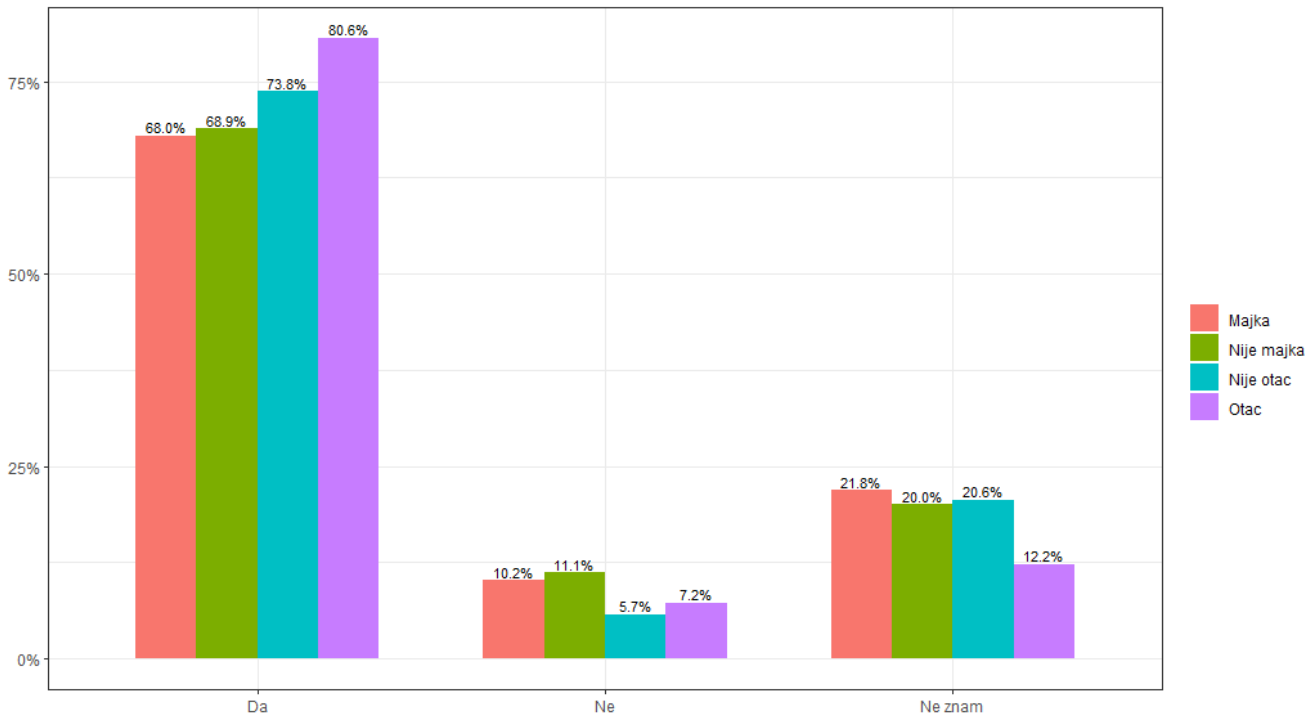

Podržavate li uvođenje očinskog dopusta kao isključivog prava oca na skrb o djetetu?

Podržavate li uvođenje očinskog dopusta kao isključivog prava oca na skrb o djetetu?

9. MUŠKARCI (I ŽENE) SMATRAJU SE NEDOVOLJNO INFORMIRANIMA O PRAVIMA IZ SUSTAVA RODILJNIH I RODITELJSKIH POTPORA I KRITIČNI/E SU PREMA PROCEDURAMA VEZNIM UZ OSTVARIVANJE SVOJIH PRAVA

Kroz upitnik smo htjeli vidjeti kako ispitanici/e procjenjuju vlastito znanje o pravima iz sustava roditeljskih potpora te koliko sustav ocjenjuju prilagođenim samim korisnicima/ama s obzirom na to da se problematika nedovoljne informiranosti građana/ki o pravima iz sustava roditeljskih potpora te načina ostvarivanja tih prava ističe u različitim dokumentima i izvješćima, kao i u praktičnom radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. Rezultati pokazuju da se preko polovice ispitanika/ca smatra nedovoljno informiranima o njima. Pritom

žene iskazuju neznatno veći stupanj i informiranosti i neinformiranosti od muškaraca, dok muškarci u nešto većem postotku od žena ne znaju odgovoriti na ovo pitanje.

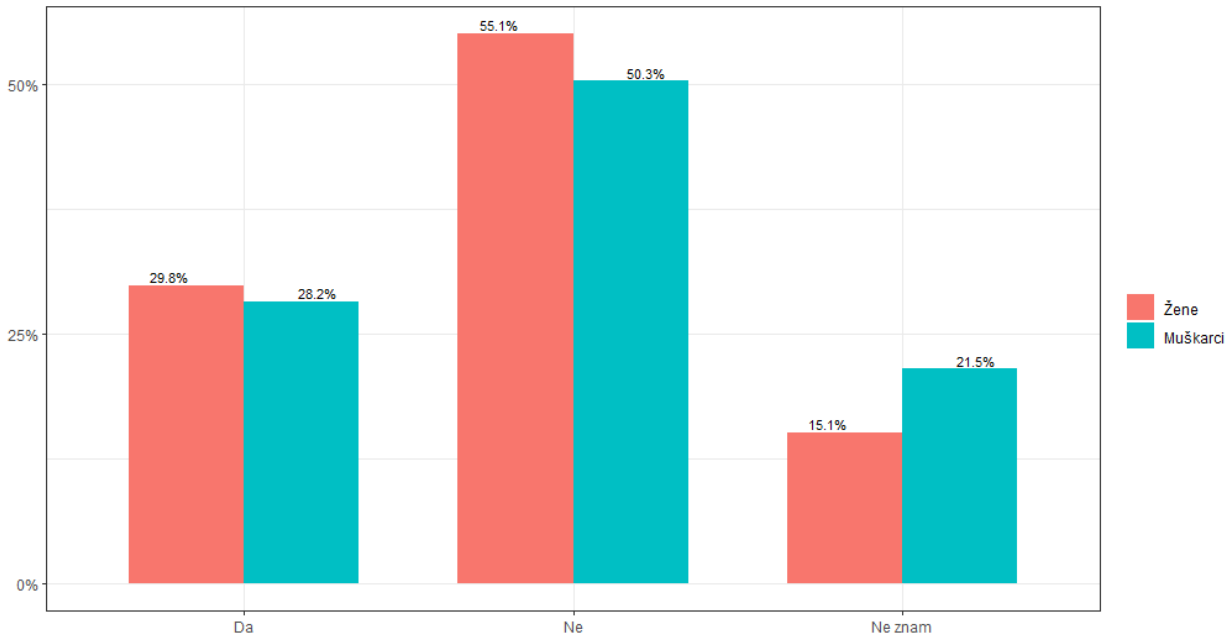
Statistički značajnija razlika s obzirom na dob i spol u odgovorima ispitanika/ca nije uočena, iako se, očekivano, pokazuje kako najveću neinformiranost prijavljuju muškarci i žene najmlađe dobi, no ne može se tvrditi da oni značajnije doprinose općem rezultatu jer i druge dobne skupine iskazuju značajno nepoznavanje o pravima iz sustava roditeljskih potpora. S druge strane, najviše informiranima o ovim pravima smatraju se žene najstarije dobi.

Očekivano, roditeljstvo igra značajnu ulogu u (ne)poznavanju roditeljskih prava, pa tako muškarci i žene bez djece više od roditelja

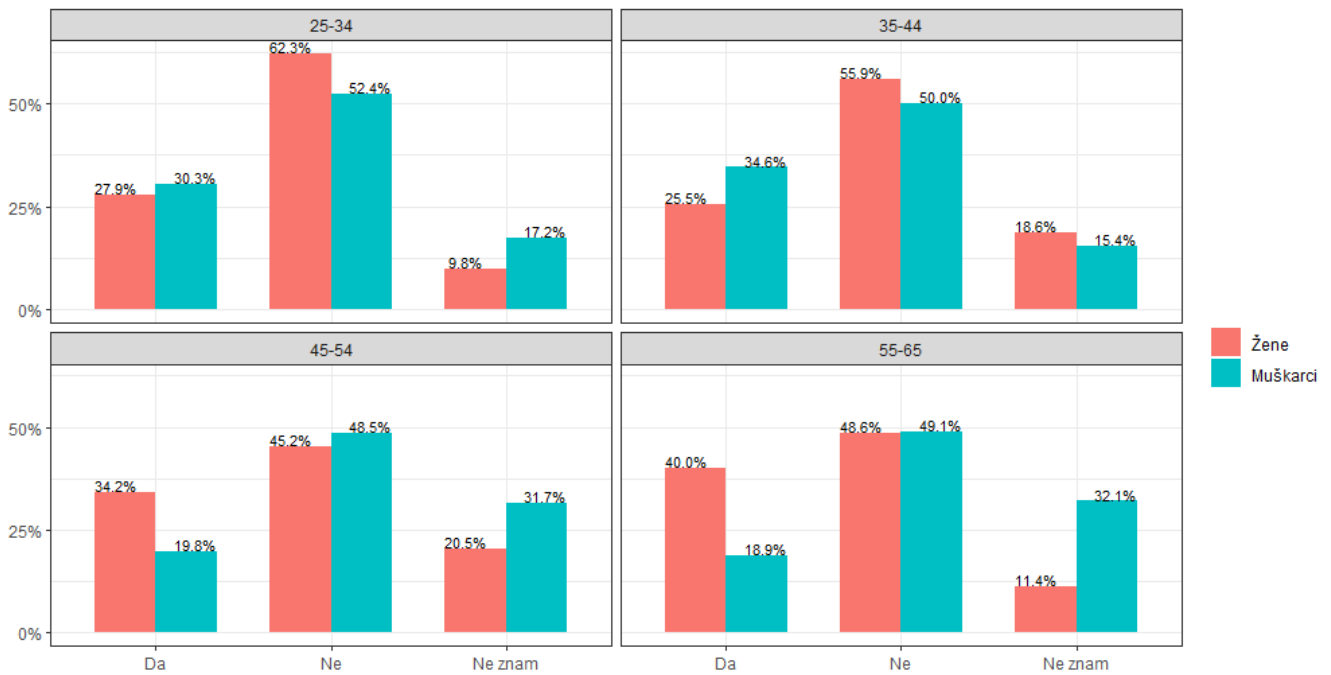
tvrde da nisu informirani o ovom pitanju. Međutim, i dalje skoro polovica i očeva i majki smatra sebe nedovoljno informiranima

o pravima koja imaju iz sustava roditeljskih i roditeljskih potpora.

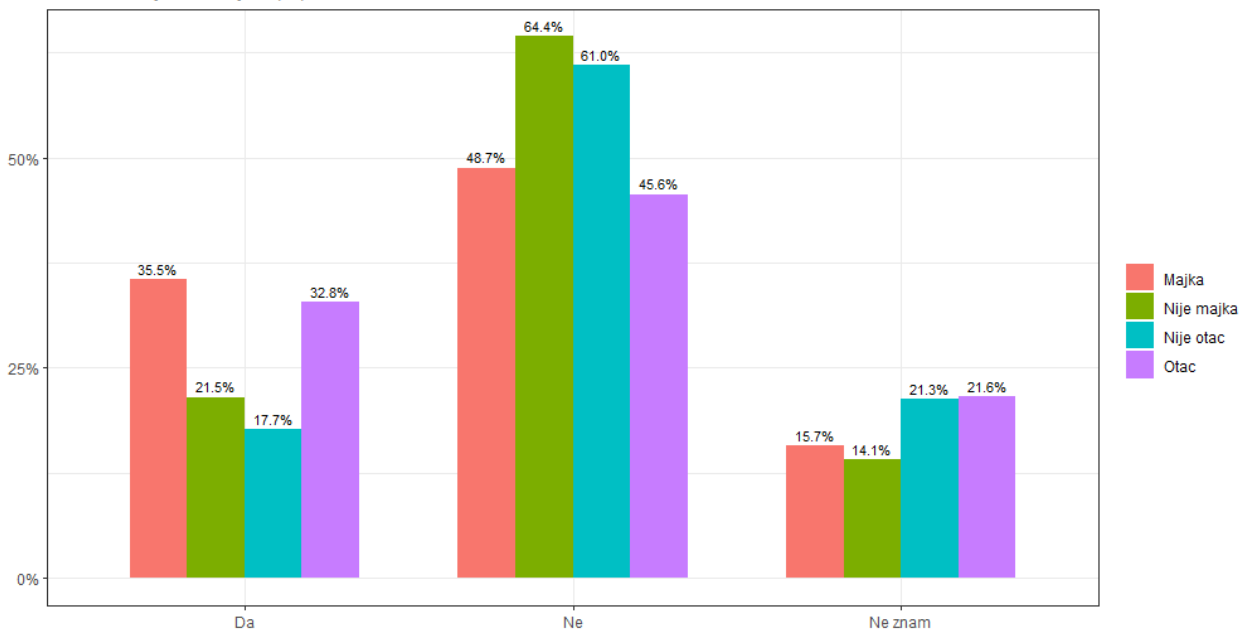
Smatrate li da ste dovoljno informirani o pravima iz sustava roditeljskih i roditeljskih potpora?

Smatrate li da ste dovoljno informirani o pravima iz sustava roditeljskih i roditeljskih potpora?

Smatrate li da ste dovoljno informirani o pravima iz sustava roditeljskih i roditeljskih potpora?

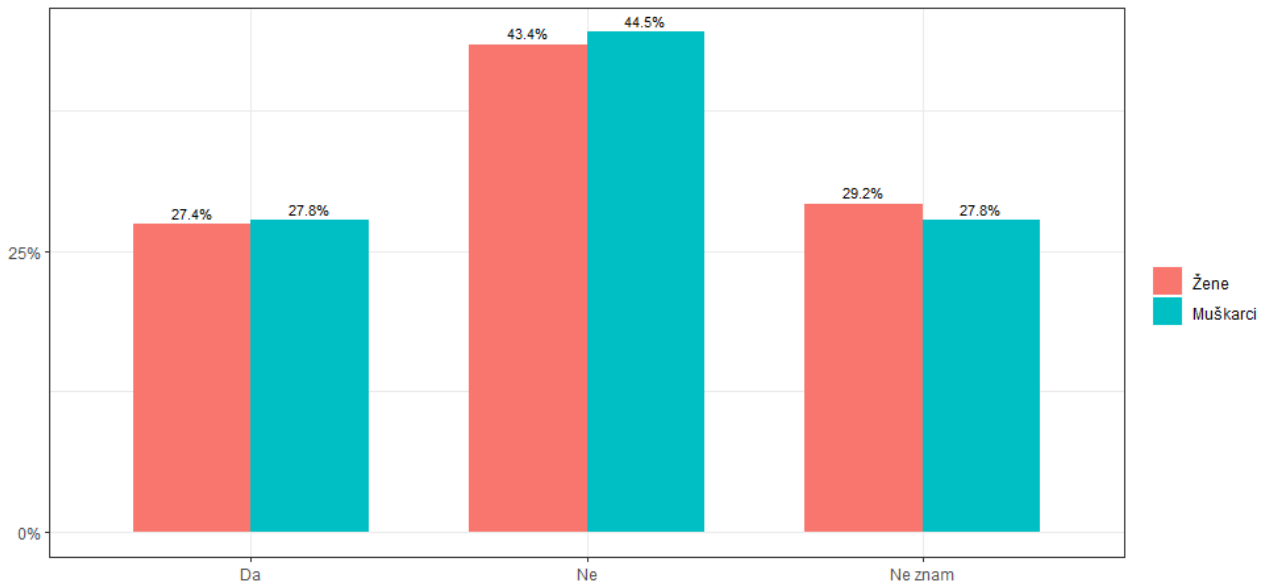
Vezano uz otvorenost i prilagođenost sustava prema ostvarivanju prava roditelja, najveći dio ispitanika/ca (skoro polovica) ne smatra da su procedure vezane uz korištenje roditeljskih i roditeljskih potpora jednostavne, razumljive i prilagođene potencijalnim korisnicima, i to podjednako muškarcima i ženama. Značajnije razlike s obzirom na spol i dob nisu zabilježene u odgovorima ispitanika/ca, no podaci pokazuju da su muškarcima najstarije dobi najkritičniji prema procedurama vezanim uz ostvarivanje prava iz sustava roditeljskih/roditeljskih potpora.

Očekivano, znatno veći postotak osoba bez djece (nešto iznad trećine) nego roditelja nije znao odgovoriti na ovo pitanje, no i dalje se najveći dio njih izrazio negativno prema

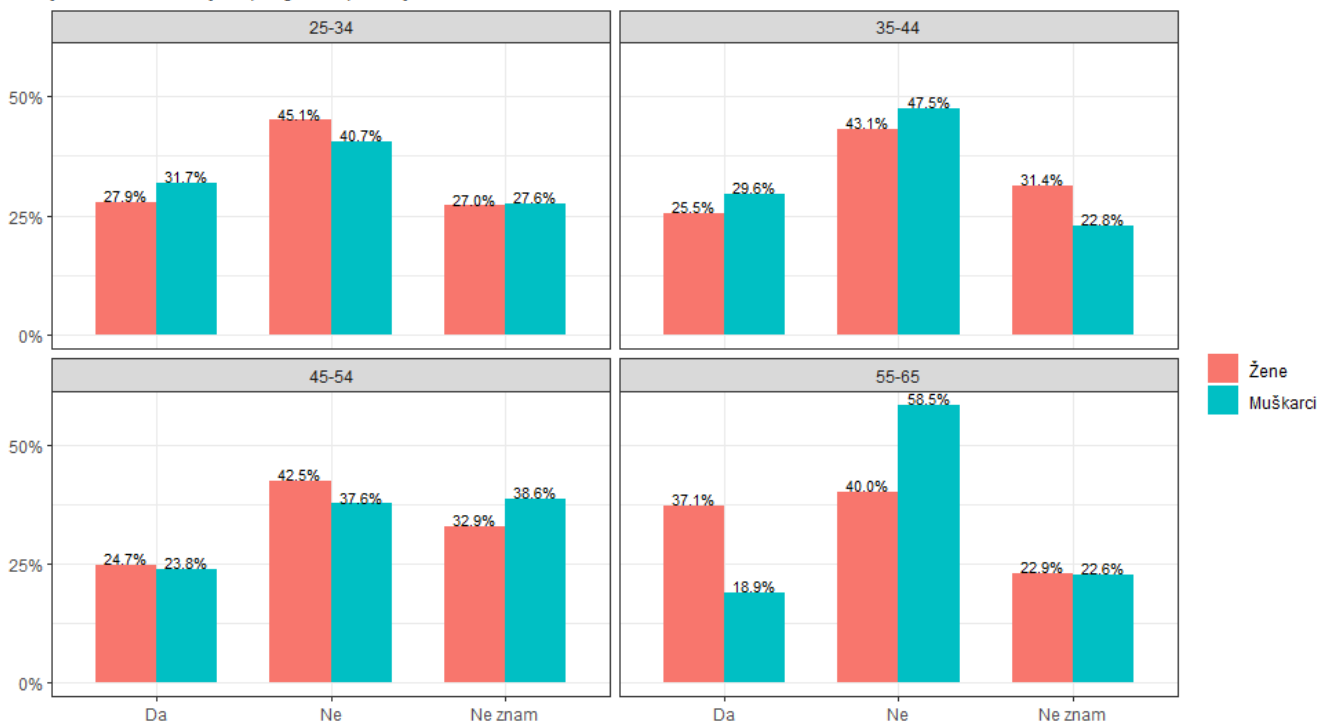
procedurama vezanim uz ostvarivanja prava iz sustava roditeljskih/roditeljskih potpora. Što se tiče roditelja, koji imaju izravno iskustvo sa sustavom, i njih skoro polovica izražava kritičnost, i to podjednako očevima i majkama.

Navedeni rezultati sugeriraju da je sustav zatvoren, samodostatan i neprilagođen onima za koje je osmišljen – roditeljima. Stoga su nužni značajni iskoraci od strane nadležnih tijela u smislu pojačavanja kampanja informiranja građana/ki o njihovim pravima iz sustava roditeljskih/roditeljskih potpora te otvaranja i prilagođavanja samoga sustava potrebama roditelja s ciljem potpunog ostvarivanja svih zajamčenih prava roditelja.

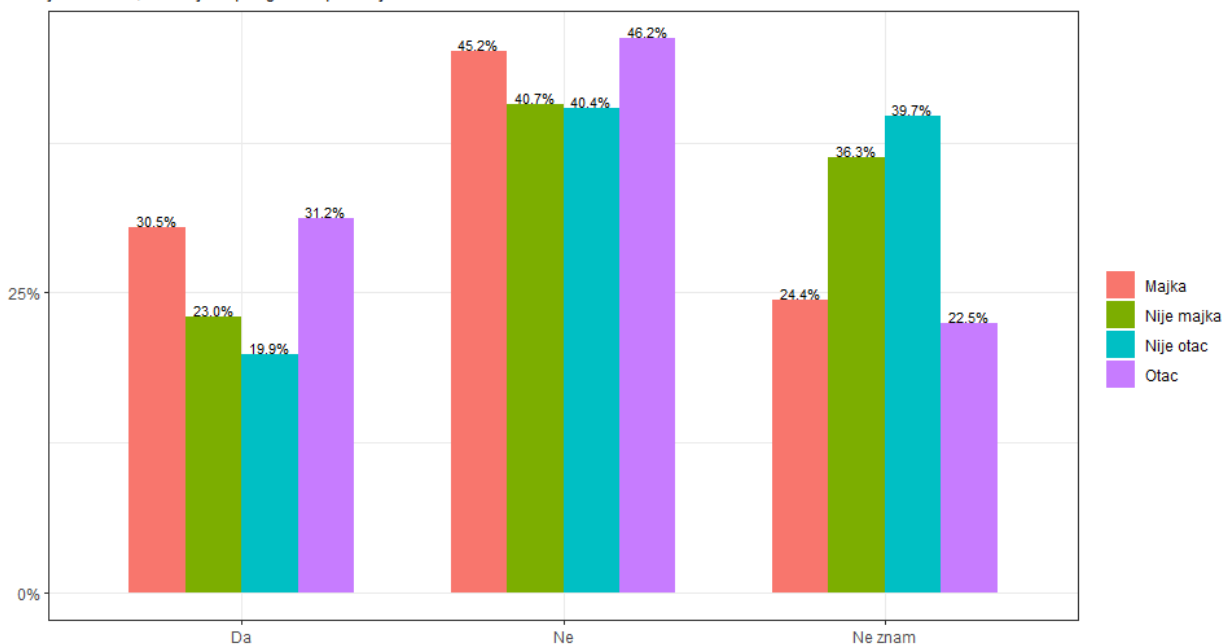
Smatrate li da su procedure vezane uz korištenje roditeljskih i roditeljskih potpora jednostavne, razumljive i prilagođene potencijalnim korisnicima?

Smatrate li da su procedure vezane uz korištenje roditeljskih i roditeljskih potpora jednostavne, razumljive i prilagođene potencijalnim korisnicima?

Smatrate li da su procedure vezane uz korištenje roditeljskih i roditeljskih potpora jednostavne, razumljive i prilagođene potencijalnim korisnicima?

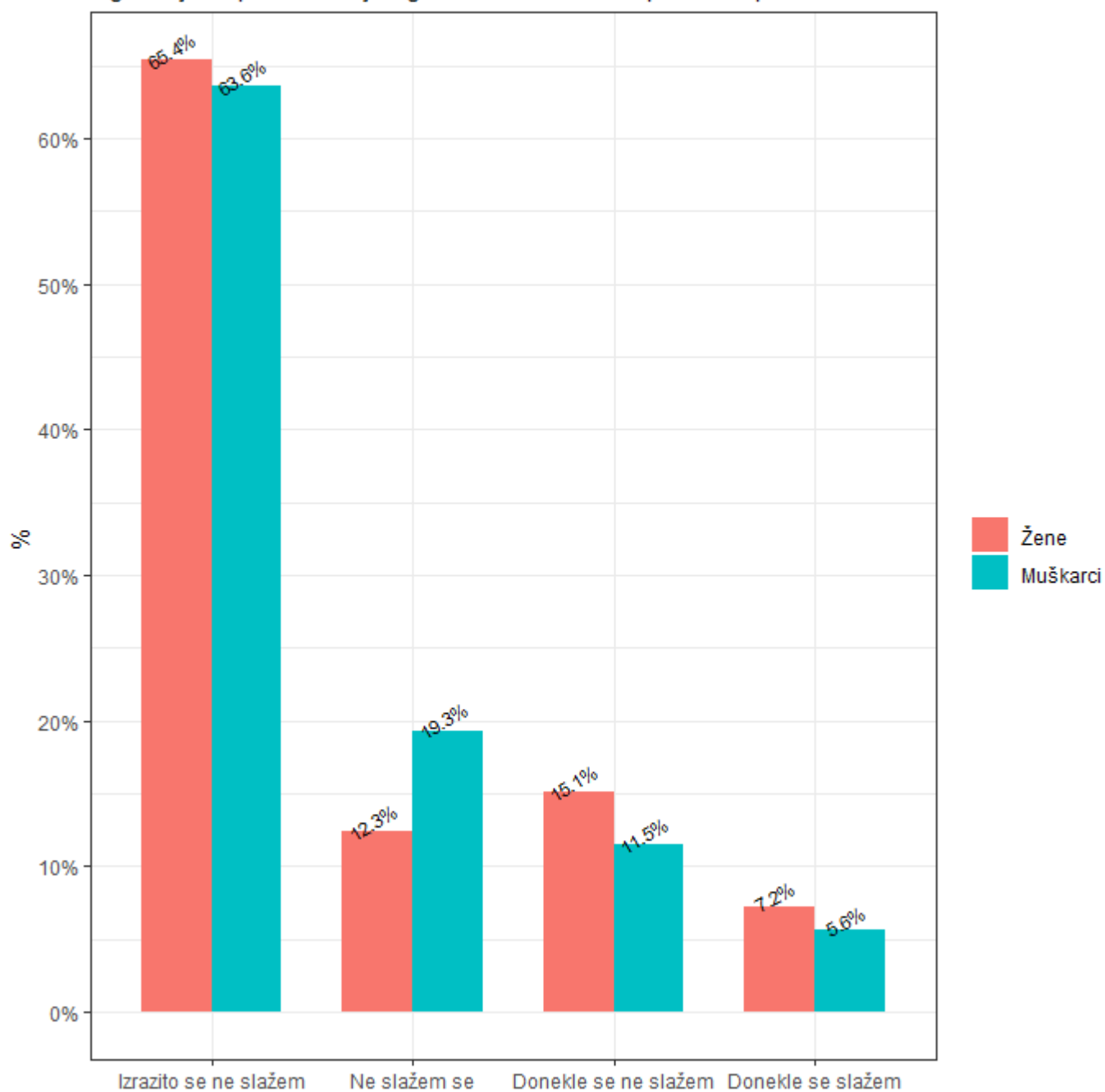
10. MUŠKARCI, KAO I ŽENE, SPREMNI SU SUDJELOVATI U ZAGOVARANJU BOLJIH POLITIKA

Rezultati istraživanja pokazuju da, suprotno očekivanjima, muškarci pokazuju interes za zagovaranjem poboljšanja politika u području skrbi, i to u najvećoj mjeri kroz neformalne oblike angažmana. Kao što je vidljivo iz grafova, gotovo zanemariv broj ispitanika/ca spreman je formalnim se putem angažirati oko pitanja produljenja plaćenog dopusta ili povećanja naknade za skrb kroz slanje peticije vladi ili glasanje za političara/ku koji zagovaraju takve politike. Navedeni stavovi odražavaju se i u praksi, no donekle ohrabruje činjenica da je ipak nešto veći postotak ispitanika/ca pisao lokalnim političarima/kama ili razgovarao s njima u posljednjih 6 mjeseci kako bi se unaprijedile politike skrbi, pri čemu su muškarci iskazali

veći angažman od žena. Ispitanici/e su se u još većem postotku uključili/e u zagovaračke aktivnosti kroz sudjelovanje u događajima ili rad u organizacijama civilnog društva kako bi poboljšali/e politike skrbi. I u ovim slučajevima muškarci su iskazali veću angažiranost od žena. Iskazani angažman hrvatskih ispitanika/ca nešto je niži od prosjeka svih zemalja uključenih u anketu, što je i očekivano s obzirom na već dokazanu slabiju političku uključenost hrvatskih građana/ki, dok su rodne razlike u formalnim načinima uključivanja u zagovaračke aktivnosti iste kao i u drugim zemljama i sukladne dosadašnjim istraživanjima koja pokazuju da su muškarci skloniji direktnom kontaktu s političarima/kama, kolektivnim akcijama i formalnim oblicima političkog angažmana.

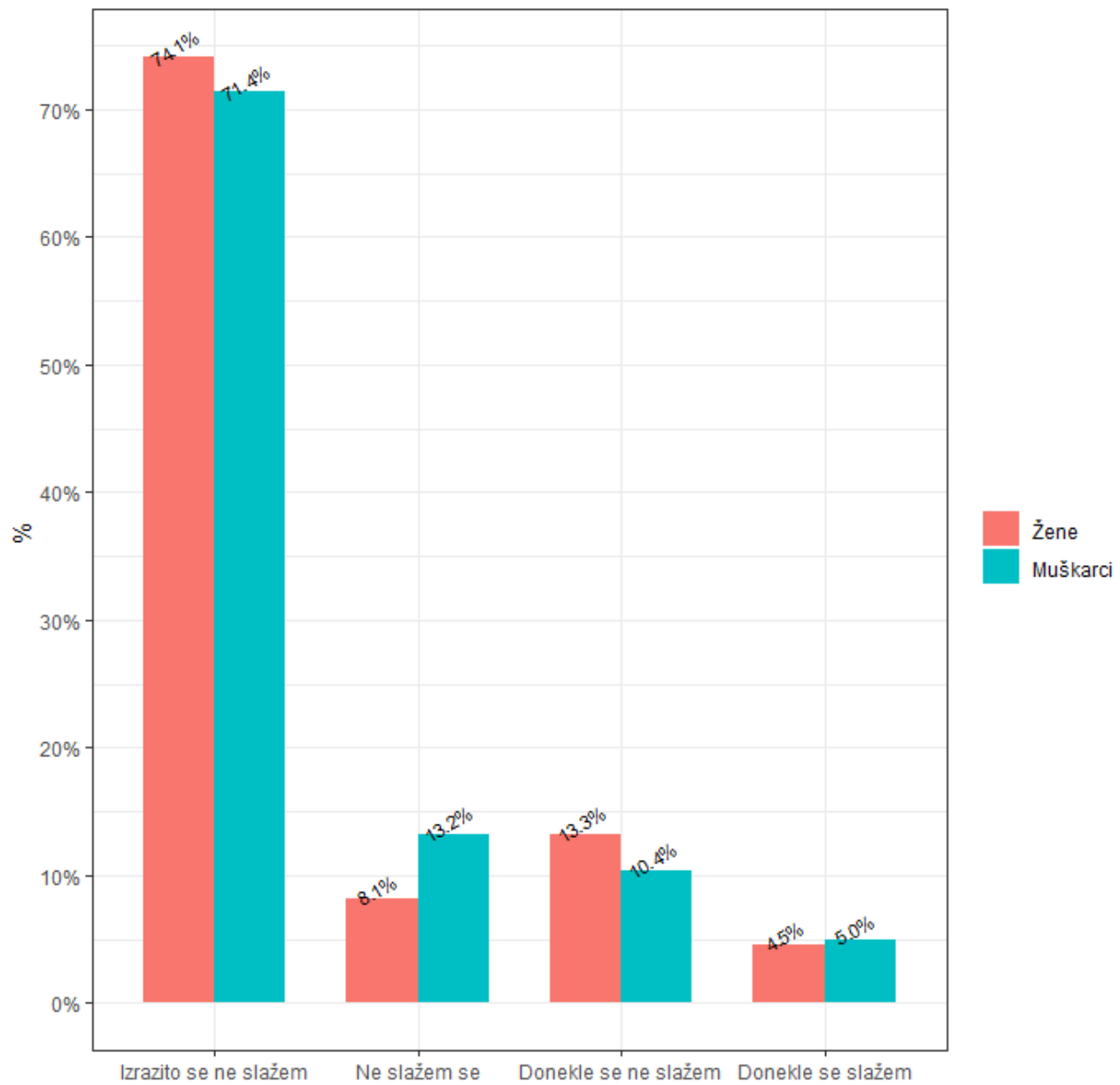
Što biste bili spremni učiniti da dobijete potporu vlade za bolje dopuste za skrb?

...glasanje za političara koji zagovara bilo kakav/duži plaćeni dopust

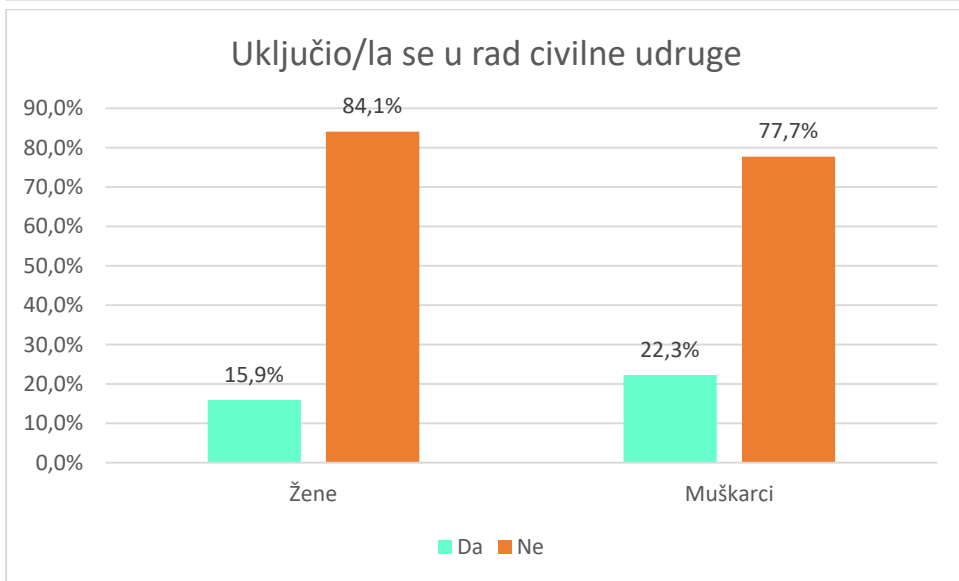
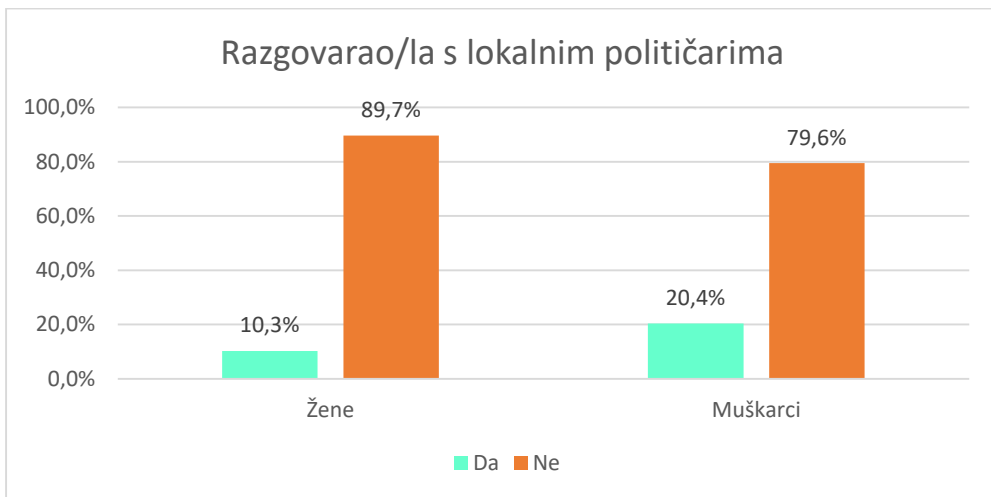
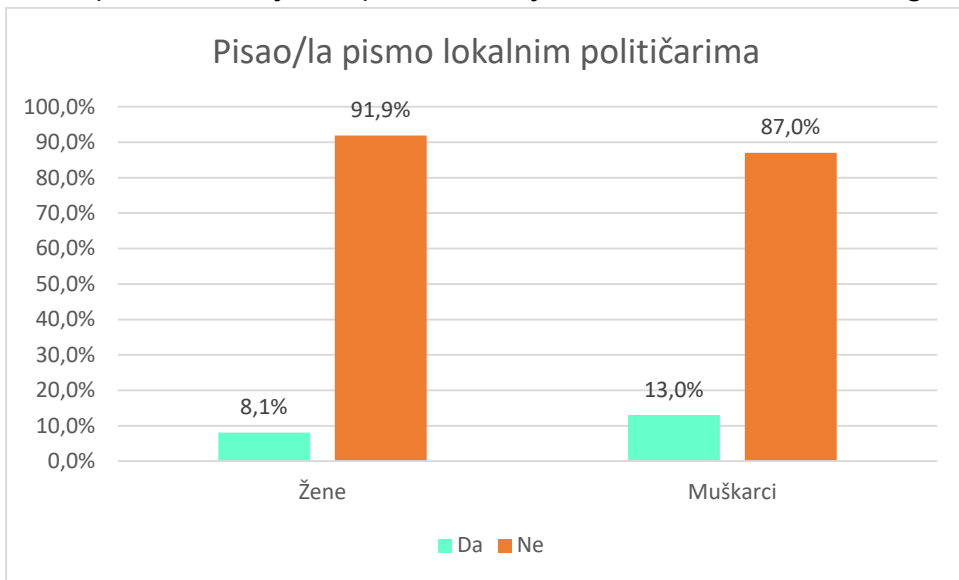

Što biste bili spremni učiniti da dobijete potporu vlade za bolje dopuste za skrb?

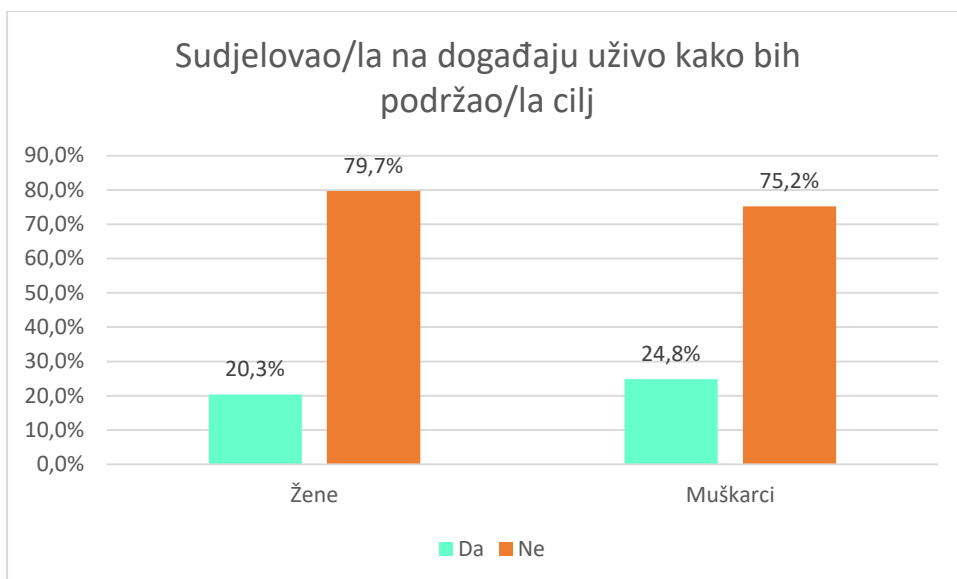
...slanje peticije vladi za bolje subvencije za skrb

Udio ispitanika/ca koji su u proteklih 6 mjeseci učinili nešto u svrhu zagovaranja bolje politike skrbi

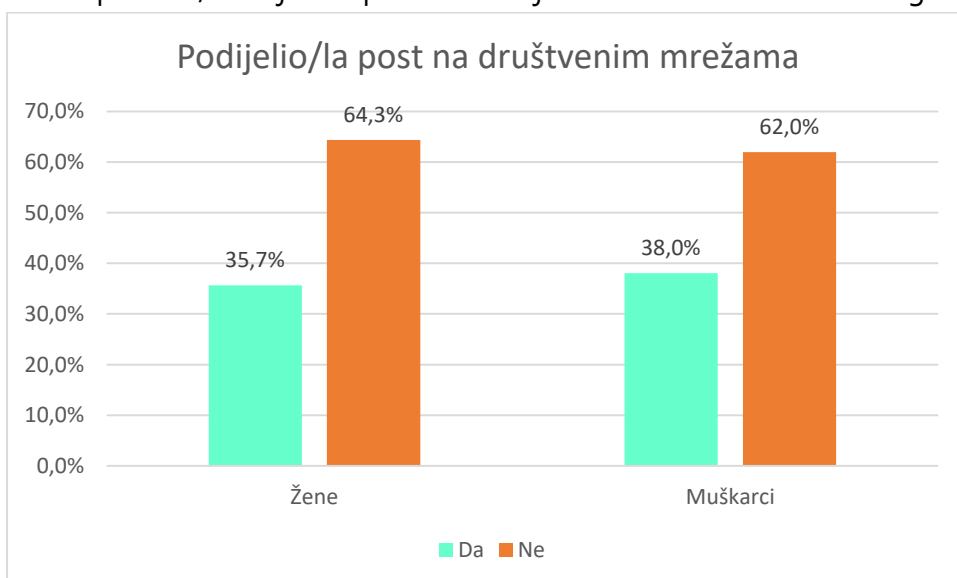

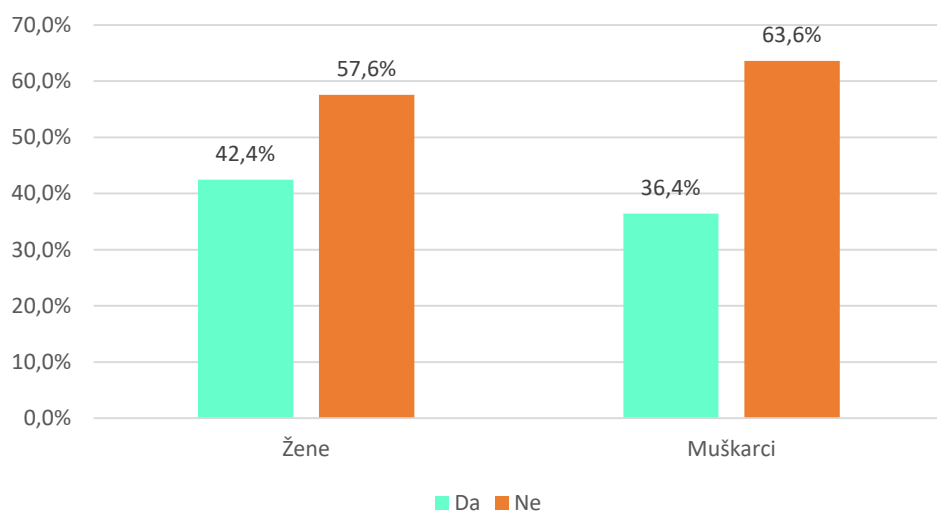
Sukladno dosadašnjim istraživanjima koja govore da i muškarci i žene preferiraju manje formalne oblike uključivanja u zagovaranje različitih politika, kao i rezultatima drugih zemalja uključenih u ovo ispitivanje, hrvatski ispitanici/e su iskazali značajno veće stope angažiranosti kroz neformalnije načine zagovaranja poboljšanja politika skrbi. Najveći angažman, kao i ispitanici/e u

drugim zemljama, iskazali/e su kroz razgovor s prijateljima i obitelji o politikama skrbi, pri čemu su i u ovom slučaju muškarci iskazali neznačajno veće sudjelovanje, dok su žene više od muškaraca sudjelovale u potpisivanju ili dijeljenju online peticije te čitanju ili gledanju medija u tematskom području.

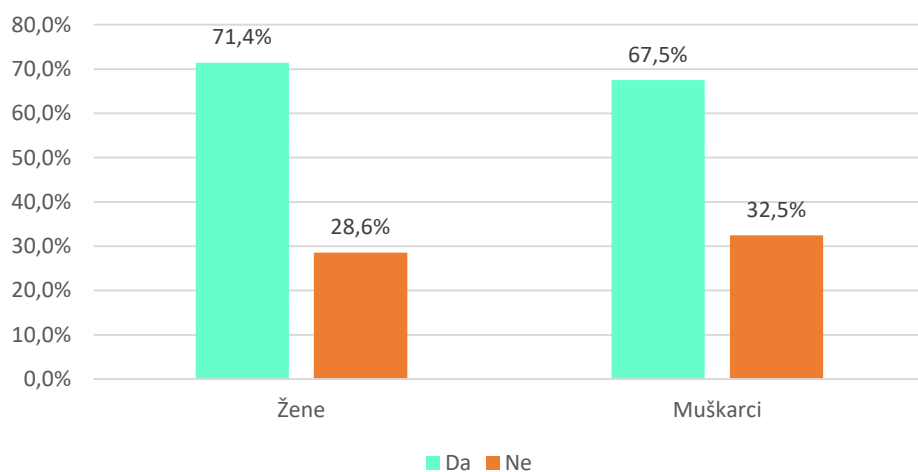
Udio ispitanika/ca koji su u proteklih 6 mjeseci učinili nešto u svrhu zagovaranja bolje politike skrbi

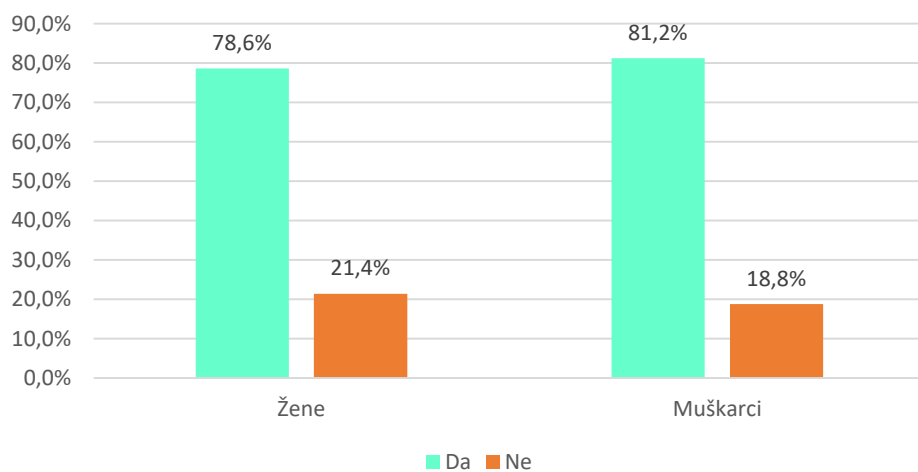
Potpisao/la ili podijelio/la online peticiju

Čitao/la i gledao/la medije na ovu temu

Razgovarao/la s prijateljima i obitelji o ovoj temi

Dakle, muškarci, najčešće i više od žena, zainteresirani su za politike skrbi te su angažirani u zagovaranje njihovog poboljšanja. To znači da postoji velik

potencijal za uključivanje muškaraca u zagovaračke kampanje u području skrbi, pa tako i u one koje smjeraju postizanju rodne ravnopravnosti u ovom kontekstu.

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Briga je bitna. Rezultati istraživanja pokazuju da su ispitanici i ispitanice toga itekako svjesni. Muškarci i žene u Hrvatskoj izjavljuju da cijene brigu i skrbi i svakodnevno je obavljaju u svojim obiteljima i zajednicama. Osim toga, roditelji su spremni aktivirati se kada smatraju da vlade, poslodavci ili političari ne shvaćaju brigu ozbiljno. Ovo su sve ohrabrujući nalazi. Ipak, žene i dalje podnose najveći teret poslova brige i skrbi, od kućanskih obaveza do brige o djeci. Stvarna promjena još uvijek zaostaje, čime se produbljuju postojeći rodni jazovi i nastavlja ciklus nejednakosti koji je duboko ukorijenjen u društvenim i kulturalnim normama.

Postizanje ravnopravnosti u skrbi u Hrvatskoj uključuje podršku pojedinačnim muškarcima i očevima da budu potpuno uključeni u poslove brige u obitelji i zajednici i, što je još važnije, promjene u strukturnim čimbenicima koji pokreću i utječu na

valorizaciju skrbi u društvu i onih koji taj posao obavljaju. Moramo napraviti odmak od gledanja na brigu i skrb kroz objektiv pojedinca i okrenuti se strukturnim rješenjima – progresivnim zakonima i politikama s odgovarajućim resursima i jasnim planovima provedbe, promjenama u institucijama kao što su škole, radna mjesta i zdravstvene ustanove, i transformaciji narativa i rodni normi oko brige i skrbi.

Jer još uvijek je premalo politika i političara koji se bave pitanjima brige i skrbi, premalo je radnih mjesta koja podržavaju muškarce u preuzimanju ravnopravnog dijela tih poslova, premalo je škola koje odgajaju dječake da budu brižni i nježni, i premalo je dječaka koji odrastaju gledajući brižne očeve. Ne čekajmo više. Sada je vrijeme da se muškarci i dječaci pridruže ovoj nedovršenoj revoluciji i daju svoj doprinos za ravnopravnost u brizi i skrbi.

PREPORUKE

1. Afirmirati brigu kao važnu za muškarce

Briga je bitna i muškarcima. Potrebno je jačati svijest o tome u svim okruženjima gdje se muškarci nalaze i među donositeljima odluka. Isticanjem, u javnom i političkom diskursu, svega onoga što briga i skrb znače

muškarcima moguće je nadići rastuću vrijednosnu polarizaciju u društvu i pozicionirati skrb kao ključan aspekt njihovog doprinosa široj zajednici.

2. Promicati egalitarnu podjelu poslova skrbi i brige

Potrebno je podupirati i promicati programe i inicijative koji potiču egalitarnu raspodjelu poslova brige i skrbi između muškaraca i žena u svim područjima društva, od obrazovanja, socijalne skrbi i zdravstva do aktera u poslovnom i civilnom sektoru.

3. Transformirati rodne stereotipe koji ograničavaju muškarce u njihovoj ulozi skrbnika

Nužno je raditi na promjeni štetnih rodni normi i stereotipa o muškosti, osobito u domeni brige za sebe i druge. Mediji i obrazovanje tu imaju ključnu ulogu. Potrebno je poticati stvaranje novih kulturnih narativa koji naglašavaju važnost očeva i ulogu muškaraca u izgradnji brižnog i pravednog društva.

4. Podržati očeve u brizi za djecu

Potrebno je pružiti očevima pristup resursima, obrazovanju i podršci koji su im potrebni za aktivno roditeljstvo. To uključuje radionice, grupe podrške i *online* resurse koji pomažu očevima da se bolje nose sa svojim roditeljskim ulogama i izazovima.

5. Promicati kulturu brige na radnim mjestima

Poslodavci trebaju osigurati radno okruženje koje podržava roditelje i skrbnike. To podrazumijeva uvođenje fleksibilnog radnog vremena, mogućnosti rada od kuće, dopusta za skrb, osiguravanje podrške za roditeljske dužnosti i slično, kako bi se

majkama i očevima omogućilo da usklade profesionalne i obiteljske obveze.

6. Unaprijediti sustav roditeljskih potpora

Nužno je raditi na pojednostavljenju i unaprjeđenju procedura vezanih uz ostvarivanje prava iz sustava roditeljskih i roditeljskih potpora, te ih učiniti transparentnima i pristupačnima za sve roditelje. U kontekstu poticanja aktivnog očinstva, potrebno je delimitirati roditeljske naknade i produljiti trajanje očevog dopusta.

7. Informirati roditelje o pravima u okviru sustava roditeljskih potpora

Potrebno je provoditi kampanje koje ciljaju na informiranje roditelja o njihovim pravima i mogućnostima unutar sustava roditeljskih i roditeljskih potpora. To uključuje pružanje jasnih, razumljivih informacija i uputa o tome kako pristupiti i koristiti dostupne resurse.

8. Uključiti muškarce kao zagovarače boljih politika skrbi

Potrebno je potaknuti muškarce da se aktivno uključe u zagovaranje poboljšanja politika skrbi, kako na lokalnoj tako i na nacionalnoj razini. Muškarci mogu i moraju biti saveznici u promicanju promjena koje će olakšati ravnopravnu raspodjelu poslova brige i skrbi.

9. Početi s dječacima

Moramo naučiti, obvezati, poticati i podržavati dječake da vide skrb kao normalnu i neophodnu, da je cijene i da je

obavljaju zajedno sa svojim sestrama i vršnjakinjama. Potrebno je mijenjati načine na koji dječaci uče rodne norme i praktično ih uključivati u poslove brige i skrbi od malih

nogu. To uključuje koordinirane napore raznih aktera, od roditelja, škola, trenera, medija, pa sve do autora dječjih knjiga i proizvođača igračaka.

